

UNIVERZITA KARLOVA

Filozofická fakulta

Ústav Dálného východu

Bakalářská práce

**Vietnamská jména
a jejich změny po nabytí státního občanství České republiky**

Vietnamese Names and Their Changes
following the Acquisition of Citizenship of the Czech Republic

Cam Van Nguyenová

Praha 2019

Vedoucí práce: Ing. Binh Slavická, Ph.D.

Poděkování:

Ráda bych poděkovala vedoucí své bakalářské práce Ing. Bình Slavické, Ph.D. za její odborné vedení práce, věcné připomínky, cenné rady a vstřícnost při konzultacích a vypracování této práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 30. června 2019

.....

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá nejen základními funkcemi vietnamských jmen, ale částečně i jejich historickým vývojem do současnosti. Do popředí se dostává otázka týkající se změn po nabytí státního občanství České republiky.

Obecná část se věnuje struktuře vietnamského jména, kde jsou do detailů popsány jejich funkce. Pro Čechy, zejména úředníky, kteří se dennodenně dostávají do styku s cizinci, obzvláště s Vietnamci, překážka nespočívá pouze ve výslovnosti, ale i v pořadí jednotlivých složek v jménu a oslovování. Tento problém stále přetrvává i poté, co příslušníci vietnamské komunity získali status občana České republiky, a to zejména její jeden-a-půlta a druhá generace. Zaměřuji se také do hloubky na práva a předpisy týkající se změn, kterým Vietnamci s dvojitým občanstvím musejí čelit. A to konkrétněji ve vietnamských jménech, kde je zahrnuto vypuštění složek a přechylování příjmení žen.

Praktická část práce tvoří empirický výzkum, kde rozhovory zjišťují postoje a názory jak mladých Vietnamců, kteří se zde narodili nebo vyrůstali a plně se integrovali do české společnosti, tak i starší generace, jež jsou těmi, kteří svým dětem jména vybírají.

Klíčová slova: Vietnam, vlastní jméno, střední jméno, příjmení, tabu, nabytí státního občanství České Republiky, matrika

Annotation

This bachelor thesis deals with both the basic functions of Vietnamese names and their historical development to the present. The issue of changes following the acquisition of Czech citizenship comes to the forefront.

The general part deals with the structure of the Vietnamese name, where their tasks are described in detail. For Czechs, primarily officials who get in contact with foreigners every day, especially with Vietnamese, the obstacle is not only in addressing them but also pronunciation as well as in the order of individual components of the name. This problem still persists after Vietnamese people have acquired the status of a citizen of the Czech Republic, mainly the one and a half and the second generation. I also focus in-depth on the rights and regulations of the changes that the Vietnamese have to face with dual citizenship, more specifically in Vietnamese names, where the deletion of the components and gender-specific last name are included.

The practical part of the thesis consists of empirical research, where the interviews investigate the attitudes and opinions of both young Vietnamese who were born or grew up and fully integrated into the Czech society as well as the older generation who are the ones who choose the names for their children.

Keywords: Vietnam, first name, middle name, last name, taboo, acquisition of citizenship of the Czech Republic, register

Obsah

ÚVOD	6
OBECNÁ ČÁST	8
1. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	8
2. FUNKCE JMÉNA	9
3. VIETNAMSKÁ JMÉNA A JEJICH SLOŽENÍ	10
3.1 Příjmení – <i>Họ</i>	11
3.2 Střední (vložené) jméno – <i>Tên đệm</i>	14
3.3 Vlastní jméno – <i>tên riêng</i>	16
3.4 Předpisy pro psaní velkých písmen v osobních jménech	17
4. PRAVIDLA, PŘEDPISY A ZVYKY PRO POJMENOVÁNÍ DÍTĚTE	18
4.1 Předpisy pro pojmenování dítěte	18
4.2 Výběr jmen novorozencům a dětem	19
4.3 Tabu vůči váženému	21
4.4 Několik druhů jmen	22
4.5 Vietnamská jména v moderní společnosti	24
5. NABÝVÁNÍ ČESKÉHO STÁTNÍHO OBČANSTVÍ A PŘEDPISY PRO ZAPISOVÁNÍ JMEN DO MATRIKY ...	24
5.1 Nabývání českého občanství u cizinců	25
5.2 Zapisování jmen do české matriky	25
5.3 Čísla ve statistikách	26
PRAKTICKÁ ČÁST	28
1. ÚVOD DO PRAKTICKÉ ČÁSTI	28
2. METODA PRŮZKUMU	28
3. ANALÝZA VÝSLEDKŮ U MLADÉ GENERACE	28
3.1 Rozčlenění cílové skupiny	29
3.2 Vietnamské versus české jméno	29
3.3 Problémy ve veřejných správách	34
3.4 Nabytí českého státního občanství	35
3.5 Změny v jménu po udělení statusu českého občana a rozdělení jména v osobních dokladech	36
3.6 Názory na přechylování ženského příjmení	38
3.7 Zkracování jmen	39
3.8 Podepisování	40
4. ANALÝZA VÝSLEDKŮ U STARŠÍ GENERACE	41
4.1 Charakteristika cílové skupiny	41
4.2 Počet dětí a problém při zápisu jména do matriky nebo během vydávání rodného listu	42
4.3 Postoje rodičů k přechylování ženských jmen	42
4.4 Zkracování složek ve více než třísložkových jménech	43
ZÁVĚR	44
ZDROJE	46
PŘÍLOHA Č. 1	50
PŘÍLOHA Č. 2	53

Úvod

Jméno je vizitka sloužící k občanskoprávní identifikaci každého z nás. Svým jménem se prezentujeme jednak v domácnosti, jednak ve společnosti. Způsoby, jakými jednotlivci získává své jméno, vždy závisí na tradici a tabu dané kultury. Jména tak prošla dlouhým vývojem a nabývají rozmanité podoby.

Samotným vznikem, tvořením, rozšířením a povahou osobních jmen se zabývá věda tzv. antroponomastika, která začala především v evropských a amerických zemích, kde bylo vydáno několik desítek sbírek osobních jmen od různých autorů. Avšak nejdůležitější milník pro tuto vědní disciplínu vytvořil Albert Dauzat, tvůrce několik knih o jménech, např. *Les noms de personnes: origine et évolution*, *Les noms de famille de France* a *Dictionnaire étymologique des noms de famille et prénoms de France*. Největší vývoj proběhl na přelomu 19. a 20. století v mnoha dalších zemích jako Anglie, Německo, Belgie, Španělsko atd. Ve Vietnamu byla situace trochu odlišná. Již na konci 18. století existovalo několik desítek sbírek zaznamenávajících jména věhlasných poddaných a doktorů. Antroponomastika ve Vietnamu vznikla a začala se vyvíjet až od roku 1954 s různými pracemi jako *Tên người Việt Nam* (Vietnamská jména) od Nguyễn Bạt Tuy, kde autor uvedl 308 příjmení a zkoumal způsoby výběru jmen. V roce 1961 napsal Trịnh Huy Tiên práci *Các loại nhân danh Việt Nam* (Druhy vietnamských jmen), kde bylo zmíněno 15 druhů titulů a vlastních jmen. Dále v roce 1975 zveřejnil autor Nguyễn Kim Thân článek *Vài nét về tên người Việt Nam* (Několik poznámek o vietnamských jménech), kde vyjmenoval původ několika příjmení a charakteristiky jmen Vietů. Další autor, který se zabýval touto tematikou, byl Trần Ngọc Thê. Ve článku *Về lịch sử hiện tại và tương lai của tên riêng người Việt* (O historii, současnosti a budoucnosti vietnamského jména) uváděl funkce jména a pravidla pro volbu vlastního jména.¹ Nejobsáhlejší a nejnovější práce *Nhân danh học Việt Nam* (Vietnamská antroponomastika) vydaná v roce 2013 lingvistou a odborníkem na antroponomastiku Lê Trung Hoa se pro mě stala zásadním zdrojem při sběru základních informací.

Je obecně známo, že vietnamské jméno má několika složek: příjmení, střední jméno a vlastní jméno. Pravidla, zvyky a tabu při pojmenování hrají nemalou roli při volbě jmen novorozenců, odráží se v tom i způsob myšlení a vnímání tehdejší a současné společnosti. V moderní době rodiče neváhají následovat trendy v pojmenování svých dětí a dochází k různému přidávání a odebírání složek, nicméně prvotní priorita zůstává neměnná, tj. význam jmen. Sice některé staré obyčeje postupem času pomalu zanikají, avšak spolu s rozvíjející společností se zrodí nové. Na rozdíl od českých jmen, ve kterých obvykle stojí příjmení na druhém místě, tj. za jménem, je pořadí příjmení - jméno ve Vietnamu striktně určeno a dodržováno.

První vietnamští občané přišli do České republiky v roce 1956 a jejich počet stále roste. Jejich přítomnost není přechodný a pomíjející jev, nýbrž nepochybná historická událost. Podle aktuálních údajů Českého statistického úřadu jde o třetí početně největší cizineckou skupinu, která čítá zhruba 60 000 lidí.² Vietnamské děti, které se zde narodily, nebo se sem nastěhovaly během svého dětství za účelem sloučení rodiny, tvoří v současné době mladou

¹ TRẦN Ngọc Thê. Về lịch sử, hiện tại và tương lai của tên người Việt. *Dân Tộc Học*. 1976, (3), 11-20.

² Český statistický úřad. Cizinci v České republice. In: *Cizinci v České* [online]. Praha, 2018, s. 38 [cit. 2019-06-24]. ISBN 978-80-250-2870-4. ISSN 290027-18.

generaci, jež byla vychována a vzdělána v bilingvním prostředí. Díky rychlé adaptaci a integraci získávají širší pohled na politické, právní a sociální situace. Snáze zapadají do české společnosti a koexistence dvou kultur jim přináší řadu výhod i nevýhod.

Nejdůležitějším přelomem je rok 2013, kdy Česká republika uznala Vietnamce oficiální národnostní menšinou, což jim mimo jiné umožňuje podílet se na tvorbě národnostně menšinové politiky a radit vládě. V roce 2014 vydal stát zákon o dvojím občanství, který dává nejen českým občanům, ale i cizincům možnost zachovávat své občanství. Navíc ulehčuje mladým žadatelům celkový proces získání českého státního občanství prominutím podmínek týkajících se prokázání znalosti jazyka a reálií. Problém nastává ve chvíli, kdy předpisy pro zapisování jmen do matriky po nabytí vyžadují provedení několik změn v jménech, které mají nemalý dopad na jejich nositele.

OBEČNÁ ČÁST

1. Vymezení základních pojmů

Každý člověk dostane dříve či později po svém narození jméno, které mu vyberou rodiče, popř. prarodiče či příbuzní. Vznik a vývoj jména počínal tehdy, když lidé pocítili potřebu individualizovat se a odlišit sebe od ostatních. Definicí jména se nezabývá pouze kulturní a sociální antropologie, ale i zákony.

Vietnam se s celkovým počtem obyvatel 97,4 milionů umísťuje na 14. pozici žebříčku nejlidnatějších zemí světa.³ Zhruba 86% vietnamské populace tvoří etničtí Viêtové (též nazývané Kinh) a zbytek představuje 53 národnostních menšin, které jsou také oficiálně uznány. V této práci se budu zabývat především jmény Vietů, která se v dnešní době píšou moderní vietnamštinou, tj. vietnamským jazykem zapisovaným latinkou.

Pro lepší orientaci uvádím navíc anglický překlad jednotlivých složek jména ve formulářích a osobních dokladech. Příjmení bývá často uvedeno v britské angličtině jako *surname* a v americky mluvících státech jako *last name*, méně časté *family name* (doslovný překlad poslední jméno nebo rodinné jméno), a to na základě pořadí, ve kterém se vyskytuje. Tudíž je osobní jméno zde známo pod termínem *first name* (první jméno) a v zemích mluvících britskou angličtinou *given name(s)*. Je také důležité upozornit, že oproti jasně rozděleným složkám v českých dokladech se jméno ve vietnamských osobních dokladech píše celé a dohromady, a tak se můžeme setkávat s výrazem *full name* (celé jméno).

Aby nedošlo k nejasnostem, v této práci budu aplikovat termín **jméno** při zmiňování o jménu jako celku. Dále také uvádím dva termíny **vlastní jméno a příjmení**, které označují základní složky tvořící jméno člověka, a vedle toho používám termín **střední jméno** (anglický překlad *middle name*), které se vyskytuje ve vietnamských jménech. Jeho vlastnostem a funkcím se budu věnovat v další kapitole.

České jméno a jeho pořadí

Český občanský zákoník vymezuje pojem jméno jako celek skládající se z několika složek, a to z **vlastního jména** (dříve křestní jméno, v současnosti často uvedeno jako rodné jméno, nebo osobní jméno) a **příjmení**, popřípadě dalšího další jména a rodného příjmení, která mu podle zákona náleží.⁴

Z hlediska historického vývoje a společenského zvyku i dohody se nachází jméno na prvním místě a příjmení za ním následuje.

Struktura českého jména a jeho pořadí:

Vlastní jméno – příjmení (given name – surname)

³ Dân số Việt Nam [Vietnamské obyvatelstvo]. *Dân số* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://danso.org/viet-nam/>

⁴ § 77 předpis č. 89/2012 Sb. O jménu člověka a jeho ochranu. *Podnikatel.cz* [online]. [cit. 2019-06-27]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/zakony/novy-obcansky-zakonik/f4579085/>

Obrácené pořadí příjmení – osobní jméno se považuje za správné při řazení a hledání osob podle abecedy v úřední agendě, kartotékách atd.⁵

Vietnamské jméno a jeho pořadí

Celé vietnamské jméno zpravidla zahrnuje příjmení, střední jméno a vlastní jméno. Pro označení každého z nich používám termín složka. Tedy celé vietnamské jméno se skládá ze tří složek, jejichž pořadí je striktně dodržováno nejen v psané, ale i v mluvené podobě.

Struktura vietnamského jména a jeho pořadí:

<p style="text-align: center;">Příjmení – střední jméno – vlastní jméno Họ - tên đệm – tên riêng (surname – middle name – given name)</p>

Vietnamské předpisy, podobně jako české, určují **příjmení (họ) a vlastní jméno (tên riêng)** jako dvě hlavní složky, jež tvoří identitu jednotlivce a zároveň do nich zahrnují i **jméno střední (tên đệm)**. Kromě názvu *tên riêng* pro **vlastní jméno** existuje ještě název *tên chính* nebo *tên*. Vzhledem k velkému množství druhů vietnamských jmen uznává a chrání zákon pouze jméno psané v rodném listu.⁶

Ve vietnamských osobních dokladech je uvedeno spojení **họ tên** (např. v občanském průkazu), nebo **họ và tên** (např. v cestovním pasu); to je vždy chápáno jako celé jméno v pořadí příjmení – střední jméno – vlastní jméno.

2. Funkce jména

Vedle základního účelu rozlišovacího, kulturolog a lingvista Trần Ngọc Thêm ve svém článku „*O historii, současnosti a budoucnosti vietnamského vlastního jména*“ uvádí další čtyři funkce: pohlavní rozlišování, estetická, ochranná (týkající se zdraví a bezpečnosti) a sociální (rozlišování sociálního postavení)⁷. Poněvadž ochranná funkce není jednak rozšířená, jednak se v dnešní době málokdy používá, a sociální funkce v sobě nese příliš široký význam, zatímco její rozsah užití je naopak velice úzký, došel lingvista Lê Trung Hoa k závěru, že vietnamské jméno vlastní pouze dvě funkce, o kterých si též myslím, že jsou základní a zároveň zásadní, a to rozlišovací a estetická.

Rozlišovací funkce

Jména obecně řečeno se používají k rozlišování jedné osoby od druhé. Většina z nich navíc rozlišuje pohlaví nositele, a to jednou či více složkami. K rozlišování ženského příjmení od mužského se v češtině používá tzv. přechylování. Nejčastější způsob přechylování je tvoření ženského příjmení pomocí přípon –ová a -á k mužskému příjmení. Dalším prostředkem

⁵ KNAPPOVÁ, Miroslava a Marián SLOBODA. Příjmení. *Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. [cit. 2019-06-25]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/P%C5%98%C3%8DJMEN%C3%8D>

⁶ NGÔ Thu Trang a BUI Anh Vũ. Vấn đề đặt họ, tên cho cá nhân trong pháp luật Việt Nam [Problematika pojmenování jednotlivce ve vietnamských zákonách]. *Bộ Tư Pháp - Ministry of justice* [online]. [cit. 2019-06-25]. Dostupné z: <https://moj.gov.vn/qt/tintuc/Pages/nghien-cuu-trao-doi.aspx?ItemID=2158>

⁷ TRẦN Ngọc Thêm. Về lịch sử hiện tại và tương lai của tên riêng trong người Việt [O historii, současnosti a budoucnosti vietnamského jména], *Dân tộc học* [Etnologie]. 1976, (3), s.12-13

k rozlišování pohlaví nositele jména v Česku je seznam mužských a ženských osobních jmen. Naopak ve Vietnamu neexistuje ustálený kodex jmen. Rodičové či ostatní členové rodu mají tendenci vybrat svým potomkům takové jméno, které v sobě nese nějaký význam. A tak chlapci většinou dostávají jména spojená s mužskými vlastnostmi, kdežto dívky často vlastní jména týkající se krásy, přírody, něhy, květin atd.

Estetická funkce

Aby jméno znělo líbezně a zároveň mělo nějaký hezký význam, vietnamský volitel jmen se vždy snaží promyšleně vybrat takové jméno, které splní tato estetická poslání. Důležitost z hlediska fonetiky a sémantiky nejen u skutečných jmen, ale i dalších jako např. u jmen uměleckých, buddhistických, u pseudonym atd., je proto nepopíratelná.⁸

3. Vietnamská jména a jejich složení

Vietnamský onomastik a lingvistik Phạm Tất Thắng popisuje vietnamské jméno jako „kombinaci identifikátorů“, jehož struktura je tříložkový úzce související celek s pořadím **příjmení (họ)**, **střední** neboli v přesném překladu vložené jméno (**tên đệm**) a **vlastní jméno (tên riêng)**.⁹

Po jazykové stránce je význam velmi důležitým rysem vietnamského jména, jméno navíc musí znít hezky. Vietnamci při výběru jmen využívají veškeré jazykové možnosti po sémantické a fonetické stránce, které vietnamština nabízí. Vietnamština je izolační jazyk, souvislý mluvený projev ve vietnamštině se skládá ze základních zvukových jednotek, tj. slabik. Každá slabika je zpravidla jednotkou shodnou s morfémemⁱ, jenž nese jasný význam a může zároveň reprezentovat plnovýznamové slovo.¹⁰ Lze na základě toho zjednodušeně říci, že jedna slabika může odpovídat jednomu slovu (např. mua – kupovat, ô – deštník, rộng – široký). Vedle jednoslabičných slov existují také slova, která se skládají ze dvou či více slabik (např. phức tạp – komplikovaný, cá thể hoá – personalizace). Každá slabika se píše zvlášť, vyslovuje se zřetelně a odděleně od ostatních slabik.¹¹

Vietnamština je navíc tonální jazyk. Má celkem šest tónů a pět z nich je označováno diakritickými znaménky. Jejich úkolem je rozlišovat slovní významy. Správné vyslovování vyžaduje určitou změnu melodického průběhu slabik.¹²

⁸ LÊ Trung Hoa. *Nhân Danh Học Việt Nam* [Vietnamská antroponomastika]. T.P. Hồ Chí Minh: Nhà Xuất Bản Trẻ, 2013. ISBN 978-604-1-02104-4, s. 19-20.

⁹ PHẠM Tất Thắng. Sự biến đổi của hình thức tên riêng người Việt [Transformace vietnamských vlastních jmen]. *Tạp chí Ngôn ngữ và Đời sống*. 2010, (8), 15.

¹⁰ SLAVICKÁ, Binh. *Praktická fonetika vietnamštiny*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1 488-5, s. 38-39.

¹¹ SLAVICKÁ, Binh. *Praktická fonetika vietnamštiny*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 9788024614885, s. 38 - 39.

¹² SLAVICKÁ, Binh. *Praktická fonetika vietnamštiny*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 9788024614885, s. 47–48.

Př. mơ (meruňka, snít) – mớ (klasifikátor pro předměty stejného druhu, do češtiny se překládá jako množství nebo svazek) - mớ (mlhavý, nejasný) - mở (otevřít) - mỗ (tuk) - mợ (teta, která je manželka mladšího bratra matky)

Rozdílné výslovnosti a délky vietnamských samohlásek spočívají ve způsobu artikulace. Existují dva typy samohlásek, dlouhé a krátké. Některé z nich jsou označeny také diakritickými znaménky a při vyslovení je potřeba dávat pozor na to, zda je samohláska dlouhá či krátká, zaokrouhlená či nezaokrouhlená.¹³

Př. thảng (vyhrát) x tháng (měsíc), ong (včela) x ông (dědeček nebo muž, který je věkově přibližně starý jako prarodiče mluvčího)

Z uvedených příkladů vyplývá, že jakmile dojde k záměně tónu nebo diakritického znaménka u samohlásek, změní se celý význam slova. Proto je velmi důležité z hlediska identifikace osob vždy uvádět jméno jednotlivce ve formulářích a osobních dokladech s úplnými diakritickými znaménky a ve správném slovosledu.

3.1 Příjmení – Họ

Příjmení spojuje skupinu lidí se společnými předky a naznačuje jejich pokrevní příbuzenství. Stojí vždy na prvním místě ve vietnamském jménu. Lidé jednoho rodu sdílejí stejné příjmení, aby se odlišili od ostatních rodů.¹⁴ Kromě rozlišení předků nese příjmení spolu s vlastním jménem funkci personalizace. Můžeme to vidět při srovnání dvou osob se stejným středním a vlastním jménem, ale s odlišným příjmením.

Př. Trần Hùng Anh, Phạm Hùng Anh.

Vietnamské děti dostávají příjmení po otci a ženy si po svatbě nechávají své rodné příjmení. V případech, že je dítě bez otce nebo matka nemá mužského sourozence, bývá zvykem, že jedno z dětí nese příjmení po své matce, a to zejména kvůli uctívání předků ze strany matky. V současné době dochází ke změně příjmení tehdy, když je dítě adoptované. Kdybychom se podívali do minulosti, změna příjmení probíhala v různých životních situacích za účelem ochrany nositele před sledováním a potrestáním. Tyto změny se týkaly především členů rodiny nepřátelských generálů a banditů nebo příbuzných královské rodiny, jež byla sesazena z trůnu a musela se skrývat před veřejností. Naopak člověk mohl získat příjmení krále jako odměnu za dobré skutky nebo za velké zásluhy vůči státu.¹⁵

Z jazykového hlediska je tato první složka rozdělena na dva druhy, na jednoduché příjmení neboli jednoslabičné a složené příjmení skládající se zpravidla ze dvou slabik.

3.1.1 Jednoduché příjmení – họ đơn

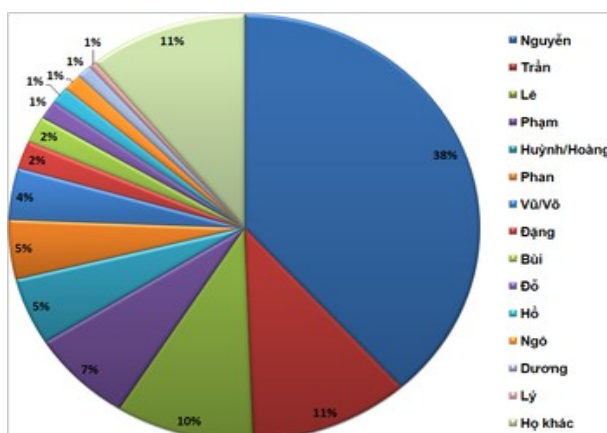
Většina nejpopulárnějších příjmení je jednoslabičná. Některá z nich jsou spjata s vietnamskými feudálními dynastiemi. Podle statistiky v roce 2005, kdy se počet obyvatel

¹³ SLAVICKÁ, Binh. *Praktická fonetika vietnamštiny*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 9788024614885, s. 67-69.

¹⁴ LÊ Trung Hoa. *Nhân Danh Học Việt Nam* [Vietnamská antroponomastika]. T.P. Hồ Chí Minh: Nhà Xuất Bản Trẻ, 2013. ISBN 978-604-1-02104-4, s. 28.

¹⁵ NGUYỄN Toan Ánh. *Nếp Cũ: Tìm hiểu phong tục Việt Nam qua nếp cũ gia đình và lễ - Tết - hội hè* [Studium o vietnamských zvycích přes staré rodinné tradice a rituály – Tet – slavnosti]. T.P. Hồ Chí Minh: Nhà xuất bản Trẻ, 2012. ISBN 978-604-1-01591-3, str. 47-48.

pohyboval okolo 84 milionů, stojí na prvním místě příjmení Nguyễn, které nosilo zhruba 38% populace. V grafu níže je uvedeno zbývajících 13 nejpočetnějších příjmení, která tehdy nosilo přibližně 90% populace ve Vietnamu.¹⁶ Neznamena to ale, že lidé, kteří mají stejné příjmení, pocházejí nutně z jednoho rodu či mají společné předky.

Graf 1: Nejpočetnější příjmení ve Vietnamu

3.1.2 Složené příjmení

Některé rody mají složené příjmení. Jedná se zpravidla o dvouslabičnou kombinaci. Musíme ovšem rozlišit dva druhy složeného příjmení: **họ kép** a **họ ghép**. Jejich rozdíl spočívá v zachování slabik při pojmenování dítěte.¹⁷

1. **Họ kép**

Họ kép, někdy uvedeno jako họ phức je dvou nebo víceslabičné příjmení, které se dědí a předává z generace na generaci.

Př. pokud se někdo jmenuje např. Nguyễn Trần Văn Cường, jeho syn bude Nguyễn Trần Quốc Bảo a jeho vnučka může dostat jméno Nguyễn Trần Thảo My. Zde vidíme, že příjmení tohoto rodu je Nguyễn Trần.

2. **Họ ghép**

Oproti họ kép, họ ghép se tvoří různými kombinacemi a toto nově vzniklé příjmení může, avšak nemusí být předáno a zachováno. Za vznikem těchto příjmení stojí několik důvodů.

- **Kombinace příjmení se středním jménem:**

Členové jednoho rodu si často přejí diferencovat klanyⁱⁱ (chi), proto přidávají zvolené střední jméno ke svému rodnému příjmení.¹⁸ V praxi se tento zvyk předává pouze mezi mužskými členy klanu, tzn. pokud se

¹⁶ Các dòng họ Việt Nam [vietnamské rody]. In: [Http://www.vanhoadongho.com/](http://www.vanhoadongho.com/) [online]. [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: <http://www.vanhoadongho.com/2016/01/21/88/>

¹⁷ PHẠM Tấn Thắng. Sự biến đổi của hình thức tên riêng người Việt [Transformace vietnamských vlastních jmen]. *Tạp chí Ngôn ngữ và Đời sống*. 2010, (8), 16.

¹⁸ NGUYỄN VY Khanh. Lược sử tên họ người Việt. [Dějiny vietnamského příjmení]. *Việt Nam Gia Phả: Bài Việt* [online]. [cit. 2019-06-26]. Dostupné z: <http://baiviet.vietnamgiapha.com/2011/04/luoc-su-ten-ho-nguoi-viet.html>

někdo jmenuje např. Đặng Xuân Thành nebo Đặng Xuân Tiên Thành, jeho syn bude Đặng Xuân Trường a jeho vnuk se může jmenovat Đặng Xuân Thạch.

Tímto způsobem vzniká příjmení Đặng Xuân.

Struktura:

Příjmení – 1. střední jméno k rozlišení klanů – (2. Střední jméno) - vlastní jméno <i>Họ - tên đệm phân biệt các chi - (tên đệm) - tên riêng</i>

- **Kombinace příjmení s příjmením:**

Spojením dvou příjmení získávají nositelé nové příjmení, které se skládá ze dvou či více slabik, a to:

- a) Při adopci, kdy adoptované dítě dostává nové příjmení po jejich pěstounovi. Toto nové příjmení stojí před rodným příjmením.

Př. Đặng Trần Côn (spisovatel, básník, autor slavného díla Chinh phụ ngâm psané v klasické čínštině) se původně jmenoval Trần Côn, kde Trần je příjmení a Côn vlastní jméno. Později ho adoptovala rodina rodu Đặng, a proto přijal příjmení svého pěstouna a stal se z něj Đặng Trần Côn.

Struktura:

Příjmení po pěstounovi – rodné příjmení – (střední jméno) - vlastní jméno <i>Họ theo cha/mẹ nuôi - họ thật - (tên đệm) - tên riêng</i>

- b) Při udělení královského příjmení

V minulosti odměňovali panovníci úspěšné absolventy úřednických zkoušek a úředníky, kteří měli velkou zásluhu, tím, že jim dovolili převzít příjmení tehdejší vladaře a zároveň si zachovat své původní příjmení.

Př. mandarín Huỳnh Đức za vládu krále Gia Longaⁱⁱⁱ byl přejmenován na Nguyễn Huỳnh Đức. Jeho synové si ponechali toto příjmení a jmenovali se Nguyễn Huỳnh Thành, Nguyễn Huỳnh Thừa atd., zatímco dcery si zachovaly své původní příjmení Huỳnh.¹⁹

Struktura:

Příjmení po vladaři – rodné příjmení – (střední jméno) - vlastní jméno <i>Họ của vua - họ thật - (tên đệm) - tên riêng</i>

- c) Při složení příjmení obou rodičů

¹⁹ NGUYỄN VY Khanh. Lược sử tên họ người Việt. [Dějiny vietnamského příjmení]. *Việt Nam Gia Phả: Bài Việt* [online]. [cit. 2019-06-26]. Dostupné z: <http://baiviet.vietnamgiapha.com/2011/04/luoc-su-ten-ho-nguoi-viet.html>

V současné době narazíme na tento typ příjmení nejčastěji jako na kombinaci příjmení obou rodičů, kde první slabika je příjmení po otci, zatímco druhá je převzata ze příjmení matky nositele jména. Tento typ složeného příjmení nemůže dlouho existovat, neboť není akceptován lidmi i zvyky, a proto se používá ve velmi úzkém rozsahu. Jinými slovy, tato příjmení se dědí a předávají pouze z rodičů na děti a pak zanikají. Původní rodné příjmení zůstává.²⁰

Př. Phạm Vũ Minh Dũng, Nguyễn Trần Thịnh

Struktura:

příjmení po otci – příjmení po matce – (střední jméno) – vlastní jméno
<i>họ bố</i> - <i>họ mẹ</i> - (<i>tên đệm</i>) - <i>tên riêng</i>

Složené příjmení rodičů hraje pozitivní společenskou roli, protože dosvědčuje rovnost žen a mužů, jelikož Vietnam je svým způsobem spíše patriarchální společnost. Přítomnost příjmení matky vedle příjmení otce vyjadřuje částečnou emancipaci žen ve zdejších komunitním životě.

3.2 Střední (vložené) jméno – Tên đệm

Dodneška není známo, odkdy začali Vietnamci používat střední jméno, které slouží k propojení příjmení a vlastního jména. Vietnamské předpisy ho uvádí jako vedlejší složku, již může, ale nemusí každý člověk mít ve svém jménu.²¹ Střední jméno má také svůj obecný význam a spolu s vlastním jménem vytváří jistou významovou a formální jednotu.²²

Jednoslabičné střední jméno

V minulosti mívaly ženy střední jméno Thị a muži dávali přednost střednímu jménu Văn. Hlavní funkce těchto dvou jmen byla pouze rozlišování pohlaví nositele. Později lidé používali kromě Thị a Văn další jednoslabičná jména kvůli lepšímu znění a významu. Rodiče většinou dávají své dceři střední složku, která souvisí s krásou, přírodou, ročním obdobím atd. (Diệp, Thảo, Quỳnh, Thu...), zatímco chlapcům vybírají střední jména nesoucí mužské vlastnosti (Đức, Mạnh, Hùng...). Tato střední jména mohou také fungovat jako vlastní jméno, neboť mají zpravidla plný význam.

Příklady ženských jmen s jednoslabičnou střední složkou:

²⁰ NGUYỄN VY Khanh. Lựa sử tên họ người Việt. *Việt Nam Gia Phả: Bài Viết* [online]. [cit. 2019-06-26]. Dostupné z: <http://baiviet.vietnamgiapha.com/2011/04/luoc-su-ten-ho-nguoi-viet.html>

²¹ ²¹ NGÔ Thu Trang a BUI Anh Vũ. Vấn đề đặt họ, tên cho cá nhân trong pháp luật Việt Nam [Problematika pojmenování jednotlivce ve vietnamských zákonách]. *Bộ Tư Pháp - Ministry of justice* [online]. [cit. 2019-06-25]. Dostupné z: <https://moj.gov.vn/qt/tintuc/Pages/nghien-cuu-trao-doi.aspx?ItemID=2158>

²² KNAPPOVÁ, Miloslava. *Naše a cizí příjmení v současné češtině*. Liberec: TAX AZ KORT, 2002. ISBN 80-238-8173-6, s. 130.

Bùi Thị Ánh: vlastní jméno Ánh nese význam světlo či svítit a vyskytuje se jak u muže, tak i u ženy. V tomto případě hraje velkou roli složka Thị, která označuje ženského pohlaví nositele.

Vũ Ngọc Bích: Ngọc je drahokam a Bích je sinovietnamsky zelená, dohromady znamenají nefrit nebo smaragd.

Đỗ Thu Hà: Thu znamená podzim a Hà je sinovietnamsky řeka => Thu Hà znamená podzimní řeka.

Příklady mužských jmen s jednoslabičnou střední složkou:

Bùi Văn Ánh: jak jsem již zmínila, v tomto případě pohlaví nositele nepoznáme díky vlastnímu jménu, ale díky střednímu jménu Văn, které je typické pro označení muže.

Trần Mạnh Hùng: Mạnh znamená silný a Hùng zase odvážný. Zde vidíme, že jednoslabičné střední jméno Mạnh a jednoslabičné vlastní jméno Hùng jsou plnovýznamové a navzájem se doplňují.

Víceslabičné střední jméno

V moderní době pomalu přestávají jednoslabičná střední jména odpovídat vysokým požadavkům Vietnamců z hlediska estetiky, proto některé z nich, především složka Thị, s časem ubývají. Střední jména se stávají v poslední době komplexnějšími a vyskytují se více ve složené podobě. Jedná se obvykle o dvouslabičnou kombinaci, kdy vedle sebe stojí dvě jednoslabičná slova, případně méně časté je dvouslabičné slovo.²³

Příklad se dvěma jednoslabičnými středními jmény:

Hoàng Ái Tuệ Lâm: Ái je sinovietnamsky a znamená laskavý, Tuệ je rozumný nebo chytrý, vlastní jméno Lâm znamená sinovietnamsky les, znamená rovněž mnoho, hodně. Lze říci, že rodič, který zvolil toto jméno svému dítěti, si přeje, aby se z něho stal rozumný člověk, který je laskavý k ostatním. Hoàng je v tomto případě jednoduché (jednoslabičné) příjmení. Pokud bude mít dotyčný složené příjmení, jeho jméno bude pětislabičné. A to platí i pro ostatní příklady.

Struktura:

Příjmení (jednoduché/složené) – jednoslabičné střední jm. 1 – jednoslabičné střední jm. 2 – vlastní jméno Họ (đơn/phức/kép) – tên đệm một âm tiết 1 – tên đệm một âm tiết 2 – tên riêng

Příklad se dvouslabičným středním jménem:

Př. Đặng Công Minh Hiếu: střední jméno Công Minh znamená spravedlivý, vlastní jméno Hiếu je jedna z konfuciánských ctností – synovská oddanost. To znamená, že volitel tohoto

²³ LÊ Trung Hoa. *Nhân Danh Học Việt Nam* [Vietnamská antroponomastika]. T.P. Hồ Chí Minh: Nhà Xuất Bản Trẻ, 2013. ISBN 978-604-1-02104-4, s. 62-68.

jména si přeje, aby jeho nositel vždy jednal spravedlivě a svým rodičům projevovat patřičnou úctu.

Struktura:

Příjmení (jednoduché/složené) – dvouslabičné střední jméno – vlastní jméno Họ (đơn/phức/kép) – tên đệm hai âm tiết – tên riêng

Z příkladů můžeme vyvodit, že střední jméno funguje na bázi přídavného jména. Nejenže rozšiřuje význam vlastního jména, ale spolu s ním tvoří jednotný melodický celek, a proto je potřeba uvést plné střední jméno kvůli zachování významu, který rodiče svému dítěti vybrali.

3.3 Vlastní jméno – tên riêng

Jádrem víceslabičného vietnamského jména je vždy složka poslední, která slouží k rozlišování jednotlivce od ostatních. Vlastní jméno se používá vždy při oslovení a je poslední částí z celého jména. Podobně jako příjmení a střední jméno, vlastní jméno může být jak jednoslabičné, tak i dvou či víceslabičné. Toto rozdělení souvisí opět s významem, jenž jméno nese. Většina vietnamských jmen je tvořena ze sinovietnamských slov. A to z důvodů, že sinovietnamská slova tvoří téměř 70% slovní zásoby vietnamštiny, zároveň pro svou výstižnost a sémantickou bohatost slouží jako slovní zásoba pro literární tvorbu. Navíc odpovídají principu „dobré slovo – krásný význam“, vietnamsky „lời hay ý đẹp“, který Vietnamci dodržují.

Jednoslabičné vlastní jméno

Do této skupiny patří všechna jména, která mají jednu slabiku a jsou plnovýznamová. Př. Lê (slza), Cường (silný, mocný), Long (drak), Giang (řeka), Hồng (růže) atd.

Dvouslabičné vlastní jméno

Kromě jmen skládajících se ze dvou slabik si dovoluji do této skupiny zahrnovat také jména končící slabikou Anh, neboť bez její předcházející slabiky může dojít při oslovení k nedorozumění. Anh jako sinovietnamské jméno nese význam „mimořádně nadaný a talentovaný“, avšak během komunikace může mluvčí posluchače zmást, jelikož slovo „anh“ má ve vietnamštině několik významů. Jedná se o staršího bratra nebo o muže, který je věkově starší než mluvčí. Pokud oslovujeme nebo voláme pouze touto složkou, nebude posluchačům jasno, koho máme na mysli. Navíc slabika Anh se vyskytuje jednak v mužském, jednak v ženském jménu. Při rozlišování pohlaví nositele nám pomůže předcházející slabika.

Příklady vlastních jmen se slabikou Anh: Thê Anh (Thê znamená moc, mocný. Toto jméno vyjadřuje touhu po velké moci ke konání velké věci), Kiêu Anh (Kiêu znamená půvabný, něžný)...

Příklady dvouslabičných vlastních jmen: Anh Dũng (hrdiný), Vinh Quang (slavný), Vàng Anh (žluva)

3.3.1 Jména pro dívky a chlapce

Ve srovnání s příjmením a středním jménem je počet vlastních jmen mnohem větší. Vlastním jménem se může v podstatě stát jakékoliv slovo ve vietnamštině nebo sinovietnamštině. Nicméně se lidé vyhýbají jménům s negativním významem označujícím např. nemoci, neštěstí, zkázu atd. Rodiče, popř. prarodiče nebo příbuzní většinou při výběru jména potomkovi vkládají do jména své naděje, důvěru a někdy i přání.

Dívčí jména často obsahují slova označující půvabnost, něžnost a jemnost, nebo slova související s přírodou:

Př. Tuyết (sníh), Lan (orchidej), Xuân (jaro), Hiên (hodná), Thuỷ (voda), Nguyệt (měsíc), Kiều (půvabná, krásná) atd.

Chlapci často dostávají jména, která vyjadřují mužskou sílu, důstojnost, nebo jsou spjatá se štěstím a bohatstvím:

Př. Dũng (odvaha), Mạnh (síla), Tín (věrnost), Trí (rozum), Đức (ctnost), Phúc (štěstí) atd.²⁴

Některá slova se objevují jak u chlapců, tak i u dívek:

Př. Ánh (jas), Thuỷ (voda), Thành (věrnost), Tâm (srdečnost) apod.

Všechna výše uvedená jména jsou ovšem pouze orientační a nemusí to tak vždy platit.

3.4 Předpisy pro psaní velkých písmen v osobních jménech

Předpisy pro psaní velkých písmen v osobních jménech nejsou dodnes ve Vietnamu sjednoceny. Lê Trung Hoa ve své práci uvádí několik způsobů psaní, a to např. Mạc Thị Buội, Mạc thị Buội, Mạc-thị-Buội nebo Mạc-Thị-Buội. Nicméně se v dnešní době zřídka kdy setkáváme s pomlčkami v jménu a široká veřejnost spolu s médii aplikují pravidla, která Ústav lingvistiky stanovil.²⁵

1. Všechny složky v osobních nebo buddhistických jménech, v přezdívkách, pseudonymech atd., tedy příjmení, střední a vlastní jméno jsou psány velkými písmeny a bez pomlček. Např. Lý Thường Kiệt^{iv}, Lý Thái Tổ^v, Minh Mạng^{vi}, Tô Hữu^{vii}, Thích Minh Châu^{viii}...

Cizí jména spojená s vietnamskými jmény se také píší velkými písmeny.

Např. Petrus Trương Vĩnh Ký^{ix}

U fonetické transkripce je pouze počáteční slabika psána velkým písmenem a ostatní slabiky připojíme pomlčkami a píšeme malými písmeny.

Např. Phao-lô (Paul) Nguyễn Văn Bình^x

²⁴ KỶ Quảng Mưu. Đặc điểm văn hoá phản ánh trong cấu trúc họ tên của người Việt. [Kulturní charakteristiky odrážejí ve struktuře vietnamského jména]. *Tạp chí Hán Nôm* [online]. 2008, **88**(3), 25-31 [cit. 2019-06-06]. Dostupné z: <http://www.hannom.org.vn/detail.asp?param=1553&Catid=734>

²⁵ LÊ Trung Hoa. *Nhân Danh Học Việt Nam* [Vietnamská antroponomastika]. T.P. Hồ Chí Minh: Nhà Xuất Bản Trẻ, 2013. ISBN 978-604-1-02104-4, s. 24-25.

2. U obecných názvů, které stojí buď před, nebo za osobním jménem a mají k nim nějaký vztah, píšeme pouze první slovo velkým písmenem.
Př. Hồ Chủ tịch (prezident Hồ), La Sơn Phu tử (učitel La Sơn)^{xi}
3. V přezdívkách píšeme první složku vždy velkým písmenem, jelikož na první místě obvykle stojí vlastní jméno. Pokud je následující složka také osobní jméno, název místa či značky (název obchodu, podniku, produktu atd.), píšeme rovněž velkým písmenem. Substantiva označující povolání (př. učitel, teta, pán...) stojící před přezdívkou zůstávají nezměněné.

Např. Hùng Tèo, Hoàng Imex, thầy Ba Cầu Bông.

4. Pravidla, předpisy a zvyky pro pojmenování dítěte

Získá-li dítě jméno, nabývá tak určitou identitu, která je charakterizuje a začleňuje je do společnosti. Jméno člověka není bráno na lehkou váhu, protože se věří, že je spojeno s jeho duší.²⁶ Pojmenování se řídí určitými pravidly, která Vietnamci pečlivě dodržují.

Kdysi nebyla povinnost ihned po narození dítěte pojmenovat, jelikož nebyly úředně zavedeny rodné listy. Dětem se proto dávala jejich skutečná jména až tehdy, když dospěly, nebo když to bylo potřeba, např. při vypracování osobního horoskopu či nahlášení dítěte do rodové linie (*vào họ*). Ale ani v době se zavedeným rodným listem, v němž je po narození zapsáno jméno dítěte, nenazývají často rodiče své děti jejich skutečným jménem.²⁷

4.1 Předpisy pro pojmenování dítěte

Každý člověk má právo mít příjmení a jméno. Toto právo je přesněji vymezeno zákonem č. 33/2005/QH11 v §26, Vietnamský občanský zákoník 2015, jenž rozděluje jméno na dvě základní části, na příjmení a na vlastní jméno, do kterého zahrnuje i střední jméno. Zásadním bodem je, že zákon neomezuje počet složek či písmen v jménu. Dítě dostává příjmení po svém biologickém otci nebo matce podle dohody rodičů. Pokud není dohoda uzavřena, příjmení je určeno obyčejem, který je chápán jako komplex pravidel chování za účelem určení práv a povinností fyzických a právních osob v konkrétních občanskoprávních vztazích. Tato pravidla se vytvářejí opakováním určitých činností s dlouhodobějším trváním a jsou uznána a uplatňována v regionu či v lokální komunitě.²⁸ V případě, že je dítě bez otce, dostane příjmení po své matce. Sirotci po adoptování získávají příjmení po svém pěstounovi. Zásadní podmínkou při výběru jména dítěti je jazyk. Vietnamský zákon stanoví, že jméno občana Vietnamské socialistické republiky musí být ve vietnamštině nebo v jazyce etnické menšiny. V jménech se nesmí objevovat žádná čísllice či znak, který není zapisován slovně.²⁹

²⁶ TOAN Ánh. *Nếp cũ. Tìm hiểu phong tục Việt Nam qua nếp cũ gia đình và lễ-tết-hội hè* [Studium o vietnamských zvycích přes staré rodinné tradice a rituály – Tet – slavnosti]. Hồ Chí Minh, 2012, s. 52.

²⁷ Văn Khang. *Ứng xử ngôn ngữ trong giao tiếp gia đình người Việt* [Jazykové chování během komunikace ve vietnamské rodině]. NXB Văn Hóa - Thông Tin, 1996, s. 71-76.

²⁸ NGÔ Thu Trang a BUI Anh Vũ. Vấn đề đặt họ, tên cho cá nhân trong pháp luật Việt Nam. *Bộ Tư Pháp - Ministry of justice* [online]. [cit. 2019-06-25]. Dostupné z: <https://moj.gov.vn/qt/tintuc/Pages/nghien-cuu-trao-doi.aspx?ItemID=2158>

²⁹ Zákon č. 33/2005/QH11 O právu mít příjmení a jméno. *Thư viện pháp luật* [online]. [cit. 2019-06-27]. Dostupné z: <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Quy-en-dan-su/Bo-luat-Dan-su-2005-33-2005-QH11-2463.aspx>

4.2 Výběr jmen novorozencům a dětem

Pojmenovat nového člověka tím pravým jménem, dát mu pečeť, která jej bude provázet pro všechny chvíle jeho bytí, je opravdu vážná a zodpovědná záležitost. K volbě jmen lze přistupovat z nejrůznějších hledisek. Významnou úlohu při volbě jména mívají zpravidla jednak rodinné zvyklosti, jednak v neomezené míře také zvyklosti místní, tj. prostředí, ve kterém rodina žije.³⁰

V minulosti býval výběr jména ovlivňován, ba dokonce i řízen obyčejí a zvyklostmi náboženskými. Věří se, že ošklivá jména odradí zlé duchy od snahy dětem ublížit či zmocnit se jejich duše a také že se o děti snáze pečuje. Na venkově v dřívějších dobách neužívali lidé své skutečné jméno, protože věřili, že toto jméno je spojeno s jejich duší a je potřeba ho chránit a skrývat před ostatními. Strach z nadpřirozených bytostí byl v minulosti tak hluboce zakotven, že se stal zvykem. Stačí malá pochvala jako „To dítě je tak hezké a baculaté!“ a maminka už to považuje za zkázonosné znamení. Kvůli chudobě a nedostatku nebylo mnoho rodin schopno živit své děti nebo vyléčit jejich nemoci. A tak otázka přežití těchto dětí je dalším důvodem, proč nepojmenovat své dítě hned po narození.

V dnešní době existuje několik odlišných způsobů, jak můžou vietnamští rodiče své děti pojmenovat. Podařilo se mi je shrnout do jedné tabulky. U každého způsobu je uveden krátký výklad s několika příklady. Mezi ně také patří metoda pojmenování podle pěti elementů, které jsem věnovala zvláště pozornost, neboť se jedná o složitější princip výběru jména.

Tabulka 1: Způsoby pojmenování dítěte ve Vietnamu³¹

Jméno, které má souvislost se jmény rodičů a sourozenců či se jim podobá	Jména se rýmují nebo mají stejné počáteční písmenko	Pokud se jmenuje otec Biền, tak dítě bude Bình, Bắc atd.
	Kombinování jména rodiče s jménem dítětem	Pokud se jmenuje otec Kiệt, tak jeho syn se může jmenovat Tuấn a dohromady Tuấn Kiệt znamená talent.
	Prohození složek ve jménu	Starší bratr se jmenuje Hùng Minh a mladší bratr se jmenuje Minh Hùng
Pojmenování dítěte v souvislosti s řemeslem, povoláním či produktem	Většinou podle čtyř tříd	Sĩ (úředník), Nông (rolník), Công (řemeslník), Thương (obchodník) atd.
Pojmenování dítěte v souvislosti s časem	Podle roku narození nebo podle ročního období	Tí (myš), Dần (tygr), Mèo (kočka), Xuân (jaro), Hạ (léto), Thu (podzim), Đông (zima)

³⁰ KNAPPOVÁ, Miroslava. *Jak se bude Vaše dítě jmenovat?*. 3. Praha: AV ČR, 1996. ISBN 80-200-0591-9, s. 19-21.

³¹ LÊ Trung Hoa. *Nhân Danh Học Việt Nam* [Vietnamská antroponomastika]. thành phố Hồ Chí Minh: Nhà Xuất Bản Trẻ, 2013. ISBN 978-604-1-02104-4, str. 82-89.

Pojmenování dítěte v souvislosti s geografii	Jména nesoucí názvy částí a různých provincií Vietnamu	Bác (sever), Trung (střed), Nam (jih)
Pojmenování dítěte vyjádřením dobrých přání rodičů	Jména, která vyjadřují nějakou povahu nebo ctnost člověka	Nhân (lidskost, humanita), Lễ (rituál, zdvořilost), Tín (reputace, dobré jméno), Trí (rozum)
	Jména nesoucí význam úspěchu a bohatství	Phú, Quý (bohatý), Vinh, Hoa (ctihodný), Châu, Báu (poklad), Vàng (zlato), Bạc (stříbro) atd.
	Jména, která vyjadřují zdraví, sílu	Mạnh (silný), Khỏe (zdravý), Cường, Tráng (robustní) atd.
Pojmenování dítěte podle významných osobností, umělců a postav v uměleckých dílech		Thuý Vân ^{xii} , Bạch Tuyết (Sněhurka, z pohádky Sněhurka a sedm trpaslíků), Trần Quốc Tuấn ^{xiii} atd.
Pojmenování dítěte číslovkou	Lidé na severu na jihu Vietnamu mají ve zvyku pojmenovat své dítě podle jeho pořadí narození, a to základními číslovkami nebo sinovietnamsky řadovými číslovkami	Jméno Cả se vyskytuje na severu, zatímco Hai se používá často na jihu, obě jsou jména pro prvorozené dítě, Ba (druhé), Tu (třetí) nebo Bốn (čtvrté), Út (nejmladší dítě)
		Nhát (první), Nhì (druhý), Tam (třetí) atd.
Pojmenování dítěte podle zvířat	Jedná se zejména o bájná zvířata či různé druhy ptáků	Phụng/ Phượng (fénix), Yến (rorýs), Long (drak), Quy (želva), Hoạ Mi (slavík)
Pojmenování dítěte podle rostlin		Thông (borovice), Tùng (cedr)...
Pojmenování dítěte západním jménem	Kvůli vlivu francouzské kultury během padesátých let 20. století někteří intelektuálové ve velkoměstech dávali svým dětem francouzská jména.	Př. Phạm Bá Rose, Cao Thị Paulette, Lê Hoàng Madeleine atd

Metoda pěti elementů

Feng šuej je tradiční čínské učení, které se zabývá vztahem člověka a jeho životního prostoru v čase. Na základě teorie, že všechno ve vesmíru, včetně lidských bytostí, je tvořeno tzv. pěti elementy, tj. voda, země, dřevo, oheň, kov, někteří Vietnamci stále věří, že pokud zohlední tuto teorii a podle ní vyberou jméno svému dítěti, tak nejen dítě, ale celá rodina bude žít v harmonii, dítě bude vždy zdravé, chytré a potká mnoho štěstí ve svém životě. Velká pozornost

je věnována vztahům mezi jednotlivými elementy. Ty se navzájem podporují, ale i potlačují, a z tohoto důvodu by rodiče měli pojmenovat své dítě tak, aby si jejich elementy navzájem neodporovaly.

Elementy, které se navzájem podporují: Dřevo -> oheň, oheň -> země, země -> kov, kov -> voda a voda -> dřevo. Elementy, které se navzájem potlačují: Dřevo x země, země x voda, voda x oheň, oheň x kov, kov x dřevo.³²

Tabulka 2: Jména podle metody pěti elementů

Element	Kov	Dřevo	Voda	Oheň	Země
Příklady jmen pro dívky	Ái, Hiên, Nhi, Ngân, Xuyên, Hân, Tâm, Vân, Phụng	Tùng, Cúc, Quỳnh, Thảo, Hương, Lan, Huệ, Hạnh	Lê, Hà, Kiều, Loan, Nga, Khuê, Nhung, Trinh	Đan, Ánh, Thanh, Thu, Hồng, Linh, Huyền, Dung	Ngọc, Bích, Diêu, Diệp, Thảo
Příklady jmen pro chlapce	Đoan, Ân, Dạ, Mỹ, Nguyễn, Thăng, Kính,	Khôi, Lâm, Nguyễn, Đỗ, Sâm, Xuân, Quý, Quảng,	Giang, Hải, Khê, Khuê, Võ, Danh, Trí, Luân, Tiến	Đức, Thái, Dương, Huân, Nhật, Minh,	Son, Bảo, Châu, Kiệt, Anh, Khuê, Điền

4.3 Tabu vůči váženému

Vietnamskou kulturu, zvyky, tradice a tabu částečně utvářel čínský vliv. Z Číny přišla do Vietnamu mnohá náboženství, čínská vzdělanost, systém státních zkoušek, systém státní správy. Ačkoliv zákaz pojmenování podle jmen panovníků nebo předka není oficiálně uveden v občanském zákoníku, tento obyčej se stále drží, a to z několika důvodů.

Při výběru jmen se musí dávat velký pozor, aby se jméno dítěte neshodovalo se jménem jak žijících, tak zesnulých rodinných příslušníků. Volat na dítě, v horším případě ho pokárat jménem, jež nosil i jeho praděd, se považuje za velkou neúctu. Věří se také, že k uctívání je potřeba psát jména zemřelých předků na deskách. Pokud správně vyslovují jejich jména, tak se svým potomkům zjeví a budou jim svědčit při různých významných událostech. V každé rodině či klanu je seznam jmen, kterému by se každý člen měl vyhýbat při výběru jména svému dítěti. Navíc dodržování tohoto zvyku též znamená, že zemřelí jsou stále kolem nás a vždy se zjeví, aby nás chránili a požehnali nám. Jméno dítěte se nesmí také shodovat se jménem bohů, duchů či svatých. V případě shody jmen se většinou musí dítě přejmenovat.³³

První příkaz týkající se tabu jmen panovníka byl poprvé vydán ve 13. století za vlády dynastie Trần a trval do 20. století. V době, kdy byla klasická čínština úředním jazykem ve Vietnamu,

³² Chi Chi. *Đặt tên con theo ngũ hành để bé may mắn cả đời* [Pojmenování dítěte podle pěti elementů, aby mělo po celý život štěstí] [online]. [cit. 2019-06-27]. Dostupné z: <https://eva.vn/lam-me/dat-ten-con-theo-ngu-hanh-de-be-may-man-ca-doi-c10a358567.html>

³³ NGÔ Đức Thọ. *Chữ húy Việt Nam qua các triều đại: Les caractères interdits au Vietnam à travers l'Histoire* [Vietnamské tabu jmen v průběhu dějin]. Viện nghiên cứu Hán Nôm, Hà Nội: Nhà xuất bản Văn hoá, 1997, s. 19-20.

platilo tabu rovněž pro homofony^{xiv}. Existovalo mnoho způsobů, jak se tomu vyhnout. A to přidáním, odebráním, ba dokonce přehazováním tahů a použitím eufemismů^{xv}. Každá dynastie zveřejnila seznam jmen a slov, jež kandidáti museli nazpaměť zapamatovat. Nicméně pokud tento seznam obsahoval několik desítek běžně užívaných slov, stačila nepatrná chyba a člověk se mohl snadno dopustit trestného činu.³⁴

4.4 Několik druhů jmen

Ve feudální vietnamské společnosti mohl mít nejen panovník, mandarín a konfuciánský učenec několik jmen a titulů (viz. příloha č. 1), ale mohl je mít i obyčejný člověk. Je obecně známo, že náboženská jména nejsou zapsána v rodném listu, neboť se nejedná o pravé jméno nositele. Navíc některá z nich neodpovídají předpisům pro zápis do rodného listu. Níže uvádím několik druhů jmen, které člověka doprovází po celý život, dokonce i po jeho smrti.

- **Dětské jméno *Tên tục***

Děti často dostávaly ošklivé jméno a byly oslovovány tímto jménem po celé své dětství. Ošklivý význam fungoval jako ochrana před zlými duchy.³⁵ Dívky si obvykle ponechávaly své dětské jméno, než se vdaly. Po svatbě bývaly oslovovány jménem svého manžela. Naopak když chlapec dosáhl věku, kdy byl povinen se zapsat do knihy daně z hlavy, tak místo tohoto ošklivého jména dostal líbezná jméno významově spojené s jménem svého mužského předka.

Např. Phúc (štěstí), Lộc (nebeský dar), Khang (mír) atd.

- **Rodné jméno *Tên khai sinh***

Je to jméno, které člověk dostává po narození ke svému příjmení.³⁶ Je uvedené v rodném listu a ve státním rejstříku. Považujeme toto jméno za hlavní a skutečné. Může být od dětství stálé, nebo je v průběhu života změněno.

- **Posmrtné jméno *Tên cúng cơm, tên hèm***

Na rozdíl od posmrtných jmen panovníků, mandarínů a konfuciánských učenců se po smrti obyčejného člověka užívalo jeho pravé jméno při obřadech k uctění.

- **Křestní jména *Tên Công giáo, tên thánh***

Dítě, jehož rodina vyznává katolictví, kromě svého rodného jména dostane po křtu jméno křestní. Jeho udělením se vybíral křestní patron, tedy světec, podle něj je dítě pojmenováno s přáním, že bude žít podle jeho vzoru s dobrým srdcem a bude tak

³⁴PHAN Ngọc. *Bản sắc văn hoá Việt Nam* [Vietnamská kulturní identita]. Hà Nội: Nhà xuất bản Văn học, 2010, s. 256-257.

³⁵NGUYỄN Như Ý. *Đại từ điển Tiếng Việt* [Velký slovník vietnamštiny]. Tp. Hồ Chí Minh: Nxb Đại học Quốc gia tp. Hồ Chí Minh, 2013, str. 1452.

³⁶ *KTD - Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. [cit. 2019-06-02]. Dostupné z: <http://aleph.nkp.cz/publ/ktid/00000/13/000001356.htm>

chráněno Bohem. Vedle těchto významů slouží tato jména jako oficiální anglická jména při komunikaci v běžném životě. Toto jméno není zapsané v rodném listu. Př. Rosa, Teresa, Simon, Emmanuel, Giuse...³⁷

- **Buddhistická jména *Tên Phật giáo***

Ten, který praktikuje mahájánový buddhismus^{xvi}, dostane během svého „zasvěcení“^{xxvii} jméno po přijetí dharmy *pháp danh*. Vietnamští buddhisté upřednostňují jména začínající některým z těchto slov: Huệ, Diệu, Tâm, Trí, Tuệ, jež v sobě nesou krásné a vznešené významy.

Př. Diệu Tâm, Tuệ Quang, Trí Siêu atd.

Další jméno, které získá buddhista až po vstupu do sanghy, tj. do komunity ordinovaných buddhistických mnichů a mnišek, je *pháp hiệu*. Toto jméno dostane bhikku^{xviii} během skládání slibu, je zvolené jeho učitelem a obsahuje dvě části: slovo Thích označující mnicha, nebo Thích Nữ označující mnišku + dvouslabičné jméno *pháp hiệu*.

Thích/ Thích Nữ + jméno po přijetí sanghy Thích/ Thích Nữ + pháp hiệu
--

Př. Thích Nữ Diệu Không, Thích Trí Siêu

Můžeme se také setkat se způsobem oslovení, které zahrnuje nejen funkci, ale i všechna buddhistická jména bhikkuho.³⁸

Funkce mnicha/mnišky + jméno po přijetí dharmy + jméno po přijetí sanghy Chức vị + pháp danh + pháp hiệu

Př. Sư Bà Tâm Hảo Diệu Không, kde Sư Bà znamená paní mniška, Tâm Hảo je jméno po přijetí dharmy a Diệu Không je jméno po přijetí sanghy.

Buddhisti hínajánového vyznání^{xix} naopak užívají svá skuteční jména během studia a praktikování. Mniši tohoto buddhistického směru mají jména, která jsou přepsaná ze sanskrtu do sinovietnamštiny.³⁹

- **Caodaistická jména *Tên vị chức sắc Cao Đài giáo*^{xx}**

³⁷ Hướng dẫn cách đặt tên thánh cho con trai con gái hay & ý nghĩa [Průvodce pojmenování syna a dcery podle světce]. *Công giáo Việt Nam* [online]. [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://conggiaovietnam.vn/huong-dan-cach-dat-ten-thanh-cho-con-trai-con-gai-hay-y-nghia.html>

³⁸ NGUYỄN Long Thao. *Tính danh học Việt Nam: Pháp Danh – Pháp Hiệu – Pháp Tự* [Vietnamská antroponomastika: jména po přijetí dharmy a sanghy]. [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: http://www.erct.com/4-ChiaSe/SuuTam/Tinh_danh-PhapDanh.htm

³⁹ Tên người Việt Nam: Phật giáo. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2019-07-01]. Dostupné z: https://vi.wikipedia.org/wiki/T%C3%AAAn_ng%C6%B0%E1%BB%9Di_Vi%E1%BB%87t_Nam#Ph%E1%BA%ADt_gi%C3%A1o

Caodaismus obsahuje tři učení: Buddha (Thái), mudrc (Thượng) a svatý (Ngọc). Tato učení představují tři úrovně duchovního stavu, který lze dosáhnout, přičemž Buddha je nejvyšší. Každý caodaista má jméno, které se skládá z několika částí. Jeho struktura vypadá takto⁴⁰:

Učení, které je praktikováno + vlastní jméno + Thanh/Đạo u mužů a Hương/Tâm u žen

Př. Thái Chính Thanh (Thái představuje učení Buddha, Chính je vl. jméno, Thanh označuje muže).

4.5 Vietnamská jména v moderní společnosti

V dnešní době vystupují při volbě jmen stále více do popředí jazykové vlivy. Přednost je dáována jménům delším, většinou tříslabičným, někdy čtyř až pětislabičným, stále zůstávají požadavky na libozvučnost, hezké znění jména a na celkový význam. Avšak kvůli těmto požadavkům zapomínají někteří rodiče na základní funkci jména, tj. rozlišování pohlaví. Občas se můžeme setkat mužskými jmény, která zní zcela „žensky“ a naopak.

Poslední dobou se objevuje několik nových trendů v pojmenování. Obliba slavných osobností a obdiv k nim má značný vliv na výběr jmen dětem nehledě na to, zda se jedná o jméno cizí nebo vietnamské. Nejpopulárnější je způsob pojmenování dítěte podle idolu, fotbalové hvězdy nebo herce. Např. Messi, Ronaldo, Yang Dong Gun atd. Vyskytuje se také řada jmen nesoucích nehezké, někdy podivné až šokující významy jako Lường Thị Bướm (motýlek nebo ženský pohlavní orgán), Quách Quan Tài (rakev), Trần Như Nhộng (vietnamské přirovnání „nahá jak kukla“), Đinh Bằng Thép (hřebík z oceli), Hồ Hận Tinh Đồi (jezero nenávisti k životu), Lò Vi Sóng (mikrovlnka), Đồng Hồ Thụy Sĩ (švýcarské hodinky).⁴¹ Je vidět, že volitelé těchto jmen kladli velký důraz na jejich jedinečnost, ale na druhou stranu zásadně porušili estetickou stránku jména. V showbiznysu též převažují anglicky-vietnamská umělecká jména typu Hoà Minzy, Angela Phương Trinh, Cindy Thái Tài, Keny Sang.⁴²

5. Nabývání českého státního občanství a předpisy pro zapisování jmen do matriky

Vietnamská populace se od devadesátých let stala třetí největší imigrantskou skupinou na území České republiky a většina z nich má povolení k trvalému pobytu, které je jednou z rozhodujících podmínek pro získání českého občanství. Avšak nesmíme zapomenout na početnou skupinu mladých lidí, která se tu buď narodila, nebo zde strávila část svého dětství či dospívání, poněvadž se z ní etabluje významná skupina potenciálních žadatelů o české občanství.

⁴⁰ NGUYỄN Long Thao. *Tính danh học Việt Nam: Tên các chức sắc Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ* [Vietnamská antroponomastika: jména Caodaistů]. [online]. [cit. 2019-06-27]. Dostupné z: http://www.erct.com/4-ChiaSe/SuuTam/Tinh_danh-CaoDai.htm

PHẠM Ngọc Huy. Văn hóa đặt tên của người Việt: Những cái tên chẳng giống ai [Kultura pojmenování Vietnamců: jména, která se liší od ostatních]. *Thế Thao & Văn Hoá* [online]. [cit. 2019-06-27]. Dostupné z: <https://thethaovanhoa.vn/the-gioi/van-hoa-dat-ten-cua-nguoi-viet-nhung-cai-ten-chang-giong-ai-n20150518064749842.htm>

⁴² NGUYỄN Gia. Đặt tên không quá 25 chữ cái: Từ chuyện vong bản đến nghệ danh dị tật [Od ztracených kořenů k podivným uměleckým jménům]. *Thế thao & Văn hóa* [online]. [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://thethaovanhoa.vn/dien-dan-van-hoa/dat-ten-khong-qua-25-chu-cai-tu-chuyen-vong-ban-den-nghe-danh-di-tat-n20150519061317511.htm>

5.1 Nabývání českého občanství u cizinců

O udělení státního občanství rozhoduje Ministerstvo vnitra. Dne 1. 1. 2014 vstoupil v platnost nový zákon, který umožňuje existenci dvojího státního občanství, a proto se žadatelé již nemusí vzdávat svého dosavadního občanství.

Státní občanství České republiky je možno nabyt několika způsoby, a to narozením, určením otcovství, osvojením, nalezením na území ČR, v souvislosti se svěřením do ústavní, pěstounské nebo jiné formy náhradní péče, udělením a prohlášením.⁴³

5.2 Zapisování jmen do české matriky

Zápis jmen do matriky upravuje zákon č. 301/2000 Sb., zákon o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů. Uvedená vyhláška v paragrafu 62, odst. 1 stanoví: „Do matriční knihy lze zapsat jakékoliv existující jméno, a to v správné pravopisné podobě. Nelze zapsat jména zkomolená, zdobnělá a domácká. Fyzické osobě mužského pohlaví nelze zapsat jméno ženské a naopak. Matriční úřad dále nezapíše jméno, pokud je mu známo, že toto jméno užívá žijící sourozenec, mají-li sourozenci společné rodiče.“ Je nutno podotknout, že užívání české podoby cizojazyčného jména nevyžaduje povolení. Další zásadní pravidlo, které tento zákon uvádí, je tvoření příjmení žen v souladu s pravidly české mluvnice, tzn. přidávání koncovky –ová.

Při zápisu narození dítěte lze na základě žádosti rodičů uvést příjmení dítěte ženského pohlaví v mužském tvaru, pokud je dítě cizincem nebo občanem, který je jiný než české národnosti.⁴⁴ Kdybychom tento předpis důkladně prozkoumali, zjistíme, že všechny novorozené holčičky na území ČR mají automaticky přechylované příjmení, pokud si jejich rodiče nepřejí jinak, nehledě na to, jaké občanství mají. Zároveň občané s dvojími či více národnostmi jsou oprávněni zachovávat své příjmení v mužském pohlaví, avšak jakmile nabydou statusu českého občana, mohou si nechat zapsat pouze dvě odlišná jména do matriční knihy. U cizinců tento předpis neplatí a počet jmen není omezen.⁴⁵

5.2.1 Přechylování příjmení cizího původu

Přechylování příjmení, tj. odvozování ženských podob příjmení z příjmení mužských, a to příjmení domácího i cizího původu, není v běžné komunikaci povinné v tom smyslu, že by bylo nařízeno zákonem, vyhláškou či předpisem. Je pro jazykový systém češtiny jako flektivního jazyka zcela přirozené, vychází z jejich strukturních vlastností – z toho, že různé gramatické významy slov vyjadřujeme pomocí koncovek. V každé mluvnici a jazykové příručce se s ním počítá jako s běžnou součástí gramatického systému. Účelem přechylování

⁴³ Zákon č. 186/2013 Sb., O státním občanství ČR. *Ministerstvo Vnitra* [online]. [cit. 2019-06-27]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

⁴⁴ Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, §69, odstavec 1-3 [online]. [cit. 2019-06-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-301>

⁴⁵ Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, §18, odstavec 2 [online]. [cit. 2019-06-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-301>

je smysluplné dorozumění, snaha vyhnout se nejednoznačným větám. Přechylováním předcházíme nedorozumění a významovým nejasnostem (např. *Na návštěvu přijde Smith* – muž, nebo žena?, *Stone navštívila Roberts* – kdo koho navštívil?). Nepoznáme s jistotou, co je podmět a co předmět, tedy kdo koho navštívil. Český slovosled není natolik gramatikalizovaný, aby mohl bez pomoci koncovek signalizovat větně členské vztahy. Jak je z příkladů evidentní, nepřechýlené příjmení nelze skloňovat a nepoznáme z něj rod pojmenované osoby.⁴⁶

5.2.2 Možnosti změny jména

Každé jméno, popřípadě jména, nebo příjmení lze změnit na základě podání žádosti. Pro schválení by dotyčný měl uvést přesvědčivý důvod jako je hanlivý nebo směšný význam jména či příjmení.⁴⁷ Žádost o zápis příjmení ženy v mužském tvaru lze podat i zpětně a pouze jednou. To znamená, že pokud nositelka užívá dosud přechylované příjmení a je cizinkou nebo občankou dvojí národnosti, má právo zažádat o užívání příjmení v mužském tvaru.⁴⁸ Příslušníci národnostních menšin mají právo na užívání svého jména a příjmení v jazyce národnostní menšiny za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem.⁴⁹

5.3 Číslo ve statistikách

Z grafu znázorňujícího státní občanství České republiky nabyté během roku 2001–2017 od Českého statistického úřadu můžeme vyčíst, že největší nárůst byl v roce 2014, kdy vstoupil v platnost nový zákon, který umožňuje dvojí občanství. Další významnou změnou je umožnění získání státního občanství ČR pro cizince druhé generace žijící v ČR prohlášením, kdy po splnění zákonných podmínek má cizinec na nabytí státního občanství České republiky právní nárok. Tyto změny se promítly i v číselných údajích o nabývání státního občanství z tohoto roku. Díky ustanovení podle §35 a §73 zákona č. 186/2013, které umožnilo druhé generaci cizinců nabytí občanství prohlášením, získalo v roce 2014 občanství ČR 3 779 osob, tj. téměř tři čtvrtiny z celkového počtu nabytých občanství v daném roce. Nutno podotknout, že §73 umožňoval nabytí státního občanství osobám ve věku mezi 18 až 21 lety, na které se vztahuje §35, a pouze do konce roku 2014. Přirozeně toho využili potomci migrantů, kteří v Česku vyrostli, ale podle předchozí legislativy možnost této snadnější cesty k českému pasu neměli. V dalších letech se tento institut bude týkat pouze osob ve stanoveném věkovém rozmezí.⁵⁰

⁴⁶ Přechylování. *Internetová jazyková příručka - Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR*, v. v. i. [online]. [cit. 2019-06-04]. Dostupné z: http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=700#ref_id_53_4

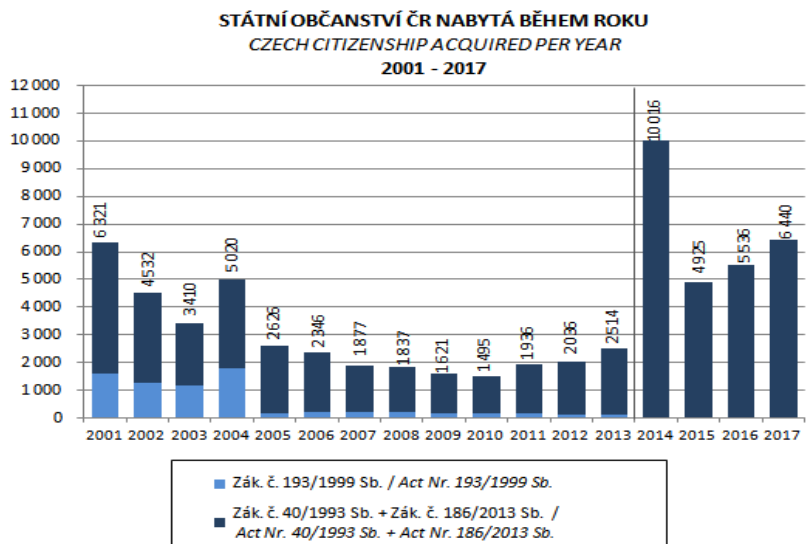
⁴⁷ Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, §72, odstavec 1-4 [online]. [cit. 2019-06-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-301>

⁴⁸ Ženská pohlaví. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/jmena-a-prijmeni-zenska-prijmeni.aspx>

⁴⁹ Předpis č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, §7. *Zákon pro lidi* [online]. [cit. 2019-06-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-273>

⁵⁰ CHYTIL, Daniel. *Počty udělených státních občanství v ČR* [online]. 2016, (2) [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2016/02/pocty-udelenych-statnich-obcanstvi-v-cr/>

Co se týče příslušníků vietnamského národa, data prokazují, že největší počet udělení prohlášením proběhlo v roce 2016, kdy 405 lidí získalo české občanství. V rocích 2014, 2015 a 2017 se tato čísla pohybovala okolo 200 lidí s minimálním počtem azylantů. Ve srovnání s ostatními komunitami je to třetí nejvyšší počet lidí, kteří status občana ČR dostali.⁵¹

Graf 2: Státní občanství nabytá během roku 2001-2017

⁵¹Cizinci: Nabývání státního občanství ČR. Český statistický úřad [online]. [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/29578258/c09R91_2017.pdf/548fab58-f563-45e8-9888-91ec278e680f?version=1.0

PRAKTICKÁ ČÁST

1. Úvod do praktické části

Ve druhé, praktické části, budu sbírat zkušenosti účastníků výzkumu s užitím jejich jména v běžné komunikaci doma, ve škole atd. a při představování se na veřejnosti. Velká pozornost je věnována otázkám souvisejícím s rozdělením jednotlivých složek v jménu podle jednotlivce a se změnami ve vietnamských jménech po nabytí statusu českého občana.

Jelikož cílem praktické části je zjistit postoje Vietnamců k počeštění vietnamských jmen po nabytí českého státního občanství, vytvořila jsem dva dotazníky pro dvě cílové skupiny. První skupina se skládá z jeden-a-půlité a druhé generace mladých Vietnamců, kteří se plně integrovali do české společnosti a mají dvojí občanství, zatímco druhou skupinu tvoří starší generace, jež zde pobývala již delší dobu a jejich děti navštěvují české školy. Do výzkumu se zapojilo dohromady čtrnáct respondentů, z nichž byli čtyři rodiče a deset studentů.

2. Metoda průzkumu

Pro tento průzkum jsem vybrala kvantitativní metodu pro sběr informací, a to formou rozhovorů, které probíhaly tváří v tvář. Důvodem, proč jsem tento způsob zvolila, je možnost klást dodatečné otázky, abych si mohla jednak potvrdit získané informace, jednak se vyhnout nejasnostem. Rozhovory se uskutečnily jak v češtině, tak i ve vietnamštině. Volba jazyka závisela na respondentovi. Vše bylo nahráváno a následně zapisováno. Připravila jsem pro každou generaci jeden dotazník. Některé otázky se opakují, některé se však odlišují. Seznam otázek pro mladou generaci je delší, neboť jsem chtěla částečně zjistit jejich obecné znalosti o významech a funkcích vietnamského jména. Zároveň otázky ohledně výběru českého jména považuji za klíčové, neboť díky tomu mohu posoudit, nakolik volba českého jména hraje roli při začleňování Vietnamců do českého kolektivu.

Každý rozhovor trval zhruba osm až patnáct minut. Pořadí uvedených otázek a jejich formulace, jak jsou níže vypsány, jsem většinou dodržovala. Často jsem se doptávala na okolnost a příčiny vzniklých problémů.

V následující části provedu analýzu získaných výroků a rozdělím je do jednotlivých podkapitol podle kladených otázek. U velkého množství dat uplatňuji grafické znázornění pro lepší přehlednost. Na konci každé podkapitoly se snažím stručně shrnout získané výsledky. Zde také provedu komparaci různých úhlů pohledu na danou záležitost. V závěru prozkoumám souhlas, případně nesouhlas dotazovaných se změnami týkajícími se vietnamských jmen v českých osobních dokladech po získání statusu občana České republiky.

3. Analýza výsledků u mladé generace

Kvalitativní výzkum oslovil mladou generaci a zaměřila jsem se na to, jak se jako osoby s dvojími národnostmi vypořádají s předpisy ovlivňujícími zachování jejich původního vietnamského jména.

Seznam otázek pro mladou generaci

1. Kdy jste se narodil(a)? Jak dlouho žijete v České republice?
2. Má Vaše vietnamské jméno nějaký význam? Kdo Vám jméno vybral? Proč?
3. Jak Vás doma oslovují? Přezdívkou či jménem?
4. Dokážete pojmenovat složky ve svém jménu a popsat jejich funkce?
5. Máte české jméno? Kdo Vám ho vybral a proč?
6. Dáváte přednost tomu, aby Vás ostatní oslovovali vietnamským jménem nebo českým? Jaký je důvod?
7. Měl(a) jste někdy problémy se svými jmény, kdy lidé spletli Vaše jméno s příjmením? V jaké instituci nejčastěji?
8. Jak to máte rozdělené ve svých dokladech?
9. Kdy jste nabyl(a) české státní občanství? Ve kterém roce a jakým způsobem?
10. Co se změnilo na Vašem jménu po nabytí českého státního občanství, případně přejete si, aby se něco změnilo?
11. Jaký je Váš názor na přechylování ženského příjmení na –ová?
12. Podle zákona o zápisu jmen do matriky, jakmile se stáváte občanem ČR, zapsána mohou být dvě jména, která nesmí být stejná. Co si myslíte o zkracování slabik či vypuštění složky ve více než tříslabičných jménech?
13. Jak se podepisujete? Svým vietnamským jménem, příjmením nebo českým jménem?

3.1 Rozčlenění cílové skupiny

Cílem první otázky je rozdělit respondenty do dvou kategorií, jeden-a-půltá a druhá generace. Do průzkumu se zapojilo pět dívek a pět chlapců. Ukázalo se, že z desíti dotazovaných se zde narodili tři lidi, dva se přestěhovali z Vietnamu během svého dětství a ostatních pět do Česka přijelo ve svých deseti letech či později. S pomocí tohoto rozdělení můžu snáze porovnat jejich životní situace a postoje.

3.2 Vietnamské versus české jméno

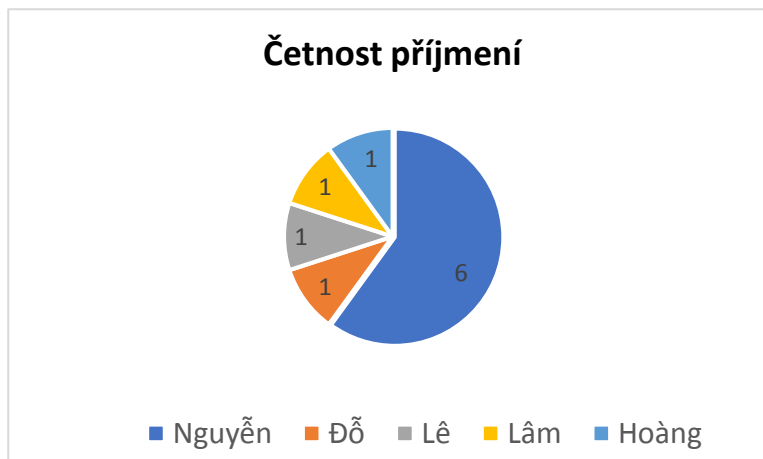
Následujících šest otázek je zaměřeno na okolnosti získání vietnamského i českého jména. Zaměřila jsem se především na jejich vztah ke svým jménům. Dotazy se navíc soustředily také na praktičnost jmen v realitě. Na základě obdržných odpovědí mohu výstižněji vyvozovat jejich preference oslovování při komunikaci jak s Čechy, tak i s Vietnamci.

3.2.1 Vietnamské jméno

Druhou otázku jsem zvolila s úmyslem zjistit, jestli se tázaní zajímají o původ a význam svých jmen, případně o to, kdo je vybral a o okolnosti, za kterých byla jména vybrána. Třetí otázka je pouze doplňující a čtvrtá má za úkol zmapovat znalosti respondentů ohledně stavby jmen. Získala jsem díky nimu několik odlišných odpovědí.

Jméno	Počet
Dvousložkové skládající se ze dvou slabik	1
Dvousložkové skládající se ze tří slabik	2
Třísložkové skládající se ze tří slabik	4

S pomocí těchto otázek jsem získala četnost příjmení účastníků. V níže popsaném grafu vidíme, že příjmení Nguyễn naprosto převažuje, zatímco příjmení Đố, Hoàng, Lê, Lâm se vyskytují pouze jednou.

Význam

Sedm z deseti tázaných dokázalo důkladně a korektně vysvětlit význam nejen svého vlastního jména, ale i vložených složek spojených s tímto jménem. Dva se o význam nezajímali a jeden se pokoušel kdysi své jméno přeložit pomocí online překladače, ovšem dalo se očekávat, že výsledek bude nedůvěryhodný, zvláště u jmen sinovietnamského původu.

Chlapci jsou obvykle pojmenováni jmény nesoucí mužské vlastnosti: ctnost, hezký a inteligentní atd., zatímco dívky nesou jméno s významem květin, ročního období, vůní nebo se jmenují podle nějakého druhu ptáka, např. slavík. Ne všechna jména mají skrytý význam a pocházejí ze staré vietnamštiny. Vyskytlo se také pár jmen z moderního jazyka.

Volitel vietnamského jména

Ukázalo se, že jméno vybírali zejména rodiče nebo prarodiče. Mnohdy trvala samotná volba celý týden, avšak jsou i některé případy, kdy rodiče byli nuceni uposlechnout starší generaci: „Mí rodiče byli nuceni mě takhle pojmenovat. Původně můj praděda vymyslel toto jméno svému nejstaršímu vnukovi, ale to se prarodičům nelíbilo, protože zní neobvykle. Navíc se během doby válek vyhýbali jménům sinovietnamského původu, tak volili takové jméno, které má za úkol připomínat, že by měli válku překonat. Tak od té doby se praděda zlobil a už nikomu jméno nedával. Pak dědeček zase nutil mého tátu, nevím z jakého důvodu, aby mě takhle pojmenoval, přitom se mu původně toto jméno vůbec nelíbilo.“

Kdo Vám jméno vybral?	Počet
Odpověď	
Otec	3
Matka nebo matčina strana	2
Oba rodiče	2
Prarodiče	3

Tabu

Nesoulad s tradicí komplikuje rodičům proces pojmenování svého dítěte. Volitel se musel vyhnout stejným jménům, která měli nebo mají ostatní členové v rodu. Z deseti dotazovaných jsem zaznamenala tři dívky, jejichž jméno prošlo zásadní změnou kvůli dodržování tabu, z čehož se stává vážný problém. „*Původně mě chtěli rodiče pojmenovat Hoa (květina), protože má sestra se jmenuje Nụ (poupě). A pak se dozvěděli, že někdo už takové jméno má, tak mi vybrali jiné,*“ nebo „*Jméno mi dala babička ze strany matky. Předtím mě chtěla pojmenovat jako Nhàn, což znamená ležernost, nenucenost. Podle ní ten, který není do ničeho nucen, žije svůj život šťastně a blaze. Nicméně jeden člen naší rodiny už se tak jmenuje, tak jsem se tak nemohla jmenovat.*“

U jednoho případu došlo dokonce ke změně jména po zápisu do matriky: „*Předtím jsem se jmenovala jinak, ale místní lidé často zaměňují první písmenko L s N a hned je z toho klučičí jméno. Máma se zas jmenuje podobně, lišily jsme se pouze posledním písmem v jménu, tak mě volali všelijakými jmény, že jsem se naučila reagovat na všechny. Navíc po zhotovení rodného listu zjistil dědeček ze strany táty, že mé střední jméno bylo stejné jako jméno někoho v rodu, tak mě museli úplně přejmenovat a nechali vyhotovit i nový rodný list.*“

3.2.1.1 Složky jména a jejich funkce podle respondentů

Všichni zvládli správně a bez překážek rozdělit své jméno na dílčí složky a popsat alespoň základní funkce. Pořadí složek si nikdo nespletl. Někteří pojali své jméno jako slučování slabik středního a vlastního jména, na základě toho vzniklo vlastní jméno dvouslabičné, kdežto ostatní vymezili jednotlivé části na základě způsobů, kterými jsou oslovení.

Příjmení

Většina nosí jednoduché příjmení skládající se z jedné slabiky, s výjimkou jediného respondenta, jehož jméno obsahuje složené příjmení. Odůvodnění uvedl takto: „*V mém případě je příjmení *Nguyễn Minh*. *Minh* je spíš střední jméno, které má za úkol rozlišovat můj klan od ostatních. V rodu máme několik klanů jako např. *Nguyễn Ngọc*, *Nguyễn Minh* atd.*“

Nicméně se našel jeden člověk, který nedokázal přesně říci, zda má jednoduché či složené příjmení. „*Původně jsem si myslel, že příjmení je *Hoàng Đứ*. Pak jsem zjistil, že jen *Hoàng* je příjmení, a to na krajském úřadě, protože pouze příjmení *Hoàng* mám po otci, takže zbytek musí být jméno.*“

Většina z tázaných bez rozmyšlení dokázala popsat rozdíl mezi českým a vietnamským příjmením: „*Vlastní jméno slouží k oslovení ve všech případech, na rozdíl od českého zvyku, kde se lidé oslovují příjmením. Kdybychom se taky tak oslovovali, nepoznali bychom, který *Nguyễn* je který.*“

Střední jméno

Dvě z pěti dívek mají složku *Thị*, která plnila svůj prvotní účel rozlišovat pohlaví. Tázání, kteří mají ve svých jménech dvě střední složky, vnímají jejich funkci jako estetickou. Klasická složka *Văn* se u nikoho z chlapců nevyskytovala. „*Vím, že se u Vietnamců používá příjmení jako první, pak je křestní jméno, a já tam mám takovou výjimku, že tam mám i jméno svého táty, aby si mě jako by nějak označil. Vím, že kamarádi nebo Vietnamci mají ještě*

takové vložené jméno Vãn nebo Thi, to záleží, jestli je muž nebo žena, ale já tam mám jméno svého otce.”

Vlastní jméno

Okolo záležitosti volby jmen se odehrály pozoruhodné příběhy: *„Tehdy se táta znal s nějakým pánem, který byl strašně bohatý, tak mě pojmenoval podle něho s přáním, abych byl taky jednou tak bohatý.”*

Někdo zkrátka dával jméno svému dítěti jen podle své oblíbenosti: *„Jelikož táta miluje vůni skořice, tak to prostě prohodil a je z toho moje jméno.”*

3.2.1.2 Oslovení v domácnosti

Polovina dotazovaných měla nebo stále má vedle vlastního jména domáckou přezdívku. Na rozdíl od obvyčeje dávat dětem ošklivá jména kvůli ochraně před zlými duchy v dnešní době nesou tyto přezdívky specifický význam spojený např. s vlastností nositele, s rokem narození nebo s jeho vzhledem a fungují jako milé, blízké oslovení těch, kteří jsou jim drazí. V praxi volají starší členové rodiny či rodu mladší členy jejich přezdívkami.

Př. Cún – pejsek (podle znamení roku narození), Tí (přezdívka pro chlapce), Bé – malinká, Bi – kulička, Béo – tlust'oučký.

SHRNUTÍ

Na základě výše získaných informací vidíme, že ačkoliv se jedná o mladé generace Vietnamců, které zde vyrůstaly, mnozí z nich se o původ svého jména nepřestali nikdy zajímat. Mile mě překvapilo, že zhruba tři čtvrtiny respondentů dokázaly podrobně a správně popsat primární funkce jednotlivých složek jména. Zmiňovaly se nejvíce o rozlišovacím a estetickém poslání středního a vlastního jména. Příjmení, které dostali všichni po svém otci, slouží pouze k určení příslušnosti k určitému rodu. Otázka týkající se volitele nebyla zodpovězena jednoznačně. Tuto povinnost zastal buď jeden ze rodičů, nebo se manželé radili navzájem. Někteří prarodiče se výrazně zapojili a významně ovlivnili výběr jména potomkovi. Dodržování tabu jmen bylo pro jejich volbu rozhodující. Spolu s rozvíjející se společností se vyskytují domácké přezdívky s hezkými či neutrálními významy.

3.2.2 České jméno

Otázky číslo tři a čtyři jsem zvolila záměrně, neboť všichni obdrželi české jméno, pro někoho to byla spíše přezdívka, alespoň ve svém předškolním věku nebo před nástupem do vzdělávacích zařízení. Obtížná výslovnost vietnamských jmen vedla k nahrazování neoficiální českou podobou.

Volitel českého jména

Oproti výběru vietnamského jména se zde vyskytla příležitost se aktivně zapojit do výběru, a proto se zaměřím na okolnosti a kontext celkové volby. Negativní názor na toto náhradní jméno jsem zaznamenala pouze u jedné tázané, která se vyjádřila takto: *„Nezní to ani česky, ani vietnamsky. Dostala jsem jej od české babičky na hlídání, když jsem přijela z Vietnamu. Toto jméno je spíše snaha vyslovit vietnamské jméno po česku, ale špatně.”*

Zajímavé bylo, že české jméno si vybrali jen dva respondenti sami, ostatní své jméno automaticky dostali od české tety a babičky na hlídání nebo od paní učitelky před začátkem školní docházky. Odpovědi zněly podobně: „České jméno jsem použila jen čtyři roky na střední škole, jméno mi vybrala paní učitelka na přípravné kurzy českého jazyka před nástupem do školy. Učila celou třídu plnou cizinců, tak každému z nás vybrala nějaké jméno, a mně zrovna Ivanku. Je to trochu neklasické, jelikož většina lidí vybírá jméno se stejným počátečním písmenkem. Na naše názory se neptala,” nebo „Česká babička mi dala jméno Blanka. Asi se jí toto jméno líbilo. Používala jsem ho od 1. třídy až do konce střední školy. Na veřejce používám své vietnamské jméno a spolužáci mě tímto jménem i oslovují. Už jim to nechci zjednodušovat. Upřímně řečeno, moje jméno se dá krásně a bez problému vyslovit.”

U případů, kdy se dotazovaní stali sami voliteli, stály za tím poutavé historky. „Pamatuji si, že tehdy mi přinesl táta seznam českých jmen, abych si pro sebe něco zvolila. Akorát tenkrát jsem právě přijela z Vietnamu a neměla jsem o tom ani ponětí. Nějak jsem si vzpomněla na svou malou sestřenicí, která se narodila v Rusku a jmenovala se podobně, tak jsem si toto jméno zvolila.”

Svoji nespokojenost s předchozí přezdívku vyřešil jeden respondent následovně: „Když jsem chodil ještě ke své chůvě, tak mi v mých dvou nebo třech letech dala přezdívku Pája. To byla přezdívka, kterou jsem používal celou mateřskou školku, ale pak, když jsem nastoupil do 1. třídy, tak jsem si říkal, že Pája není tak cool. Prostě mi bylo tak trapný se představovat jako Pája, tak jsem se sám pojmenoval jako Tomáš a Tomášem jsem byl až do konce střední školy. Ale teď na vysoké škole jsem najednou měl pocit, že už se nechci představovat jako Tomáš a měl jsem potřebu se představovat svým původním vietnamským jménem. A protože mé jméno (dvousložkové) je stále těžké pro Čechy vyslovit, tak jsem ho nakonec zkrátil na 1. složku. A to je jméno, které používám při představování se s Čechy. Jinak s Vietnamci normálně používám celé křestní jméno.”

Volitel českého jména	počet
Teta / babička na hlídání	4
Učitelka ve škole, na doučování nebo v přípravném kurzu českého jazyka	2
Rodiče	2
Sám	2

Přednost v oslovení

Přestože prvotním účelem volby českého jména či přezdívky bylo usnadnit majoritní skupině oslovování a komunikaci s cizinci, vyhnout se zbytečnému nedorozumění, většina tázaných se později vrátila zpátky ke svým skutečným jménům. Ve společnosti, především na veřejnosti se přestali mnozí z nich představovat českou přezdívku. Ti, kteří stále používají své české jméno souběžně s vietnamským, mají své odůvodnění: „Češi mě oslovují česky a mezi Vietnamci je tolik Aniček, že mně říkají radši vietnamsky. Ani jedno z nich mi nevadí, ale vadí mi, když mně říkají špatně, a to většinou dělají Češi.”

Hlavní příčinou upřednostňování vietnamského jména je návrat ke svým kořenům. „Chci, aby ostatní mě stoprocentě oslovovali vietnamským jménem. Jaké jméno jsem dostal, takové budu používat.”

Několikrát se opakovalo sdělení, že čím je člověk starší, tím více si uvědomuje, že není potřeba se pořád představovat cizím „nepravým“ jménem. *„Nejradši se představuji svým vlastním jménem. Je to jméno, co mi rodiče dali. V rodném listu je taky uvedené. Jméno Blanka, co mi dala česká babička, není moje skutečné jméno. Nechci používat něčí jméno.“*

Dokonce jedna z dotazovaných navrhla, aby ji ostatní oslovovali příjmením místo českou přezdívku, což nebývá vůbec zvykem: *„Vietnamské jméno je se mnou spojené od narození do současnosti. Ale chápu, že jsou lidé, kteří se bojí naše jméno špatně vyslovit, myslí si, že tím by nás urazili. Těmto lidem jsem se představila příjmením, neboť se mnohem snáz vyslovuje a lépe se i pamatuje. Takhle to mám na své vysoké škole. Ptali se, jestli mi to vadí, když mě pořád oslovují příjmením. Odpověděla jsem, že ne, jelikož pro mě je vietnamské jméno stejně důležité jako příjmení.“*

Přednost jménu	počet
Vietnamskému	6
Použití obou jmen souběžně	4

SHRNUTÍ

Přestože všichni tázaní dostali české jméno v raném dětství, jejich účast při výběru byla zcela pasivní.

Česká jména dostávali od svých rodičů před nástupem do škol nebo od českých babiček na hlídání či pedagogů ve školských zařízeních nebo na doučování. Zajímavé bylo, že zvolené jméno má zřídka zvukovou či psanou podobnost s vietnamským jménem. Někteří neměli možnost vyjádřit své názory či souhlas ohledně zvoleného jména. Ovšem nesmíme přehlédnout mentální zralost respondentů v době, kdy české jméno či přezdívku dostali, ale můžeme na základě těchto sdělení též usoudit, že pravděpodobnost pokládat tuto záležitost za nepodstatnou je vysoká. Dle pozorování reakcí jednotlivců jsem zjistila, že jejich postoj vůči těmto náhradním jménům je lhostejný.

Důvody pro paralelní použití obou jmen jsou praktické. Češi mají problémy vietnamská jména správně vyslovit, a to zvláště v případě, kdy mají odlišnou výslovnost od psané podoby. Návrat ke svému původnímu jménu se odehrává nejvíce na vysokých školách, kdy účastníci výzkumu začali trvat na používání svých pravých jmen.

3.3 Problémy ve veřejných správách

K největším komplikacím dochází při vystupování ve škole, na úřadech a ve státních institucích, někdy i v bankách a na letišti. S tímto problémem se potýkali všichni až na jednoho respondenta, který má výjimečně dvousložkové jméno a typické příjmení Nguyễn, které je podle něho známé jako Novák. Nejčastěji vybírají zaměstnanci těchto orgánů náhodně jednu složku jména, bohužel se málokdo trefí do příjmení nebo do vlastního jména: *„Největší problémy byly na základce. Jeden profesor mě oslovil prostředním jménem, a to není ani příjmení, ani křestní jméno, takže mě to naprosto štvalo. A i přestože jsem mu vysvětloval, jakým jménem by mě měl oslovovat, tak to ignoroval. Asi se mu to nějak líbilo, když mi říkal (skoro hláskoval) prostředním jménem, a je to jméno mého táty. Nakonec jsem si zvykl.... Možná ještě někde na úřadě nebo u doktora, když jsem čekal v čekárně, tak sestřičky měly problém s tím, jak mě oslovovat. Ty se takhle omluvily předem, a pak řekly teda příjmení s prostředním jménem. Já vím, že občas je to takový nepříjemný, ale co se dá dělat. Nikdy*

jsem se lidí specificky nezeptal, proč si vybrali zrovna prostřední jméno k oslovení, ale vím, že sami říkají, že v tom mají bordel.”

Další tázaná vymyslela způsob, jak se vyhnout zbytečným problémům, ovšem ne všude a vždy situaci vyřeší: „*Kamkoliv jdu a když je potřeba něco hlásit, tak rovnou diktuji, co je jméno, co je příjmení, a pak hláskuji písmeno po písmenu. I šéfová v práci, se kterou si normálně tykám, mě do teď oslovuje v mailech středním jménem, vůbec nechápu proč, když se pokaždý na konci mailu podepisují pouze vlastním jménem.*”

Nicméně po několika nešťastných zkušenostech se snažili dopředu zjistit, jak je správně oslovit, bohužel se chyby stále opakují. Navíc mužský tvar u ženského příjmení obvykle zapříčiňuje mnohá nedorozumění. „*Na úřadech se mě vždy ptají, co je jméno, co je příjmení, protože jich (slabik/složek) máme docela hodně. Největší problém je pro mě příjmení Nguyễn. Většinou nepoznají, jestli jsem muž nebo žena. Několikrát jsem šla k doktorovi nebo na odběry krve, kde volají pacienty rozhlasem, a oslovili mě jako pána. Stává se mi to i tady na vysoké škole na cvičení, když dělají docházku. Pak jsou překvapeni, že jsem slečna.*”

Jedna respondentka sdělila, že s problémy ohledně jména se potýká pořád, především ve formulářích. Ačkoliv správně a čitelně vyplnila a oddělila, co je jméno a co příjmení, do systému bylo zadáno špatně. Neopatrnost při psaní či opisování vietnamských jmen může vést ke sporu. „*Jednou napsali špatnou koncovku ve středním jménu, tak si udělali ze mě chlapa. Hlavně ve škole, vždycky to napsali nějak jinak, nějaké písmenko navíc. Kdyžto po mně nepřečetli, stejně se mě neptali.*”

Ti, kteří se se zádrhelem nesprávného oslovení na veřejnosti setkali a setkávají, se přiznali, že ani neusilovali o opravu.

SHRNUTÍ

Problém s oslovováním špatnou složkou v jménu zažili všichni. Ačkoliv se obě strany pokusily vyhnout se těmto úskalím doptáváním a vysvětlováním, problém stále setrvává. Jelikož v současné době neexistuje žádná pomůcka pro určení vietnamského jména a příjmení a občas i nositelé sami tyto složky rozdělují jinak, než je psáno v osobních dokladech, považují tento problém za těžko řešitelný.

3.4 Nabytí českého státního občanství

Většina dotazovaných starších 18 let a mladších než 21 let nabyla českého státního občanství v roce 2014, kdy vyšel v platnost nový zákon umožňující dvojí občanství, a to prohlášením. Doba řízení trvala zpravidla několik týdnů až půl roku a byla zřejmě závislá na místě podání žádosti. Zbýlé tři případy, které získaly status českého občana, se týkaly respondentů, jež se do Česka dostali po svých deseti letech a museli shromážďovat více podkladů k řízení. Čekací lhůty byly však nejednoznačné, tři měsíce až rok a půl.

Způsob nabytí českého státního občanství	Rok nabytí českého státního občanství	Počet
Prohlášením	2014 (6x), 2017 (1x)	7
Udělením	2015, 2018, 2019	3

3.5 Změny v jménu po udělení statusu českého občana a rozdělení jména v osobních dokladech

Podle zákona č. 301/2000 Sb. o zapisování jmen do matriky se příjmení českých žen tvoří v souladu s pravidly české mluvnice a zapsána mohou být pouze dvě odlišná jména. To znamená, že cizinci se čtyřslabičným jménem a více jsou povinni po získání českého občanství zkrátit své jméno tak, aby bylo v souladu se zákonem. Zároveň dochází k automatickému přechylování ženského příjmení v mužském tvaru na –ová. Tato nemalá změna, pro někoho nepříjemná, pro někoho užitečná, se týkala všech pěti dívek. Zákon současně umožňuje novým občanům České republiky zcela změnit své vietnamské jméno na jiné nebo na české. Výhodu nikdo však nevyužil. Problém nastal ovšem ve chvíli, kdy úředníci zapomněli předem upozornit na tyto možnosti změn, což následně vedlo ke zbytečné komplikaci: *„Dali mi –ová, ale neptali se mě. Tak jsem to musela změnit zpátky na původní podobu. Musela jsem kvůli tomu zajít na nějakém registru požádat o změnu příjmení.”* Je důležité zmínit, že ze všech tázaných nechala přechylovat příjmení pouze jedna osoba.

Došlo zejména k vypuštění středního jména u dvou osob, které mají více než dvě povolená jména. Třetímu člověku, který nemusel zkrátit své čtyřslabičné jméno, se budu věnovat zvlášť. Níže nalezneme odpovědi na otázku týkající se změn po získání statusu českého občana. Jedna dotazovaná, která se potýká nejvíce s potíží, že je oslovována jako muž, sdělila: *„Já jsem vypustila Thi. Tehdy povolili pouze dvě jména. Poprvé mi na úřadě v Olomouci řekli, že dovolují jen jedno, ale všimla jsem si, že Češi mají také dvě, když jsou pokřtěni nebo co, tak chci nechat taky dvě. Nakonec mi to povolili, jinak na začátku to odmítli. Ptali se mě, jestli nechci koncovku –ová. Nevím, co mě napadlo, že jsem řekla, že nechci. Musela jsem podepsat prohlášení, že nechci počestilé příjmení. Tak jsem nechala původní příjmení v mužském tvaru, ale velmi se toho lituji. Přeji si, aby to bylo zase Nguyenová, ale nechce se mi do toho jít kvůli papírování. Až budu mít čas, tak ho změním.”*

Druhý respondent, jenž má dvouslabičné vlastní jméno, musel také vypustit střední složku: *„Mě donutili odstranit jedno slovo, když jsem dostal občanství, jelikož podle zákona, se nesmí používat více jak tři slova v jménu. Tak jsem si říkal, že zůstane to nejpodstatnější, a tak jsem vypustil střední část, které je tátovo vlastní jméno. Táta se kvůli tomu trochu zlobil.”*

Někteří si přejí zachovat své původní jméno, ostatní by rádi udělali malou změnu, pokud by mohli, a to především odstranit střední slabiku. Existuje pro to jeden prostý důvod, zbavit se staromódní části „Thi” nebo se vyvarovat komplikace: *„Pokud mám možnost své jméno ještě měnit, tak bych ho chtěl zkrátit a odebrat střední jméno, bohatě stačí příjmení a vlastní jméno. U tříslabkových jmen je to složitý. Musím každému pořád vysvětlovat, co je jméno, co je příjmení. Střední jméno je pouze vloženo navíc.”*

U jednoho respondenta došlo k nečekané změně, kdy si úřednice spletla jeho střední jméno s vlastním: *„Paní na krajském úřadě v Plzni mi prohodila jména, a tak jsem na rok nebo na dva roky měl ve své občance místo vlastního jména jméno střední. Ale neměl jsem čas to změnit, jelikož jsem chodil do školy v Praze. Čekal jsem do chvíle, kdy jsem musel nechat udělat cestovní pas, pak jsem to změnil najednou.”*

Počet přechylovaných příjmení / počet respondentek	Počet respondentů, kteří museli zkrátit své jméno/ počet respondentů se čtyřslabičnými jmény	Počet respondentů, kteří provedli jakoukoliv změnu ve svém jménu (bez ohledu na vypuštění slabik) / celkový počet respondentů	Počet respondentů, kteří by chtěli v současnosti provést jakoukoliv změnu ve svém jménu / celkový počet respondentů
1/5	2/3	0/10	3/10

Během průzkumu jsem narazila na jeden zajímavý případ, kdy dotazovaná nabyla české občanství na začátku června roku 2019 a je nositelkou čtyřslabičného jména. Očekávala jsem, že bude muset projít řadou výše uvedených změn, ale její informace mě absolutně překvapila: „*Koncovku –ová mi automaticky přidali v listině o nabytí českého občanství. Paní úřednice na úřadu mi vysvětlila, že pokud chci zachovat své původní vietnamské jméno, což znamená všechny čtyři složky a bez přechylování, je potřeba správně vyplnit do žádosti o zachování původního jména pro vydávání rodného listu a zaškrtnout odůvodnění, že patřím do národnostní menšiny. Prý že až dostanu rodný list, tak bude uvedeno takové jméno, které jsem si vyžádala. Tak jsem své jméno zachovala. Podle sdělení úřednice předtím koncovku –ová přidali automaticky a nemuseli se ptát na názory nositele. Sama mi říkala, že nevidí důvod povinného přechylování příjmení. Také díky tomu, že Vietnamci se stali národnostní menšinou. Prý že v roce 2020 bude platit nový zákon, ale v praxi ho už aplikují teď, aby později neměli nepořádek.*”

SHRNUTÍ

Zpráva, kterou jsem získala od respondentky, jež letos české občanství získala, mě donutila k zamyšlení nad situací těch, kteří po získání českého státního občanství byli nuceni provést určité změny ve svém jménu, aniž by chtěli. Jestli tento nový předpis nabyde doopravdy v příštím roce účinnosti, je otázkou, zda povolí cizincům s dvojím občanstvím přejmenovat se zpět na své původní jméno. Pokud ano, jaké budou opravné prostředky a poplatky pro vyřízení, neboť vláda a veřejné instituce by měly těmto osobám poskytnout podporu při procesu zpětného získání svého úplného jména.

Rozdělení jména podle složek v osobních dokladech

Podle zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, je povinen každý občan, který dosáhl věku 15 let a má trvalý pobyt na území České republiky, mít občanský průkaz.⁵² Tento zákon platí pro všechny Vietnamce, již nabyli české občanství po dosažení 18 let. Z výroků získaných od respondentů vyplývá, že na rozdíl od vietnamského pasu, kde se uvádí jméno nositele ve správném pořadí příjmení – střední jméno – vlastní jméno, v českých osobních dokladech jsou složky v jménu prohozeny a někteří úředníci vyžadují přesné rozdělení příjmení a vlastního jména.

⁵² zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech. *Ministerstvo Vnitra* [online]. [cit. 2019-06-27]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/osobni-doklady-642319.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

Jeden respondent z deseti má ve svém občanském průkazu dvouslabičné složené příjmení, ostatní mají jednoduché. Dva lidé se upřímně svěřili, že vždy libovolně přiřadili střední jméno k příjmení, jelikož ve vietnamském rodném listu je příjmení uvedené dohromady s jménem, tzn. nedochází k přesnému určení těchto dvou složek. O „správném“ rozdělení se dozvěděli až na úřadě, kde je úředníci upozornili, že příjmení je vždy jednoslovné, a tak byli nuceni druhou složku, tj. střední jméno připojit k vlastnímu jménu. Po ověřování jsem zjistila, že se u nich jednalo skutečně o střední složku vztahující se k jménu, neboť tyto složky nesplnily podmínky uvedené v kapitole o složeném příjmení.

Kdybychom však přehlédli tyto chybné údaje, tak zde dochází ke střetu informací, poněvadž se jednomu respondentovi podařilo zachovat své složené příjmení bez prokázání se jakýmkoliv dokladem, což dokazuje, že tvrzení o jednoslovném příjmení je nepravdivé.

Rozdělení jména v osobních dokladech	Počet
Jednoduché příjmení (jednoslabičné)	9
Složené příjmení (dvouslabičné)	1

3.6 Názory na přechylování ženského příjmení

Položila jsem všem účastníkům výzkumu otázku, která zjišťovala jejich názory na přechylování ženského příjmení, neboť předpokládám, že odpovědi se budou značně lišit. Ze získaných výpovědí od respondentek lze částečně uhodnout jejich postoje vůči koncovce -ová, nicméně považují za nezbytné odhalit myšlenky těch, kterých se to netýká.

Část projevila svůj souhlas, poněvadž podle nich přináší přechylování mnohem víc výhod do praxe, v první řadě rozlišování pohlaví. Současně vystihuje mix cizí kultury s místní. Neznamená to ovšem, že se jim přechylování líbí: *„Obecně řečeno, může být, aby lidé poznali, zda se jedná o ženu nebo o muže, ale nezní to hezky. Týká se to nejen vietnamských, ale i zahraničních příjmení. Jakmile se dostávají do médií nebo do novin, tak automaticky přechylují a skloňují. Zní to hrozně.“* Toto tvrzení zaznělo u dvou dívek. Dokonce se vyskytl i případ, kdy nositelka odmítla přechylování ze snadno pochopitelného důvodu, a to kvůli svému dlouhému jménu. Zároveň automatickou tvorbu příjmení žen podle české mluvnice vnímá jako partikulární omezování práva jednotlivce.

Zbytek na tento dotaz reagoval různě: *„Pokud je to povinný, tak nemám nic proti, ale když si můžeme volit, tak za mě ne. Přestože máme občanství a stává se z nás občan ČR, neznamená to, že zapomeneme na své kořeny a původy.“* Jeden tázaný se domnívá, že přechylování nám může z části něco povědět o nositeli jména: *„-ová je spíš počeštělý. Když uslyším vietnamské příjmení končící na -ová, tak si představím, že se zde narodila, umí víc česky než vietnamsky, ale to nemusí být úplně pravda. Spíš je mentálně poevropštilá.“*

Objevila se jedna výjimka, která si přeje přechylovat příjmení z jazykového hlediska při komunikaci s majoritou: *„Nevnímám to jako něco zvláštního. Byla jsem prvním členem rodiny, který získal občanství, tak jsem si říkala, že bych si měla nechat své vietnamské příjmení. Bála jsem se, že mi rodiče nedovolují změnit své jméno na Nguyenovou. Ale když sestra nabyla občanství a měla tam koncovku -ová, tak se rodiče k tomu vůbec nevyjádřili. Všimla jsem si, že při jednání s Čechy, kdybych se představila jako Nguyenová, tak mně přijde, že mají jiný přístup. Říkají si, že ta holka má české občanství, umí česky atd. Mám pocit, že Češi preferují komunikovat s těmi, kteří jazyk umí. Nebo přestože se s námi osobně*

nesetkali, ale jakmile uvidí přechylované příjmení, tak se jim hned uleví. Ze zkušenosti vím, že se s mými rodiči vyhýbají komunikovat, protože česky nemluví. Tak se obávám toho, že když přečtou mé příjmení (nepřechýlené), tak si budou myslet, že já česky neumím.”

SHRNUTÍ

Celkem devět dotazovaných nepopíralo praktičnost přechylování příjmení, dva to považovali za kulturní specifikum. Z rozhovorů je dále zjevné, že znělost a estetičnost hraje velkou roli v konečném rozhodnutí. Respondenti se snažili být objektivní, neboť podle nich každý člověk pociťuje a vnímá problematiku jinak, ale je důležité znovu zmínit, že pouze jedna z dívek si koncovku –ová nechala a jedna projevila zájem o počestlé příjmení.

3.7 Zkracování jmen

Předposlední otázka zkoumá reakci respondentů na zkracování složek ve více než tříslóžkových jménech. Odpovědi se podle mého očekávání moc nelišily. Všichni, až na jednoho respondenta, který se domníval, že střední složka není podstatná, s tímto zákonem nesouhlasili. Ačkoliv zde dochází ke střetu dvou kultur, cítili se být částečně diskriminováni. Pro někoho vypuštění složek může dokonce znamenat nejen změnu významu, ale i pohlaví nositele: *„Kdyby mi škrtli jednu složku, stane se ze mě chlap. U lidí, kteří mají delší jméno, by to taky nebylo v pořádku. Pak to nejseš ty. Ty se nějak narodíš, pak ti vymažou půlku jména, a je z tebe někdo jiný.”* Někdo problematiku odůvodnil i na příkladu své známé: *„Nechápu důvod povinného zkrácení víceslabičných jmen, jelikož podle mého názoru se tím nic nezmění. Je pravda, že Češi mají většinou jen dvě složky v jménu, tak se domnívají, že zkrácení nemá žádný vliv na celé jméno jako takové. Ale na Asiaty, kteří mají čtyřslabičné jméno, má tato legislativa velký dopad. Např. moje šéfová, která má čtyřslabičné jméno, když získala občanství, tak ji donutili jméno zkrátit. Pokud by vynechala 1. střední jméno z těch dvou, tak nezní vůbec hezky. Navíc 2. střední jméno je stejné jako její vlastní jméno, a je to zas proti zákonu. Nakonec vypustila všechna střední jména a nechala si jen své vlastní jméno a přechylované příjmení. Bez koncovky –ová by zněla ve vietnamštině jako muž. Je několik jmen, u kterých se dá stěží vypustit slabiku či složku.”*

Respondenti neváhali porovnat zdejší předpisy s ostatními zeměmi jako Španělsko, Anglie nebo Spojené státy americké, kde je povoleno mít jméno s několika složkami. *„Je to předpis a my se musíme toho držet, ale když je to naše jméno, měli bychom si ho zachovat takové, jaké je.”* sdělil jeden dotazovaný.

Jediná účastnice rozhovorů, která nemusela projít těmito změnami, povídá: *„Mít jedno, dvě, tři nebo více složek není tak důležité jako jejich význam. Myslím si, že všichni rodičové na světě si přejí pojmenovat své děti hezkými jmény, která nesou v sobě určitou hodnotu, a každá složka tuto hodnotu rozšiřuje či zkrášluje. Sice tento vydaný zákon určuje jinak a někteří byli nuceni své jméno zkrátit bez odvolání, nevidím v tom ale spravedlivost.”*

Polovina tázaných argumentovala, že jejich povinností je tento zákon přijmout. Vedle toho projevili i svou bezmocnost výroky: *„Tahle legislativa je blbost, ale musíme se řídit podle toho, co je dáno. Nedá se nic dělat,”* nebo, *„Na začátku mi to nebylo příjemné, nepočítala jsem s tím. A pak jsem říkala, že ok, je to jejich zákon a my se musíme podle toho zařídit, když se chceme stát občanem jejich státu.”*

SHRNUTÍ

Odpovědi prokázaly, že tato otázka představovala velké téma k zamyšlení. Devět z deseti tázaných jednotně projevilo svůj odpor. Na základě reakcí jsem došla k úsudku, že tento zákon zásadně omezuje osobní svobodu v zachování nemateriálního kulturního dědictví a identity příslušníků jiné národnosti.

3.8 Podepisování

Cílem této otázky bylo zjistit, jak se tato generace podepisuje. Vietnamci mají ve zvyku se podepisovat buď celým jménem, nebo středním a vlastním jménem anebo pouze vlastním jménem. Multikulturní výchova je může ovšem vést k jinému způsobu. Během průzkumu jsem se nečekaně potýkala s problematikou podepisování v českých osobních dokladech, což mě nutilo k prostudování souvisejícího právního předpisu §4a odst. 3 zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech. Podpisem držitele v občanských průkazech a cestovních dokladech se rozumí vlastní rukou občana provedené písemné vyjádření jeho jména i příjmení, popřípadě pouze příjmení. Rovněž se uvádí, že podpis občana v těchto osobních dokladech neslouží jako podpisový vzor.⁵³

Zajímavé je, že obdobně jako u změn v jménu po získání českého státního občanství neupozornili úředníci všechny účastníky rozhovorů na tuto skutečnost, a tak se někteří bez problému podepsali svým středním a vlastním jménem nebo jen vlastním jménem, jak jsou zvyklí, ostatní byli naopak nuceni se podepisovat příjmením: „*Zprvu jsem se podepisoval ve staré občance svým křestním jménem. Ta paní, co mě fotila, to po mně nechtěla striktně podle zákona. Ale teď nedávno, když jsem ztratil starou občanku, tak jsem si musel požádat o novou. Tam mě donutili, abych se podepsal příjmením. Použil jsem však svůj starý podpis. Úřednice si to přečetla a řekla: „Vy se takhle ale nejmenujete podle příjmení.“ Říkal jsem jí, že v naší kultuře je zvykem se normálně podepisovat křestním jménem. Tak mi na to řekla: „Tady jste ale v Česku“.* Rozhodně jsem se na ni naštvál, ale nakonec jsem se podepsal svým příjmením. Stalo se to zhruba před dvěma měsíci na matričním úřadě na Praze 3.” Podobná situace nastala u dvou dalších respondentů: „*Dříve jsem se podepisoval jménem, ale pak mně na magistrátu řekli, že bych se měl podepsat ne jménem, ale příjmením. Takhle to mám všude. Pas i občanka.*” Jedna dotazovaná po dohadování s úřednicí problém vyřešila tak, že se podepisovala klasicky svým jménem a pod ním psala své příjmení psace.

Pouze dva z deseti respondentů se podepisují svým příjmením, ostatní středním a vlastním jménem nebo pouze jménem. Příčinou je relativní četnost výskytu stejného příjmení: „*Nikdy jsem se nepodepisovala svým příjmením. Upřímně řečeno, na střední škole jsem se nemusela tolik podepisovat, ale na vysoké škole dělají docházky, potvrzení atd. Podle mého názoru podepsat se jako Nguyen je hodně blbý, protože všichni (Vietnamci) se tak jmenují. Proto se vždy podepisuji svým vlastním jménem.*”

Jeden dotyčný dokonce uváděl, že se podepisuje vlastním znakem: „*Tento znak není ani jméno, ani příjmení, prostě znak, který jsem si vymyslel jako součást osobní identifikace. Na občance to takhle mám a nikdo nezkoumal, zda je to fakticky příjmení nebo vlastní jméno.*”

⁵³§4a odst. 3 zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech. Ministerstvo Vnitřní [online]. [cit. 2019-06-27]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/osobni-doklady-642319.aspx?q=Y2hudW09OQ%3D%3D>

SHRNUTÍ

Obdobně jako u oslovení kvůli malému počtu příjmení upřednostňují Vietnamci podepisování jménem než podepisování příjmením. Ačkoliv zákon stanoví, že podpis občana v osobních dokladech neslouží jako podpisový vzor, mnozí z dotazovaných nesouhlasí s tímto vymezením. Zároveň se domnívají, že nebenevolentní přístupy některých úředníků porušují svobodu projevu druhého.

4. Analýza výsledků u starší generace

Jak jsem již zmínila na začátku práce, mým cílem není jen zkoumat názory těch, kteří museli těmito změnami projít, ale je důležité věnovat pozornost i rodičům, neboť jsou to oni, kdo vždy pečlivě a prozíravě vybírají jméno svému potomku. Během výzkumu se mi podařilo oslovit čtyři rodiče. Připravila jsem pro ně kratší seznam otázek a většina z nich se shoduje s otázkami, které jsem položila mladší generaci. Pro usnadňování komunikace probíhaly rozhovory ve vietnamštině, rodiče byli před zahájením výzkumu plně informováni o současných zákonech a předpisech týkajících se změn u vietnamských jmen po nabytí českého státního občanství.

Seznam otázek pro rodiče

1. Kdy jste se narodil(a)? Odkdy žijete v ČR?
2. Kolik máte dětí? Potýkal(a) jste se s nějakým problémem při zápisu jména Vašeho dítěte do české matriční knihy nebo s vydáváním rodného listu?
3. Jaký je Váš názor na přechylování ženského příjmení na –ová?
4. Podle zákona o zápisu jmen do matriky, jakmile se stáváte občanem ČR, zapsána mohou být dvě jména, která nesmí být stejná. Co si myslíte o zkracování slabik či vypuštění složky ve více než tříslabičných jménech?

Pro tuto cílovou skupinu jsem nestanovila žádné konkrétní podmínky, jelikož je pro mě důležitý jejich pohled na celou záležitost. Tři ze čtyř účastníků mají alespoň jedno dítě s dvojím občanstvím a všichni mají povolení k trvalému pobytu na území České republiky, tzn. že zde pobývají delší dobu než pět let.

4.1 Charakteristika cílové skupiny

Do průzkumu se zapojili rodiče různých věkových kategorií, kteří do Česka přijeli za účelem podnikání či sloučení rodiny. Z níže vložené tabulky zjistíme, že dvěma z nich se narodilo dítě ve Vietnamu a zbylým v České republice. Pro orientaci jsem navíc uvedla rodnou zemi dítěte a zda mají dvojí občanství.

	Respondent č. 1 (muž)	Respondent č. 2 (žena)	Respondent č. 3 (žena)	Respondent č. 4 (žena)
Rok narození	1962	1963	1986	1970
Pobyt v ČR od roku	1999	2003	2006	2002

Rodná země dítěte/ dětí	Vietnam	Vietnam	Česká republika	Česká republika
Dítě/ děti s dvojím občanství	Ano	Ano	Ne	Ano

4.2 Počet dětí a problém při zápisu jména do matriky nebo během vydávání rodného listu

Shodou okolností se mi sešli tři rodičové, kteří mají pouze jedno dítě. Respondentka číslo 3 má dvě děti, syna a holčičku. Ačkoliv se jim dítě, respektive děti, narodily ve Vietnamu nebo v České republice, polovina z nich se nepotýkala s žádným problémem při zápisu jména do matriky. Respondentka číslo 2 se podělila o zkušenost změny jména dítěte ve Vietnamu, a to kvůli tabu: „*Neměla jsem žádný problém. Musela jsem akorát přejmenovat svou dceru, neboť když jsem se vrátila zpátky z matriky, dozvěděla jsem se, že její střední jméno se shoduje s jménem staršího bratra tchána. Tak jsem podala žádost o znovu vydání rodného listu s novými iniciály, proto je v oficiálním rodném listu razítko “vydáno podruhé”. Tehdy neexistovalo žádné vymezení v dávání jmen, takže rodiče mohli vybrat takové jméno, jaké se jim líbí. Klidně pětislabičné, tříslabičné nebo čtyřslabičné, ale tehdy ještě nepovolili cizí jména.*”

Dotazovaná číslo 3 se setkala v roce 2011 s jedním zvláštním předpisem při zařizování českého rodného listu pro dceru: „*Nevím, jestli nedošlo náhodou k nějaké změně v zákonu, ale tehdy jel pouze manžel na matriční úřad a bylo mu řečeno, že pokud při zhotovení českého rodného listu není přítomna matka, tak dcera musí mít přechylované příjmení, ačkoliv je cizinka a nemá české občanství. Tenkrát si najal manžel soudního tlumočníka a takhle mu to přetlumočil. Následně dostala moje dcera koncovku –ová. Ale pořád tomu nerozumím, protože třeba kamarádky, které rodily zhruba ve stejné době jako já, tak jejich dcery nemusely touto změnou projít. Jinak vše proběhlo bez komplikace. Pro zhotovení vietnamského rodného listu bylo potřeba zajít na vietnamský konzulát. Na rozdíl od české verze není přesně určeno, co je příjmení, co je jméno. Vše se psalo dohromady a ve správném pořadí příjmení – jméno.*” Domnívám se, že v tomto případě došlo k chybnému předání informací a komunikačním šumům ze strany úředníka nebo tlumočníka, neboť jsem zjistila, že zákon č. 301/2000 Sb. má platnost ode dne 7. září 2000 a nabyl účinnosti dne 1. července 2001, přesněji řečeno nedošlo k žádné změně či úpravě před rokem 2011 ani po něm. Jelikož se její dcera narodila na území České republiky, znamená to, že automaticky dostane přechylované příjmení. Tento zákon také stanoví, že při zápisu do matriky lze na základě žádosti rodičů uvést příjmení dítěte ženského pohlaví v mužském tvaru, pokud je dítě cizincem nebo občanem, který je jiný než české národnosti.

4.3 Postoje rodičů k přechylování ženských jmen

Na rozdíl od mladé generace rodičové vyjádřili otevřenější postoj vůči tomuto jevu. Přestože se to některým z nich nelíbí, neznamená to, že jsou úplně proti: „*Přidání koncovky –ová vnímám jako jeden způsob počeštění cizího jména. Pro Čechy je to asi podstatné, jinak by to nezaváděli, ale z pohledu Vietnamců, upřímně řečeno, se mi to nelíbí. Dochází sice k malé změně, ale už to není naše pravé příjmení,*” řekl respondent číslo 1.

Respondentky číslo 2 a 4 mají stejný názor. Podle nich by měli cizinci respektovat pravidla a předpisy dané zemí, kde se nacházejí. Tázaná číslo 4 navíc dodala: „*Koncovka –ová představuje akorát ženské pohlaví. Vietnamská jména nepotřebují žádnou pomůcku k určení*

pohlaví, jelikož existují konkrétní střední a vlastní jména označující ženu či muže. Problém vidím spíš v oslovování příjmením, poněvadž Vietnamci na to nejsou vůbec zvyklí.”

Co se týče nejmladší maminky číslo 3, ta se neváhala se svěřit: *„Jelikož dcera už má přechýlené příjmení, tak pokud v budoucnu nabyde české občanství, nic se na tom nemění. Nevadí mi to. Jakmile člověk získá status českého občana, znamená to, že patří mezi Čechy a stává se jedním z nich. Samotné přechylování nese v sobě dlouhou historii, obdobně jako složka Thi, kterou musely mít všechny dívky v minulosti. Nemám nic proti tomu, je to akorát způsob, jak dát najevo, že je z nás občan České republiky.”*

SHRNUTÍ

Většina rodičů mě svými pozitivními a progresivními názory mile překvapila. Nejen že souhlasili s mladou generací v praktičnosti tohoto jevu, ale záležitost přechylování navíc považovali za částečnou integraci a přijímání mezi majoritu.

4.4 Zkracování složek ve více než třísložkových jménech

Rodič číslo 1 reagoval na toto téma nepatrně odlišným sdělením: *„Je to zákon, nemáme na vybranou,“* ostatní maminky však jasně projevily svůj nesouhlas: *„Nejlepší je, když se jim podaří zachovat své původní jméno, není to jen kvůli významu a kultuře, hrají zde velkou roli i vietnamské obyčeje a tradice.“*

Respondentka číslo 3 měla stejné obavy, ačkoliv se tato problematika jejich dětí zatím netýká: *„Obě děti mají čtyřslabičné jméno, což znamená, že budou muset jednou v budoucnu čelit těmto změnám, a já s tím vůbec nesouhlasím. Když jsme naše děti pojmenovali, doufali jsme, že všechny složky v jménu je dělají něčím jedinečným. Možná v minulosti nebylo pojmenovávání dětí nějak podstatná záležitost, ale generace narozené během sedmdesátých let a dál, např. i naše generace, si přeje, aby dítě dostalo takové jméno, které je významově jedinečné. Pokud bychom odstranili jednu složku či více, tato jedinečnost se ztrácí a jméno zní zcela prostě. Kdybych si vzala jako příklad jméno své dcery či syna, zkrácené jméno nezní zvukově jednak hezky, jednak původní význam není zachován. Navíc jejich příjmení se skládá z příjmení otce a z příjmení matky, vypuštění jedné složky je pro nás nepřijatelné.”*

SHRNUTÍ

Z odpovědí na poslední otázku je zřejmé, že myšlenky velké části respondentů z obou generací se shodly. Jméno jako celek dohromady dává určitý význam, který je potřeba zachovávat. Odstraněním či vynecháním jedné složky dojde ke ztrátě jeho smyslu, což si málokdo z rodičů přeje.

ZÁVĚR

V této práci jsem věnovala pozornost nejen vietnamskému jménu jako takovému, ale mým cílem bylo zaměřit se podrobněji na jeho jazykovou stránku, na předpisy, zvyky a tabu spjaté s pojmenováním potomka. Na základě toho můžu posoudit úroveň důležitosti, kterou v sobě jméno nese.

Češi oslovují příjmením, Vietnamci naopak vlastním jménem. Existuje pro to jedno velice prosté vysvětlení. Českých příjmení je velké množství, jelikož jejich původ nepochází pouze z češtiny, ale i z hebrejštiny, němčiny atd., a proto jsou pro jednotlivce něčím originálním. Vietnamská příjmení mají též různý původ, poněvadž tato země je bývalou součástí Indočíny, a proto se zde mísí čínská kultura s doteky indických a čamských prvků. Mnoho příjmení se čte však odlišně od původní výslovnosti, aby odpovídala výslovnosti vietnamské. Nicméně četnost vietnamských příjmení je výrazně nižší ve srovnání s Čínou nebo s ostatními lidnatými zeměmi. Ve Vietnamu se jich vyskytuje nevelký počet a většinou nemají výchozí obecný význam.

Kromě příjmení mají Vietnamci ve svém jménu další dvě složky. Sice v praxi nepoužívají všechny, ale ostatní složky jsou pro mnohé z nich stále podstatné. Je to něco, co je dáno nejen kulturou, obyčejem, ale nese v sobě svoji vlastní historii, neboť to prošlo dlouhým vývojem s nespočtými změnami přes několik staletí a stále to setrvává. Střední jména hrají sice vedlejší, avšak pro Vietnamce nepostradatelnou roli. Nesou v sobě několik funkcí, které nelze ničím nahrazovat. Lidé v minulosti rozlišovali pohlaví podle složek Thị a Vãn, jež jsou ekvivalentní k přechylování ženských příjmení –ová. S neustále se rozvíjející společností tato střední jména ubývají a jsou nahrazena pestrou řadou modernějších jmen, která zcela splňují svůj prvotní úkol, a to kladení většího důrazu na pohlaví nositele. Kromě toho zkrášlují význam vietnamského jména, dodávají mu melodii a slučují celé jméno s příjmením do jednoho velkého celku. Kdybych to měla jednoduše přirovnat, nemít střední složky je jako mít holé podstatné jméno bez adjektiva. Vlastní jméno Vietnamců slouží jednak k oslovení, jednak k rozlišování jednotlivce od ostatních. Obdobně jako příjmení nebo střední jméno, i vlastní jméno se může skládat buď z jedné, nebo ze dvou slabik. Většina z nich pochází ze sinovietnamštiny a ve spojení se středním jménem dochází k přenesení významu jména, tj. k posunu, rozšíření nebo ke zdvojení celkového významu. Existuje několik způsobů a zvyků spjatých s výběrem jmen v rámci rodiny a rodu, nicméně vždy zohledňují a dodržují rodiče nebo prarodiče tabu při pojmenování potomka.

Důvodem, proč jsem se zabývala složkou středního jména a složkou vlastního jména nejvíce, je jejich následná přeměna po nabytí českého státního občanství. Vietnamská komunita, jak víme, se neustále rozrůstá a jejich přínos pro českou společnost je z materiálního i nemateriálního hlediska nesporný. Díky úsilí o zachování tradice, jazyka a kultury a rozvoj vlastní svébytnosti se stali Vietnamci v roce 2013 národnostní menšinou. V roce 2014 nabyl platnosti zákon o nabytí českého občanství, který poskytuje žadatelům, zejména mladé generaci, příležitost získat českého občanství rychlým způsobem, a to prohlášením a udělením. Vedle toho dovoluje existenci dvojího občanství. Jedním z nejdůležitějších požadavků pro schválení žádosti o občanství je dostatečná integrace do českého prostředí a silná citová vazba ke státu, kde žadatelé pobývají. Nicméně nesmíme nezohlednit myšlenku bipolitismu. Umožnit cizinci mít dvojí občanství znamená nejen to, že se nemusí zbavovat svého původního občanství, ale podstatou je udržet domorodé mravy a adaptovat nové. Avšak tento účel považuji za nesplněný, jelikož zákon č. 301/2000 Sb. o zapisování jmen do matriky stanoví pravidla, která výrazně omezují svobodu jednotlivce ve volbě jmen.

V praktické části jsem zkoumala postoje a vnímání obou generací, tu, která má právo volit a tu, která je nositeli těchto jmen. Očekávala jsem, že odpovědi získané od jeden-a-půlité a druhé generace se budou lišit. Avšak jediný rozdíl, který jsem zaznamenala u skupiny, jejíž mateřtinou bývá častěji čeština nežli jazyk rodičů, je paralelní používání českého a vietnamského jména. Z rozhovorů bylo patrné, že po příchodu do České republiky nebo před nástupem do školských zařízení dostali všichni účastníci české jméno či přezdívku, která kvůli usnadnění komunikace s majoritou nahrazovala jejich rodné jméno. I tak se postupem času mnozí z nich přiklání k pravému jménu, neboť si uvědomili významnost kořenů po dlouhé době hledání své identity. Vietnamské jméno se tak pro ně stává nenahraditelným. Za ním jsou vždy skryty podivuhodné, někdy až legrační historky, do kterých se zapletla i problematika tabu a udržení tradice. Při výběru se rodiče a prarodiče snažili vymyslet významově jedinečné jméno, jež bude doprovázet jejich potomky po celý život. Toto úsilí mladá generace zaznamenala, a proto považuje změny v jménu, respektive vypuštění některého slova-slabiku ze složky středního nebo vlastního jména po nabytí českého občanství, za nepřijatelné, a to především v době, kdy jsou Vietnamci národnostní menšinou.

Naopak většina mladých i starých respondentů přistupovala k přechylování příjmení žen mužského tvaru otevřeně. Nikdo nepopíral jeho praktičnost a jako kulturní specifikum to velice respektují, avšak přechylování všech cizích příjmení žen vnímají spíše jako snahu o počestění, která nemusí být vždy z hlediska zvukové znělosti a estetičnosti vhodná. Část rodičů považuje přechylování za známku přijetí cizince mezi občany České republiky.

Nečekaně jsem narazila na problémy mladých lidí při podepisování se na českých osobních dokladech. Je důležité upozornit, že Vietnamci jsou zvyklí podepisovat se spíše svým jménem než příjmením, neboť je to právě složka, která dělá člověka unikátním. Vymezování zákona ohledně podepisování se příjmením je pro většinu nepochopitelné. Někteří to šikovně vyřešili podepisováním se celým jménem a příjmením, zatímco ostatní se s nevolí podřídili zákonu.

Nejen Vietnamci, ale všichni lidé na světě, zejména otcové a matky, si přejí dát svým dětem vhodné a smysluplné jméno. Rodiče obvykle této záležitosti věnují mnoho času a jméno bývá vybráno před tím, než se jeho nositel narodí, a snaží se do něj vložit ta nejhezčí přání. Proto jméno nejen dokazuje lásku či touhu rodiny, ale je spojené i se vzpomínkami a zároveň je ovlivněné místní kulturou, zvyky a obyčejí. Vietnamské dějiny také prokázaly, že vývoj osobních jmen a existence několika druhů vždy závisí na soudobé společnosti. Ovšem tato minulost se moc neliší od současnosti. Každá rodina má své způsoby pojmenování dětí a každý rodič má právo předat tuto zodpovědnost jinému členovi v rodině. Jaké bude jméno, krátké či dlouhé, záleží na voliteli. A proto z hlediska lidských práv se jedná o individuální rozhodnutí občana a žádný zákon by neměl do toho zasahovat. Z rozhovorů vyplývá, že většina respondentů projevila svůj nesouhlas se zákonem č. 301/2000 Sb. o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů. Mohu na základě toho soudit, že tyto předpisy jsou protiústavní, poněvadž přímo zasahují do osobních práv a svobod jednotlivce. Výběr jména by měl být omezený pouze v případech, kdy jméno poškozují legitimní práva a zájmy jiných osob nebo je v rozporu se základními zásadami občanského práva.

Pokud jsou informace ohledně nového zákona umožňujícího zachování víceslabičného jména pravdivé, je otázkou, zda povolí cizincům s dvojitým občanstvím se přejmenovat zpět na své původní jméno. Pokud ano, jaké budou opravné prostředky a poplatky pro vyřízení, neboť vláda a veřejné instituce by měly poskytnout podporu těmto osobám v procesu získávání zpět svého jména či jim tento proces usnadnit.

ZDROJE

Prameny:

LÊ Trung Hoa. *Nhân Danh Học Việt Nam* [Vietnamská antroponomastika]. T.P. Hồ Chí Minh: Nhà Xuất Bản Trẻ, 2013. ISBN 978-604-1-02104-4

NGUYỄN Toan Ánh. *Nếp Cũ: Tìm hiểu phong tục Việt Nam qua nếp cũ gia đình và lễ - Tết - hội hè* [Studium o vietnamských zvycích přes staré rodinné tradice a rituály – Tet – slavnosti]. Hồ Chí Minh: Nhà xuất bản Trẻ, 2012. ISBN 978-604-1-01591-3

Zákon č. 33/2005/QH11 O právu mít příjmení a jméno. *Thư viện pháp luật* [online]. [cit. 2019-06-27]. Dostupné z: <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Quyen-dan-su/Bo-luat-Dan-su-2005-33-2005-QH11-2463.aspx>

Zákon č. 186/2013 Sb., O státním občanství ČR. *Ministerstvo Vnitra* [online]. [cit. 2019-06-27]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 2019-06-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-301>

Sekundární literatura:

Český statistický úřad. Cizinci v České republice. In: *CIZINCI V ČESKÉ REPUBLICE* [online]. Praha, 2018, s. 38 [cit. 2019-06-24]. ISBN 978-80-250-2870-4. ISSN 290027-18.

KNAPPOVÁ, Miloslava. *Naše a cizí příjmení v současné češtině*. Liberec: TAX AZ KORT, 2002. ISBN 80-238-8173-6

KNAPPOVÁ, Miroslava. *Jak se bude Vaše dítě jmenovat? 3*. Praha: AV ČR, 1996. ISBN 80-200-0591-9

NGÔ Đức Thọ. *Chữ húy Việt Nam qua các triều đại: Les caractères interdits au Vietnam à travers l'Histoire* [Vietnamské tabu jmen v průběhu dějin]. Viện nghiên cứu Hán Nôm, Hà Nội: Nhà xuất bản Văn hoá, 1997

NGUYỄN Như Ý. *Đại từ điển Tiếng Việt* [Velký slovník vietnamštiny]. Tp. Hồ Chí Minh: Nxb Đại học Quốc gia tp. Hồ Chí Minh, 2013, str. 1452.

PHẠM Tất Thắng. Sự biến đổi của hình thức tên riêng người Việt [Transformace vietnamských vlastních jmen]. *Tạp chí Ngôn ngữ và Đời sống* [Časopis Jazyk a život]. 2010, (8)

PHAN Ngọc. *Bản sắc văn hoá Việt Nam* [Vietnamská kulturní identita]. Hà Nội: Nhà xuất bản Văn học, 2010

SLAVICKÁ, Binh. *Praktická fonetika vietnamštiny*. V Praze: Karolinum, 2008. ISBN 9788024614885

TRẦN Ngọc Thêm. Về lịch sử hiện tại và tương lai của tên riêng trong người Việt [O historii, současnosti a budoucnosti vietnamského jména], *Dân tộc học* [Etnologie]. 1976, (3)

Văn Khang. *Ứng xử ngôn ngữ trong giao tiếp gia đình người Việt* [Jazykové chování během komunikace ve vietnamské rodině]. NXB Văn Hóa - Thông Tin, 1996

Internetové zdroje:

Các dòng họ Việt Nam [Vietnamské rody]. In: [Http://www.vanhoadongho.com/](http://www.vanhoadongho.com/) [online]. [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: <http://www.vanhoadongho.com/2016/01/21/88/>

Cizinci: Nabývání státního občanství ČR. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/29578258/c09R91_2017.pdf/548fab58-f563-45e8-9888-91ec278e680f?version=1.0

Dân số Việt Nam [Vietnamské obyvatelstvo]. *Dân số* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://danso.org/viet-nam/>

Hướng dẫn cách đặt tên thánh cho con trai con gái hay & ý nghĩa [Průvodce pojmenování syna a dcery podle světce]. *Công giáo Việt Nam* [Vietnamské křesťanství] [online]. [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://conggiaovietnam.vn/huong-dan-cach-dat-ten-thanh-cho-con-trai-con-gai-hay-y-nghia.html>

Chi Chi. *Đặt tên con theo ngũ hành để bé may mắn cả đời* [Pojmenování dítěte podle pěti elementů, aby mělo po celý život štěstí] [online]. [cit. 2019-06-27]. Dostupné z: <https://eva.vn/lam-me/dat-ten-con-theo-ngu-hanh-de-be-may-man-ca-doi-c10a358567.html>

CHYTIL, Daniel. *Počty udělených státních občanství v ČR* [online]. 2016, (2) [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2016/02/pocty-udelenych-statnich-obcanstvi-v-cr/>

KNAPPOVÁ, Miroslava a Marián SLOBODA. Příjmení. *Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. [cit. 2019-06-25]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/P%C5%98%C3%8DJMEN%C3%8D>

KTD - *Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. [cit. 2019-06-02]. Dostupné z: <http://aleph.nkp.cz/publ/ktd/00000/13/000001356.htm>

KỲ Quảng Muu. Đặc điểm văn hoá phản ánh trong cấu trúc họ tên của người Việt. [Kulturní charakteristiky odrážejí ve struktuře vietnamského jména]. *Tạp chí Hán Nôm* [online]. 2008, 88(3), 25-31 [cit. 2019-06-06]. Dostupné z: <http://www.hannom.org.vn/detail.asp?param=1553&Catid=734>

NGÔ Thu Trang a BÙI Anh Vũ. Vấn đề đặt họ, tên cho cá nhân trong pháp luật Việt Nam [Problematika pojmenování jednotlivce ve vietnamských zákonech]. *Bộ Tư Pháp - Ministry of*

justice [online]. [cit. 2019-06-25]. Dostupné z: <https://moj.gov.vn/qt/tintuc/Pages/nghien-cuu-trao-doi.aspx?ItemID=2158>

NGUYỄN Gia. Đặt tên không quá 25 chữ cái: Từ chuyện vong bản đến nghệ danh dị tật [Od ztracených kořenů k podivným uměleckým jménům]. *Thể thao & văn hóa* [Sport a kultura] [online]. [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://thethaovanhoa.vn/dien-dan-van-hoa/dat-ten-khong-qua-25-chu-cai-tu-chuyen-vong-ban-den-nghe-danh-di-tat-n20150519061317511.htm>

NGUYỄN Long Thao. *Tính danh học Việt Nam: Pháp Danh – Pháp Hiệu – Pháp Tự* [Vietnamská antroponomastika: buddhistická jména po přijetí dharmy a sanghy]. [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: http://www.erct.com/4-ChiaSe/SuuTam/Tinh_danh-PhapDanh.htm

NGUYỄN Long Thao. *Tính danh học Việt Nam: Tên các chức sắc Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ* [Vietnamská antroponomastika: jména Caodaistů]. [online]. [cit. 2019-06-27]. Dostupné z: http://www.erct.com/4-ChiaSe/SuuTam/Tinh_danh-CaoDai.htm

NGUYỄN VY Khanh. Lược sử họ tên người Việt. [Dějiny vietnamského příjmení]. *Việt Nam Gia Phả: Bài Viết* [online]. [cit. 2019-06-26]. Dostupné z: <http://baiviet.vietnamgiapha.com/2011/04/luoc-su-ten-ho-nguoi-viet.html>

PHẠM Ngọc Huy. Văn hóa đặt tên của người Việt: Những cái tên chẳng giống ai [Kultura pojmenování Vietnamců: jména, která se liší od ostatních]. *Thể Thao & Văn Hóa* [online]. [cit. 2019-06-27]. Dostupné z: <https://thethaovanhoa.vn/the-gioi/van-hoa-dat-ten-cua-nguoi-viet-nhung-cai-ten-chang-giong-ai-n20150518064749842.htm>

Předpis č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, §7. *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 2019-06-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-273>

Předpis č. 89/2012 Sb. O jménu člověka a jeho ochranu. *Podnikatel.cz* [online]. [cit. 2019-06-27]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/zakony/novy-obcansky-zakonik/f4579085/>

Přechylování. *Internetová jazyková příručka - Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, v. v. i.* [online]. [cit. 2019-06-04]. Dostupné z: http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=700#ref_id_53_4

Tên người Việt Nam: Phật giáo. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2019-07-01]. Dostupné z: https://vi.wikipedia.org/wiki/T%C3%AAn_ng%C6%B0%E1%BB%9Di_Vi%E1%BB%87t_Nam#Ph%E1%BA%ADt_gi%C3%A1o

Zákon č. 328/1999 Sb., O občanských průkazech. *Ministerstvo Vnitra* [online]. [cit. 2019-06-27]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/osobni-doklady-642319.aspx?q=Y2hudW09OOQ%3D%3D>

Ženská pohlaví. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/jmena-a-prijmeni-zenska-prijmeni.aspx>

Grafy a schémata

Graf 1: Các dòng họ Việt Nam [vietnamské rody]. In: [Http://www.vanhoadongho.com/](http://www.vanhoadongho.com/) [online]. [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: <http://www.vanhoadongho.com/2016/01/21/88/>

Graf 2: Cizinci: Nabývání státního občanství ČR. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/29578258/c09R91_2017.pdf/548fab58-f563-45e8-9888-91ec278e680f?version=1.0

Tabulky

Tabulka 1: LÊ Trung Hoa. *Nhân Danh Học Việt Nam* [Vietnamská antroponomastika]. thành phố Hồ Chí Minh: Nhà Xuất Bản Trẻ, 2013. ISBN 978-604-1-02104-4.

Tabulka 2: Chi Chi. *Đặt tên con theo ngũ hành để bé may mắn cả đời* [Pojmenování dítěte podle pěti elementů, aby mělo po celý život štěstí] [online]. [cit. 2019-06-27]. Dostupné z: <https://eva.vn/lam-me/dat-ten-con-theo-ngu-hanh-de-be-may-man-ca-doi-c10a358567.html>

Příloha č. 1

Klasifikace jmen a titulů panovníka

- **Titul císaře (krále) *Đế hiệu***

Zakladatel dynastie zpravidla vyhlášoval éru své vlády spolu s vyhlášením nové dynastie. Každý panovník se mohl prohlásit králem nebo císařem během své korunovace. Tím oznámil svým poddaným, že skutečný vládce drží v rukou veškerou moc. Během vlády může mít vietnamský panovník pouze titul krále nebo císaře, avšak mohl mít více ér vlády *niên hiệu* nebo *tôn hiệu*.⁵⁴

Př. roku 207 př. n. l., Triệu Đà porazil An Dương Vương, založil stát Nam Việt a sebe prohlásil králem Triệu Vũ (Triệu Vũ Đế).

- **Chrámové jméno *Miếu hiệu***

Chrámové jméno bylo čestné jméno udělované nástupníkem po smrti nejen panovníkům v Číně, Koreji a Vietnamu, ale i šlechtě a zasloužilým osobnostem. Toto jméno bylo psané na tabulce předků a v pohřební řeči k různým výročí smrti. Chrámové jméno se skládalo ze dvou složek. První složka bylo adjektivum, druhá složka obsahovala vždy element *Tổ* (祖, praotec, předek, zakladatel) obvyklé u prvního císaře dynastie, nebo *Tông* (宗, předek) u ostatních vládců.⁵⁵

- **Jméno s úctou *Tôn hiệu***

Když nastoupil král na trůn, poddaní mu věnovali jméno s úctou, které se skládalo z několika přídavných jmen vyjadřujících krásné vlastnosti člověka. Kvůli délce bývala tato jména těžko zapamatovatelná, proto nebyla populární a poddaní je často zkracovali na tři nebo čtyřslabičná.

Např. po smrti dostal král Lý Thánh Tông jméno *Ứng thiên Sùng nhân Chí đạo Uy khánh Long tường Minh văn Duệ vũ Hiếu đức Thánh thần Hoàng đế*.⁵⁶

- **Posmrtné jméno *thụy hiệu***

Posmrtné jméno je čestné jméno udělované po smrti panovníkům, a to formou vyznamenání. Toto jméno by nemělo být zaměňováno s érou vlády nebo chrámovým jménem.⁵⁷

Např. *Thánh Tổ Nhân Hoàng Đế* bylo posmrtné jméno krále Minh Mạng.⁵⁸

⁵⁴ NGUYỄN, Long Thao. *Tinh danh học Việt Nam: Đế hiệu* [Vietnamská antroponomastika: královské tituly] [online]. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: http://www.erct.com/4-ChiaSe/SuuTam/Tinh_danh-dehieu.htm

⁵⁵ Chrámové písmo. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Chr%C3%A1mov%C3%A9_jm%C3%A9no

⁵⁶ LÊ, Tiên Long. *Phân biệt tên vua Việt Nam như thế nào?* [Jak rozeznat jména krále]. *VNEXPRESS*[online]. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: <https://vnexpress.net/giao-duc/phan-biet-ten-vua-viet-nam-nhu-the-nao-3797852.html>

⁵⁷ Posmrtné jméno. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Posmrtn%C3%A9_jm%C3%A9no

⁵⁸ *Việt Nam gia phả* [vietnamské rodokmeny] [online]. [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: <http://www.vietnamgiapha.com/XemChiTietTungNguoi/51/19/chitiet.html>

- **Skutečné jméno *Tên húy và miếu húy***
Skutečné jméno dostal král od svých rodičů ve svém malém věku. Když dospěl, toto jméno bylo nahrazeno jiným jménem a tabu jmen vycházelo ze zákazu zmiňování skutečného jména panovníka. Na rozdíl od *tên húy*, *miếu húy* je skutečné jméno zemřelého vládce.

Klasifikace jmen mandarína

- **Udělené jméno *Tên tước***
Král často uděloval jména členům královské rodiny, mandarínům a těm, kteří měli velkou zásluhu na budování země či na její ochraně. Poddaní udělené jméno vnímali jako čestný titul, nikoliv jako odpovědnost či autoritu.
- **Posmrtné jméno *Tên hiệu***
Podobně jako *thụy hiệu*, posmrtné jméno *tên hiệu* bylo uděleno vznešeným dvořanům a jiným významným osobnostem po jejich smrti.

Klasifikace jmen konfuciánského učence

- **Zdvořilostní jméno *Tên tự, tên chữ***
Jméno, které bylo vybráno v souvislosti s významem skutečného jména, které nositel vlastnil. Toto jméno se psalo čínskými znaky. S dosažením dospělosti, u mužů kolem dvaceti let, u žen v patnácti, dostávali členové rodin vzdělanců zdvořilostní jméno. Tento zvyk se široce rozšířil mezi konfuciánskými učenici feudální společnosti.⁵⁹ Oslovovat dospělého muže jeho osobním jménem bylo totiž přiměřené pouze od osob starších, u vrstevníků to bylo neuctivé.
Př. Nguyễn Sinh Cung^{xxi} měl zdvořilostní jméno Tất Thành
- **Pseudonym *Tên hiệu***
Feudální intelektuálové si obvykle pro sebe zvolili pseudonym většinou psaný v čínštině, který měl líbezný význam nebo vyjadřoval jejich ambice, zájmy nebo přání.
Př. Nguyễn Trãi^{xxii} měl pseudonym Úc Trai
- **Přezdívka *Biệt hiệu***
Přezdívka označovala specifickou charakteristiku osoby. Konfuciánští učenici často vložili názvy lokalit do svých přezdívek.
Př. Nguyễn Thiếp^{xxiii} - La Sơn Phu tử (učitel lasonské provincie), Nguyễn Du^{xxiv} - Hồng Sơn Liệp hộ (lovec v hoře Hồng Lĩnh)
- **Posmrtné jméno *Tên thụy***
Posmrtné jméno konfuciánského učence se dělí na dva typy, *công thụy* neboli posmrtné jméno udělené králem a *tự thụy*, posmrtné jméno dané potomky, příbuznými, přáteli a vrstevníky.
Př. Chu Văn An^{xxv} dostal od krále Trần Nghệ Tông posmrtné jméno Văn Trinh, zatímco jeho studenti ho nazvali Tuyết Giang Phu tử (učitel Tuyết Giang).

⁵⁹ NGUYỄN, Như Ý. *Đại từ điển Tiếng Việt* [velký vietnamský slovník]. Tp. Hồ Chí Minh: Nxb Đại học Quốc gia tp. Hồ Chí Minh, 2013, str. 1452.

Klasifikace jmen umělců

- Literární pseudonym *Bút danh*
- Umělecký pseudonym *Nghệ danh*

Klasifikace jmen v náboženství (viz podkapitola *Několik druhů jmen*)

- Buddhistická jména *Pháp danh*
- Křesťní jména *Tên Công giáo, tên thánh*
- Caodaistická jména

Klasifikace jmen obyčejného člověka (viz podkapitola *Několik druhů jmen*)

- Dětské jméno *Tên tục*
- Rodné jméno *Tên khai sinh*
- Posmrtné jméno *Tên cúng cơm, tên hèm*

Příloha č. 2

Rozhovory s mladší vietnamskou generací

Přepis č. 1: rozhovor se studentkou **Nguyễn Thu Z^{xxvi}**

1. Kdy jste se narodil(a)? Jak dlouho žijete v České republice?

Narodila jsem se ve Vietnamu, do Česka jsem se dostala ve svých 10 letech.

2. Má Vaše vietnamské jméno nějaký význam? Kdo Vám jméno vybral? Proč?

Předtím jsem se jmenovala jinak, ale místní lidé často zaměňují první písmenko L s N a hned je z toho klučičí jméno. Máma se zas jmenuje podobně, lišily jsme se pouze posledním písmem v jménu, tak mě volali všelijakými jmény, že jsem se naučila reagovat na všechny. Navíc po zhotovení rodného listu zjistil dědeček ze strany táty, že mé střední jméno bylo stejné jako jméno někoho v rodu, tak mě museli úplně přejmenovat a nechali vyhotovit i nový rodný list. Jinak sousedi mi říkali Tèo, fakt ošklivá přezdívka. Vůbec nechápu proč...

3. Jak Vás doma oslovují? Přezdívkou či jménem?

Vlastním jménem.

4. Dokážete pojmenovat složky ve svém jménu a popsat jejich funkce?

Příjmení, střední jméno a vlastní jméno. Vlastní jméno slouží k oslovování ve všech případech, na rozdíl od českého zvyku, kde se lidé oslovují příjmením. Kdybychom se taky tak oslovovali, nepoznali bychom, který Nguyễn je který.

5. Máte české jméno? Kdo Vám ho vybral a proč?

Ano. Pamatuji si, že tehdy mi přinesl táta seznam českých jmen, abych si pro sebe něco zvolila. Akorát tenkrát jsem právě přijela z Vietnamu a neměla jsem o tom ani ponětí. Nějak jsem si vzpomněla na svou malou sestřenicí, která se narodila v Rusku a jmenovala se podobně, tak jsem si toto jméno zvolila.

6. Dáváte přednost tomu, aby Vás ostatní oslovovali vietnamským jménem nebo českým? Jaký je důvod?

Vietnamským jménem. Předtím mě spolužáci na základce a učitelé oslovili českým jménem. Na střední se mě spolužáci z gymplu ptali na mé vietnamské jméno a zjistili, že se dá docela dobře vyslovit, ale stejně mi říkali českým jménem. Pamatuji si, že tehdy se mnou chodil do třídy spolužák, Vietnamec, a stěžoval si, že jsem si to jméno vybrala nelogicky, protože nemělo nic společného s mým vietnamským jménem, vůbec si nerýmovala.

7. Měl(a) jste někdy problémy se svými jmény, kdy lidé spletli Vaše jméno s příjmením? V jaké instituci nejčastěji?

Ano, vždycky. Teď už to mám ze zkušeností, že kamkoliv jdu a když je potřeba něco hlásit, tak rovnou diktuji, co je jméno, co je příjmení, a pak hláskuji písmeno po písmenu. I šéfová v práci, se kterou si normálně tykám, mě do teď oslovuje v mailech středním jménem, vůbec nechápu proč, když se pokaždý na konci mailu podepisuji pouze vlastním jménem.

8. Jak to máte rozdělené ve svých dokladech?

Ve vietnamském pasu to nepoznáte. V občance mám střední a vlastní jméno pohromadě, pak je příjmení, klasicky podle českého pořadí.

9. Kdy jste naby(l)a české státní občanství? Ve kterém roce a jakým způsobem?

V roce 2014. Nevěděla jsem o tom vůbec nic. Kamarádka se mě jednou ptala, jestli nechci jít s ní na úřad města se zeptat na podklady k podání žádosti o nabytí občanství. Tam jsme zjistily, že nakonec já jsem to měla mnohem jednodušší než ona, jen kvůli tomu, že jsem se sem dostala předtím, než mi bylo 10 let, zatímco kamarádka, když jí bylo, tuším, že 11. Pak to taky získala no, ale asi rok poté, přitom jsem musela čekat jen týden. Chudák ta musela obíhat několik úřadů a institucí jen kvůli nějaké potvrzení.

10. Co se změnilo na Vašem jménu po nabytí českého státního občanství, případně přejete si, aby se něco změnilo?

Nic, akorát příjmení se změnilo na –ová.

11. Jaký je Váš názor na přechylování ženského příjmení na –ová?

Nevadí mi, na druhou stranu se mi to vyhovuje, protože podle toho poznají, že se jedná o ženském pohlaví. Tehdy se mě ptala úřednice z úřadu, jestli chci mít koncovku –ovou. Ačkoliv je to jen malá změna v příjmením, ale zní to víc česky. Když jednám s Čechy, tak používám tuhle variantu, s Vietnamci klasicky vietnamské jméno.

12. Podle zákona o zápisu jmen do matriky, jakmile se stáváte občanem ČR, zapsána mohou být dvě jména, která nesmí být stejná. Co si myslíte o zkracování slabik či vypuštění složky ve více než tříslabičných jménech?

S touto změnou vůbec nesouhlasím. Střední jméno je často spojené s vlastním jménem. Vypuštění slov ztratí jméno půlku významu a v nejhorším případě se změní celý význam. Každá národnost má vlastní kulturu a zvyky spojené s pojmenováním, na základě čeho vzniká jméno jedince. Vnímám tuto záležitost za intolerance z hlediska zákona.

13. Jak se podepisujete? Svým vietnamským jménem, příjmením nebo českým jménem?

Různě. Když je potřeba se jen podepsat, tak středním a vlastním jménem. Myslím, že to mám z Vietnamu. A když po mně chtěli, abych ještě pod podpisem napsala své jméno, tak celé jméno s příjmením –ová. Na občance se podepisuji klasicky středním a vlastním jménem.

Přepis č. 2: rozhovor se studentem Lê Nhật Z(1) + Z(2)

1. Kdy jste se narodil(a)? Jak dlouho žijete v České republice?

Narodil jsem se v Praze a žiju tady od malička do teď.

2. Má Vaše vietnamské jméno nějaký význam? Kdo Vám jméno vybral? Proč?

Tak co já vím, moje příjmení je jméno našeho rodu. Táta prej vybíral týden. Dokonce vybral seznam jmen a vybíral strašně dlouho. Zkonzultoval to i s mojí mámou a hodně to hrotil tehdy no...

3. Jak Vás doma oslovují? Přezdívkou či jménem?

Doma mě oslovují normálně jménem. Jméno Tomáš jsem vybíral asi hned 1. den školy, protože mám pocit, že jsem si ho vybral spontánně.

4. Dokážete pojmenovat složky ve svém jménu a popsat jejich funkce?

Vím, že se u Vietnamců používá příjmení jako první, pak je křestní jméno, a já tam mám takovou výjimku, že tam mám i jméno svého táty, aby si mě jako by nějak označil. Vím, že kamarádi nebo Vietnamci mají ještě takové vložené jméno Vãn nebo Thi, to záleží, jestli je muž nebo žena, ale já tam mám jméno svého otce.

- Takže je to pro tebe střední jméno?

No takové vložkové jméno, já ani nevím jak to nazvat.

5. Máte české jméno? Kdo Vám ho vybral a proč?

Když jsem chodil ještě ke své chůvě, tak mi v mých dvou nebo třech letech dala přezdívkou Pája. To byla přezdívka, kterou jsem používal celou mateřskou školku, ale pak, když jsem nastoupil do 1. třídy, tak jsem si říkal, že Pája není tak cool. Prostě mi bylo tak trapný se představovat jako Pája, tak jsem se sám pojmenoval jako Tomáš a Tomášem jsem byl až do konce střední školy. Ale teď na vysoké škole jsem najednou měl pocit, že už se nechci představovat jako Tomáš a měl jsem potřebu se představovat svým původním vietnamským jménem. A protože mé jméno (dvousložkové) je stále těžké pro Čechy vyslovit, tak jsem ho nakonec zkrátil na 1. složku. A to je jméno, které používám při představování se s Čechy. Jinak s Vietnamci normálně používám celé křestní jméno.

6. Dáváte přednost tomu, aby Vás ostatní oslovovali vietnamským jménem nebo českým? Jaký je důvod?

Jak jsem říkal, když to jsou Češi, tak spíše mně je příjemnější, když mi říkají 1. Složkou křestního jména. A mezi Vnci, se kterým bavím vietnamsky, tak spíše celými křestními jmény. Jenom aby to neznělo blbě. Lépe se to poslouchá.

7. Měl(a) jste někdy problémy se svými jmény, kdy lidé spletli Vaše jméno s příjmením? V jaké instituci nejčastěji?

Největší problémy byly na základce. Jeden profesor mě oslovil prostředním jménem, a to není ani příjmení, ani křestní jméno, takže mě to naprosto štválo. A i přestože jsem mu vysvětloval, jakým jménem by mě měl oslovovat, tak to ignoroval. Asi se mu to nějak líbilo, když mi říkal (skoro hláskoval) prostředním jménem, a je to jméno mého táty.

- **Ale stejně jste na to reagoval?**

Nakonec jsem si zvykl. Když jsem začal chodit do práce, tak to už je ta doba, kdy jsem na vejšce, a od tý vejšky se představuji Čechům 1. slabikou svého křestního jména. Možná ještě někde na úřadě nebo u doktora, když jsem čekal v čekárně, tak sestřičky měly problém s tím, jak mě oslovovat. Ty se takhle omluvily předem, a pak řekly teda příjmení s prostředním jménem. Já vím, že občas je to takový nepříjemný, ale co se dá dělat. Nikdy jsem se lidí specificky nezeptal, proč si vybrali zrovna prostřední jméno k oslovení, ale vím, že sami říkají, že v tom mají bordel. Neví, co je křestní, co je příjmení, tak to zkouší, jestli se trefí, ale mnohdy se netrefí.

8. Jak to máte rozdělené ve svých dokladech?

Já mám dvojí občanství, tak v tom vietnamském mám normálně všechny složky – v pasu. Tam teda to začíná příjmením, pak je jméno mého táty, pak moje křestní jméno. Mě donutili odstranit jedno slovo, když jsem dostal občanství, jelikož podle zákona, se nesmí používat více jak tři slova v jménu. Tak jsem si říkal, že zůstane to nejpodstatnější, a tak jsem vypustil střední část, které je tátovo vlastní jméno. Táta se kvůli tomu trochu zlobil.

9. Kdy jste naby(a) české státní občanství? Ve kterém roce a jakým způsobem?

Hned jak to vyšlo, tj. v roce 2014. Všechno jsem dělal sám. Ptal jsem se svých vrstevníků a šel jsem na konzultaci do matričního úřadu. (rodný list, výzo, trestní rejstřík). Čekal jsem 3 měsíce až půl roku

10. Co se změnilo na Vašem jménu po nabytí českého státního občanství, případně přejete si, aby se něco změnilo?

Odstranilo se prostřední složka Y a to, jestli je to na obou pasech, tak na tom nezáleží.

11. Jaký je Váš názor na přechylování ženského příjmení na –ová?

Ti mají pak lehčí na úřadech nebo v místech, kde Češi Vás oslovují formálně. Např. Když já se představuji přes telefonu svým příjmením, které je krátké, tak si myslí, že jsem se zasekl. Ale kdybych byl ženská a je tam koncovka –ová, tak bude jasný, že říkám své příjmení.

12. Podle zákona o zápisu jmen do matriky, jakmile se stáváte občanem ČR, zapsána mohou být dvě jména, která nesmí být stejná. Co si myslíte o zkracování slabik či vypuštění složky ve více než tříslabičných jménech?

Trochu mě štvalo, že tady jsou taková omezená pravidla, že lidí z jiných kultur, např. Španělé mají taky čtyř a více složková jména, tak si myslím, že je taková diskriminace u Vietnamců.

13. Jak se podepisujete? Svým vietnamským jménem, příjmením nebo českým jménem?

Zprvu jsem se podepisoval ve staré občance svým křestním jménem. Ta paní, co mě fotila, to po mně nechtěla striktně podle zákona. Ale teď nedávno, když jsem ztratil starou občanku, tak jsem si musel požádat o novou. Tam mě donutili, abych se podepsal příjmením. Použil jsem však svůj starý podpis. Úřednice si to přečetla a říkala: „Vy se takhle ale nejmenujete podle příjmení.“ Říkal jsem jí, že v naší kultuře je zvykem se normálně podepisovat křestním jménem. Tak mi na to řekla: „Tady jste ale v Česku“. Rozhodně jsem se na ni naštvál, ale nakonec jsem se podepsal svým příjmením. Stalo se to zhruba před dvěma měsíci na matričním úřadě na Praze 3.

Přepis č. 3: rozhovor se studentem Hoàng Đức Z

1. Kdy jste se narodil(a)? Jak dlouho žijete v České republice?

Narodil jsem se v roce 1994 a zde žiju od narození.

2. Má Vaše vietnamské jméno nějaký význam? Kdo Vám jméno vybral? Proč?

Já nevím, asi ne. Podle toho, co jsem zjišťoval, podle hrubého překladu, tak "království-divoký-Vietnamec". Rodiče mi to jméno vybrali. Netuším proč, je možný, že se ptali prarodičů.

3. Jak Vás doma oslovují? Přezdívkou či jménem?

Obojí. Jsem Pepa, Josef. Takže českým nebo vietnamským jménem.

4. Dokážete pojmenovat složky ve svém jménu a popsat jejich funkce?

Příjmení, pak 1. a 2. jméno. Celý jméno je to Đức Z, ale stále mě volají Z. Původně jsem si myslel, že příjmení je Hoàng Đức. Pak jsem zjistil, že jen Hoàng je příjmení, a to na krajském úřadě, protože pouze příjmení Hoàng mám po otci, takže zbytek musí být jméno.

5. Máte české jméno? Kdo Vám ho vybral a proč?

Asi táta, a vybral mi české jméno Pepa podle jeho kámoše, jmenoval se taky Josef.

6. Dáváte přednost tomu, aby Vás ostatní oslovovali vietnamským jménem nebo českým? Jaký je důvod?

Mně je to úplně fuk, takže obojí.

7. Měl(a) jste někdy problémy se svými jmény, kdy lidé spletli Vaše jméno s příjmením? V jaké instituci nejčastěji?

Ani ne, spíš že jsem dostal z jména přezdívkou. Na střední jsem Ducík, jako Đức.

8. Jak to máte rozdělené ve svých dokladech?

Jak jsem řekl, příjmení Hoàng, vietnamské jméno Đức Z. Paní na krajském úřadě v Plzni mi prohodila jména, a tak jsem na rok nebo na dva roky měl ve své občance místo vlastního jména jméno střední. Ale neměl jsem čas to změnit, jelikož jsem chodil do školy v Praze. Čekal jsem do chvíle, kdy jsem musel nechat udělat cestovní pas, pak jsem to změnil najednou.

9. Kdy jste naby(a) české státní občanství? Ve kterém roce a jakým způsobem?

2014, rodný list, výzo, čekal jsem asi měsíc.

10. Co se změnilo na Vašem jménu po nabytí českého státního občanství, případně přejete si, aby se něco změnilo?

Nic. Nepřeju si nic měnit. Pepa je spíš přezdívka.

11. Jaký je Váš názor na přechylování ženského příjmení na –ová?

–ová je spíš počestilý. Když uslyším vietnamské příjmení končící na –ová, tak si představím, že se zde narodila, umí víc česky než vietnamsky, ale to nemusí být úplně pravda. Spíš je mentálně poevropštilá.

12. Podle zákona o zápisu jmen do matriky, jakmile se stáváte občanem ČR, zapsána mohou být dvě jména, která nesmí být stejná. Co si myslíte o zkracování slabik či vypuštění složky ve více než tříslabičných jménech?

Tahle legislativa je blbost, ale musíme se řídit podle toho, co je dáno. Nedá se nic dělat.

13. Jak se podepisujete? Svým vietnamským jménem, příjmením nebo českým jménem?

Příjmením. Dříve jsem se podepisoval jménem, ale pak mně na magistrátu řekli, že bych se měl podepsat ne jménem, ale příjmením. Takhle to mám všude. Pas i občanka

Přepis č. 4: rozhovor se studentkou Nguyễn Thị Quỳnh Z

1. Kdy jste se narodil(a)? Jak dlouho žijete v České republice?

Narodila jsem se v roce 1996 a do Česka jsem se dostala ve svých osmi letech.

2. Má Vaše vietnamské jméno nějaký význam? Kdo Vám jméno vybral? Proč?

Rodiče. Nevím o jeho významu. Původně mě chtěli rodiče pojmenovat Hoa (květina), protože má sestra se jmenuje Nụ (poupě). A pak se dozvěděli, že někdo už takové jméno má, tak mi vybrali jiné. Bojí se tabu jmen.

3. Jak Vás doma oslovují? Přezdívkou či jménem?

Jménem.

4. Dokážete pojmenovat složky ve svém jménu a popsat jejich funkce?

Původně v mém rodném listu je to Nguyễn Thị Quỳnh Z. Příjmení a 3 jména. Thị mají skoro všichni. Quỳnh Z je jméno od rodičů. Vlastní jméno je podle mě Z, Quỳnh je střední jméno. Thị slouží k pohlavnímu rozlišování, a Quỳnh je k tomu, aby to znělo líp. Podle mých rodičů mít tehdy střední jméno je moderní, protože všichni měli příjmení – thị - a jméno. Druhé střední jméno neměli.

5. Máte české jméno? Kdo Vám ho vybral a proč?

Česká babička mi dala jméno Blanka. Asi se jí toto jméno líbilo. Používala jsem ho od 1. třídy až do konce střední školy. Na vysoké škole používám své vietnamské jméno a spolužáci mě tímto jménem i oslovují. Už jim to nechci zjednodušovat. Upřímně řečeno, moje jméno se dá krásně a bez problému vyslovit.

6. Dáváte přednost tomu, aby Vás ostatní oslovovali vietnamským jménem nebo českým? Jaký je důvod?

Momentálně asi vietnamsky, když jdu do společnosti, tak se takdy radši představuji jako Z. Je to jméno, co mi rodiče dali. V rodném listu je to také. Jméno Blanka, co mi dala česká babička, není moje pravé jméno. Nechci používat něčí jméno.

7. Měl(a) jste někdy problémy se svými jmény, kdy lidé spletli Vaše jméno s příjmením? V jaké instituci nejčastěji?

Ano, samozřejmě. Na úřadech se mě vždy ptají, co je jméno, co je příjmení, protože slabik a složek máme docela hodně. Největší problém je pro mě příjmení Nguyễn. Většinou nepoznají, jestli jsem muž nebo žena. Několikrát jsem šla k doktorovi nebo na odběry krve, kde volají pacienty rozhlasem, a oslovili mě jako pána. Stává se mi to i tady na vysoké škole na cvičení, když dělají docházku. Pak jsou překvapeni, že jsem slečna.

8. Jak to máte rozdělené ve svých dokladech?

Nguyễn příjmení, Quỳnh Z je jméno.

9. Kdy jste naby(a) české státní občanství? Ve kterém roce a jakým způsobem?

Když mi bylo 18, tak asi v roce 2014. A to klasickým způsobem – prohlášením. Čekala jsem 2 měsíce.

10. Co se změnilo na Vašem jménu po nabytí českého státního občanství, případně přejete si, aby se něco změnilo?

Já jsem vypustila Thị. Tehdy povolili pouze dvě jména. Poprvé mi na úřadě v Olomouci řekli, že dovolují jen jedno, ale všimla jsem si, že Češi mají také dvě, když jsou pokřtěni nebo co, tak chci nechat taky dvě. Nakonec mi to povolili, jinak na začátku to odmítli. Ptali se mě, jestli nechci koncovku –ová. Nevím, co mě napadlo, že jsem řekla, že nechci. Musela jsem podepsat prohlášení, že nechci počestilé příjmení. Tak jsem nechala původní příjmení v mužském tvaru, ale velmi se toho lituji. Přeji si, aby to bylo zase Nguyenová, ale nechce se mi do toho jít kvůli papírování. Až budu mít čas, tak ho změním.

11. Jaký je Váš názor na přechylování ženského příjmení na –ová?

Nevnímám to jako něco zvláštního. Byla jsem prvním členem rodiny, který získal občanství, tak jsem si říkala, že bych si měla nechat své vietnamské příjmení. Bála jsem se, že mi rodiče nedovolují změnit své jméno na Nguyenovou. Ale když sestra naby(a) občanství a měla tam koncovku –ová, tak se rodiče k tomu vůbec nevyjádřili. Všimla jsem si, že při jednání s Čechy, kdybych se představila jako Nguyenová, tak mně přijde, že mají jiný přístup. Říkají si, že ta holka má české občanství, umí česky atd. Mám pocit, že Češi preferují komunikovat s těmi, kteří jazyk umí. Nebo přestože se s námi osobně nesetkali, ale jakmile uvidí přechylované příjmení, tak se jim hned uleví. Ze zkušenosti vím, že se s mými rodiči vyhýbají komunikovat, protože česky nemluví. Tak se obávám toho, že když přečtou mé příjmení (nepřechylené), tak si budou myslet, že já česky neumím.

12. Podle zákona o zápisu jmen do matriky, jakmile se stáváte občanem ČR, zapsána mohou být dvě jména, která nesmí být stejná. Co si myslíte o zkracování slabik či vypuštění složky ve více než tříslabičných jménech?

Na začátku mi to nebylo příjemné, nepočítala jsem s tím. A pak jsem říkala, že ok, je to jejich zákon a my se musíme podle toho zařídit, když se chceme stát občanem jejich státu.

13. Jak se podepisujete? Svým vietnamským jménem, příjmením nebo českým jménem?

Podepisuji jménem, Quỳnh Z. Nikdy jsem se nepodepisovala svým příjmením. Upřímně řečeno, na střední škole jsem se nemusela tolik podepisovat, ale na vysoké škole dělají docházky, potvrzení atd. Podle mého názoru podepsat se jako Nguyễn je hodně blbý, protože všichni (Vietnamci) se tak jmenují. Proto se vždy podepisuji svým vlastním jménem.

Přepis č. 5: rozhovor se studentem Nguyễn Minh Z

1. Kdy jste se narodil(a)? Jak dlouho žijete v České republice?

Tak rok narození je 1992, do Česka jsem přestěhoval ve svých 10 letech.

2. Má Vaše vietnamské jméno nějaký význam? Kdo Vám jméno vybral? Proč?

Asi rodiče, nejspíš matčina strana.

3. Jak Vás doma oslovují? Přezdívkou či jménem?

Mám domácí přezdívku Tí.

4. Dokážete pojmenovat složky ve svém jménu a popsat jejich funkce?

V mém případě je příjmení Nguyễn Minh. Minh je spíš střední jméno, které má za úkol rozlišovat můj klan od ostatních. V rodu máme několik klanů jako např. Nguyễn Ngọc, Nguyễn Minh atd.

5. Máte české jméno? Kdo Vám ho vybral a proč?

Předtím jsem měl v 1. stupni české jméno Tomy, teď už ho nepoužívám. Dostal jsem to od paní učitelky na doučení češtiny.

6. Dáváte přednost tomu, aby Vás ostatní oslovovali vietnamským jménem nebo českým? Jaký je důvod?

Chci, aby ostatní mě sto procentě oslovovali vietnamským jménem. Čím jsem starší, tím jsem si víc jist, že není potřeba používat české jméno. Jaké jméno jsem dostal, takové budu používat.

7. Měl(a) jste někdy problémy se svými jmény, kdy lidé spletli Vaše jméno s příjmením? V jaké instituci nejčastěji?

Určitě, třeba v bankách nebo v sociálních službách. Nebo třeba na dovolené, když je potřeba si koupit letenku, zájezd atd. Většina lidí neví, co je jméno, co je příjmení.

8. Jak to máte rozdělené ve svých dokladech?

Jméno je Z, příjmení je Nguyễn Minh.

9. Kdy jste nabyl(a) české státní občanství? Ve kterém roce a jakým způsobem?

2014, udělením. Přijel jsem do ČR, když mi bylo 10 let a 2 měsíce, takže proces řízení trvalo mnohem déle než prohlášení. Čekal jsem na to rok a půl, možná i dva roky.

10. Co se změnilo na Vašem jménu po nabytí českého státního občanství, případně přejete si, aby se něco změnilo?

Ne, nic se změnilo. Ptali se, zda nechci jméno nějak změnit, ale nechtěl jsem. Pokud mám možnost své jméno ještě měnit, tak bych ho chtěl zkrátit a odebrat střední jméno, bohatě stačí příjmení a vlastní jméno. U tříslůžkových jmen je to složitý. Musím každému pořád vysvětlovat, co je jméno, co je příjmení. Střední jméno Minh je pouze vloženo navíc.

11. Jaký je Váš názor na přechylování ženského příjmení na –ová?

Pokud je to povinný, tak nemám nic proti, ale když si můžeme volit, tak za mě ne. Přestože máme občanství a stává se z nás občan ČR, neznamená to, že zapomeneme na své kořeny a původy.

12. Podle zákona o zápisu jmen do matriky, jakmile se stáváte občanem ČR, zapsána mohou být dvě jména, která nesmí být stejná. Co si myslíte o zkracování slabik či vypuštění složky ve více než tříslabičných jménech?

Nechápu, proč musíme vypustit složky nebo slabiky ze svého jména. Narodili jsme se a dostali jsme takové jméno. Třeba v Americe nebo v Anglii je mnoho lidí, kteří mají víceslabičné jméno, nejen v Česku nebo ve Vietnamu. Je to předpis a my se musíme toho držet, ale když je to naše jméno, měli bychom si ho zachovat takové, jaké je.

13. Jak se podepisujete? Svým vietnamským jménem, příjmením nebo českým jménem?

Vietnamským vlastním jménem.

Přepis č. 6: rozhovor se studentkou Nguyễn Thị Z

1. Kdy jste se narodil(a)? Jak dlouho žijete v České republice?

Přijela jsem ve svých 11 letech a narodila jsem se v roce 1994.

2. Má Vaše vietnamské jméno nějaký význam? Kdo Vám jméno vybral? Proč?

Znamená "slavík". Jméno mi dala babička ze strany matky. Předtím mě chtěla pojmenovat jako Nhàn, což znamená ležernost, nenucenost. Podle ní ten, který není do ničeho nucen, žije svůj život šťastně a blaze. Nicméně jeden člen naší rodiny už se tak jmenuje, tak jsem se tak nemohla jmenovat.

3. Jak Vás doma oslovují? Přezdívkou či jménem?

Přezdívkou Bé

4. Dokážete pojmenovat složky ve svém jménu a popsat jejich funkce?

Příjmení, střední jméno a vlastní jméno. V minulosti používali předkové jméno Vãn a Thị k rozlišování pohlaví. Ale jelikož se rozvíjela společnost, lidé mají v trendu pojmenovat své děti hezčím, libozvučným jménem.

5. Máte české jméno? Kdo Vám ho vybral a proč?

Nezní to ani česky, ani vietnamsky. Dostala jsem jej od české babičky na hlídání, když jsem přijela z Vietnamu. Toto jméno je spíš snaha vyslovit vietnamské jméno po česku, ale špatně. V současné době používám víc své jméno vietnamské než české, avšak staří spolužáci, kteří mě znali pod touto přezdívkou, mě takhle stále oslovují. Jméno jsem používala do konce střední školy.

6. Dáváte přednost tomu, aby Vás ostatní oslovovali vietnamským jménem nebo českým? Jaký je důvod?

Vietnamským jménem. Protože to není ani jméno, lidé nejsou na to ani zvyklí.

7. Měl(a) jste někdy problémy se svými jmény, kdy lidé spletli Vaše jméno s příjmením? V jaké instituci nejčastěji?

Ano, mnohdy. Většinou se ptají, co je jméno, jelikož mám příjmení Nguyễn, tak to alespoň poznají.

8. Jak to máte rozdělené ve svých dokladech?

V minulosti se mi nelíbilo spojení Thị Z, tak jsem nechala Thị spolu s Nguyễn jako příjmení. Pak jsem zjistila, že podle českého zákona příjmení může být pouze

jednoslabičné slovo, takže jsem nechala Nguyễn. Předtím jsem se všude, jak jsem již sdělila, podepsala příjmením Nguyễn Thị. Nguyễn – Thị Z.

9. Kdy jste nabyl(a) české státní občanství? Ve kterém roce a jakým způsobem?

V roce 2018, a to udělením. Čekala jsem rok a půl kvůli nějakým komplikacím týkajícím se potřebných podkladů.

10. Co se změnilo na Vašem jménu po nabytí českého státního občanství, případně přejete si, aby se něco změnilo?

Zůstává stejné. Ale přeju si odstranit střední jméno Thị a zůstane mi dvousložkové jméno. Koncovku –ová jsem tam schválně od začátku nedávala.

11. Jaký je Váš názor na přechylování ženského příjmení na –ová?

Obecně řečeno, může být, aby lidé poznali, zda se jedná o ženu nebo o muže, ale nezní to hezky. Týká se to nejen vietnamských, ale i zahraničních příjmení. Jakmile se dostávají do médií nebo do novin, tak automaticky přechylují a skloňují. Zní to hrozně.

12. Podle zákona o zápisu jmen do matriky, jakmile se stáváte občanem ČR, zapsána mohou být dvě jména, která nesmí být stejná. Co si myslíte o zkracování slabik či vypuštění složky ve více než tříslabičných jménech?

Nechápu důvod povinného zkrácení víceslabičných jmen, jelikož podle mého názoru se tím nic nezmění. Je pravda, že Češi mají většinou jen dvě složky v jménu, tak se domnívají, že zkrácení nemá žádný vliv na celé jméno jako takové. Ale na Asiaty, kteří mají čtyřslabičné jméno, má tato legislativa velký dopad. Např. moje šéfová, která má čtyřslabičné jméno, když získala občanství, tak ji donutili jméno zkrátit. Pokud by vynechala 1. střední jméno z těch dvou, tak nezní vůbec hezky. Navíc 2. střední jméno je stejné jako její vlastní jméno, a je to zas proti zákonu. Nakonec vypustila všechna střední jména a nechala si jen své vlastní jméno a přechylované příjmení. Bez koncovky –ová by zněla ve vietnamštině jako muž. Je několik jmen, u kterých se dá stěží vypustit slabiku či složku.

13. Jak se podepisujete? Svým vietnamským jménem, příjmením nebo českým jménem?

Podepisuji se jménem, ale na úradě mě donutili, abych se podepsala příjmením, takže v občance mám podpis vlastním jménem a pod tím ještě znovu psace příjmení. Dohadovala jsem s úřednicí, že se takhle všude podepisují, tak mi řekla, že je to daný zákonem, ale jinde se mohu normálně podepisovat, jak se mi chce.

Přepis č. 7: rozhovor se studentem Đỗ Minh Z

1. Kdy jste se narodil(a)? Jak dlouho žijete v České republice?

Narodil jsem se v roce 1995 a žiju zde od svých pěti let.

2. Má Vaše vietnamské jméno nějaký význam? Kdo Vám jméno vybral? Proč?

Ano. Moje jméno znamená déšť, bouřka. Tehdy se táta znal s nějakým pánem, který byl strašně bohatý, tak mě pojmenoval podle něho s přáním, abych byl taky jednou tak bohatý.

3. Jak Vás doma oslovují? Přezdívkou či jménem?

Vlastním jménem.

4. Dokážete pojmenovat složky ve svém jménu a popsat jejich funkce?

Příjmení, vložené jméno a vlastní jméno. Příjmení je podle otce. Vložené jméno záleží většinou na jméno vlastní, musejí se k sobě hodit.

5. Máte české jméno? Kdo Vám ho vybral a proč?

David. Vybral mi taky táta. Tehdy, když se vrátil táta domů a já jsem seděl na židli, tak řekl, že se budu jmenovat česky David, starší brácha Roman. Neptal se vůbec naše názory.

6. Dáváte přednost tomu, aby Vás ostatní oslovovali vietnamským jménem nebo českým? Jaký je důvod?

Když se bavím s českými kamarády, tak je mi to jedno, ale mezi Vietnamci se předstávím vietnamským jménem a také mě tímto jménem oslovují.

7. Měl(a) jste někdy problémy se svými jmény, kdy lidé spletli Vaše jméno s příjmením? V jaké instituci nejčastěji?

Často se ptají, co je jméno, co je příjmení, ale stejně píšou nebo oslovují, jak se jim chce. I když mě oslovují špatně, tak je neopravuji. Zvykl jsem se na to. Jsem rád, když se trefí do jedné složky v jménu.

8. Jak to máte rozdělené ve svých dokladech?

Příjmení je Đỗ, střední jméno Minh je spojené s vlastním jménem Z.

9. Kdy jste naby(a) české státní občanství? Ve kterém roce a jakým způsobem?

Když mi bylo 18 let. Prohlášením, čekal měsíc

10. Co se změnilo na Vašem jménu po nabytí českého státního občanství, případně přejete si, aby se něco změnilo?

Ne, nic se nezměnilo. Akorát se přehodilo pořadí jména s příjmením. Vůbec se mě neptali, jestli chci něco změnit.

11. Jaký je Váš názor na přechylování ženského příjmení na –ová?

Může to být, protože často nepoznají, zda ten, s kým budou jednat, je muž nebo žena. Beru to jako ulehčení. Předtím jsem byl proti, protože jsem si myslel, že si to sami vymysleli, ale je to prý podle zákona... No, zákon je zákon, nedá se nic dělat.

12. Podle zákona o zápisu jmen do matriky, jakmile se stáváte občanem ČR, zapsána mohou být dvě jména, která nesmí být stejná. Co si myslíte o zkracování slabik či vypuštění složky ve více než tříslabičných jménech?

Nevadí, stejně jsou to pouze střední jména. Podstatný je, že zachováme své příjmení a vlastní jméno.

13. Jak se podepisujete? Svým vietnamským jménem, příjmením nebo českým jménem?

Podepisuji se znakem. Tento znak není ani jméno, ani příjmení, prostě znak, který jsem si vymyslel jako součást osobní identifikace. Na občance to takhle mám a nikdo nezkoumal, zda je to fakticky příjmení nebo vlastní jméno.

Přepis č. 8: rozhovor se studentkou Nguyễn Z(1) + Z(2)

1. Kdy jste se narodil(a)? Jak dlouho žijete v České republice?

Narodila jsem se zde v roce 1999.

2. Má Vaše vietnamské jméno nějaký význam? Kdo Vám jméno vybral? Proč?

O žádném nevím. Ptala jsem se, ale prý že mě pojmenoval dědeček.

3. Jak Vás doma oslovují? Přezdívkou či jménem?

Křestním vietnamským jménem.

4. Dokážete pojmenovat složky ve svém jménu a popsat jejich funkce?

Příjmení, jméno. Nevím, co je tam navíc.

5. Máte české jméno? Kdo Vám ho vybral a proč?

Ano. Moje česká teta, a nevím proč. Dostala jsem české jméno od té doby, co mě hlídala.

6. Dáváte přednost tomu, aby Vás ostatní oslovovali vietnamským jménem nebo českým? Jaký je důvod?

Češi mě oslovují česky a mezi Vietnamci je tolik Aniček, že mně říkají radši vietnamsky. Ani jedno z nich mi nevadí, ale vadí mi, když mně říkají špatně, a to většinou dělají Češi.

7. Měl(a) jste někdy problémy se svými jmény, kdy lidé spletli Vaše jméno s příjmením? V jaké instituci nejčastěji?

Jo, jednou napsali špatnou koncovku ve středním jménu, tak si udělali ze mě chlapa. Hlavně ve škole, vždycky to napsali nějak jinak, nějaké písmenko navíc. Kdyžto po mně nepřečetli, stejně se mě neptali.

8. Jak to máte rozdělené ve svých dokladech?

Nguyễn – Z1+ Z2

9. Kdy jste nabyl(a) české státní občanství? Ve kterém roce a jakým způsobem?

Když jsem dosáhla plnoletost, takže v roce 2017. Získala jsem prohlášením, čekala jsem dva měsíce.

10. Co se změnilo na Vašem jménu po nabytí českého státního občanství, případně přejete si, aby se něco změnilo?

Dali mi –ová, ale neptali se mě. Tak jsem to musela změnit zpátky na původní podobu. Musela jsem kvůli tomu zajít na nějakém registru požádat o změnu příjmení.

11. Jaký je Váš názor na přechylování ženského příjmení na –ová?

Je to strašný, je to hnusný. Celkově to zní strašně, nejen u Vietnamců.

12. Podle zákona o zápisu jmen do matriky, jakmile se stáváte občanem ČR, zapsána mohou být dvě jména, která nesmí být stejná. Co si myslíte o zkracování slabik či vypuštění složky ve více než tříslabičných jménech?

Ne, to ne. Kdyby mi škrtili jednu složku, stane se ze mě chlap. U lidí, kteří mají delší jméno, by to taky nebylo v pořádku. Pak to nejseš ty. Ty se nějak narodíš, pak ti vymažou půlku jména, a je z tebe někdo jiný.

13. Jak se podepisujete? Svým vietnamským jménem, příjmením nebo českým jménem?

Příjmením na občance, ale i všude. Když je u nás víc Nguyễňů ve třídě, tak musím napsat celé jméno.

Přepis č. 9: rozhovor se studentem Nguyễn Z

1. Kdy jste se narodil(a)? Jak dlouho žijete v České republice?

Já jsem ročník 93, přijel jsem do Česka ve svých deseti letech.

2. Má Vaše vietnamské jméno nějaký význam? Kdo Vám jméno vybral? Proč?

Ano, mí rodiče byli nuceni mě takhle pojmenovat. Původně můj praděda vymyslel toto jméno svému nejstaršímu vnukovi, ale to se prarodičům nelíbilo, protože zní neobvykle. Navíc se během doby válek vyhýbali jménům sinovietnamského původu, tak volili takové jméno, které má za úkol připomínat, že by měli válku překonat. Tak od té doby se praděda zlobil a už nikomu jméno nedával. Pak dědeček zase nutil mého tátu, nevím z jakého důvodu, aby mě takhle pojmenoval, přitom se mu původně toto jméno vůbec nelíbilo.

3. Jak Vás doma oslovují? Přezdívkou či jménem?

Přezdívkou.

4. Dokážete pojmenovat složky ve svém jménu a popsat jejich funkce?

Příjmení – vložené jméno – vlastní jméno. Příjmení máme většinou po otci, jméno souvisí s přáním rodičů nebo jednoduše se jim nějaké konkrétní jméno líbí. Vložené jméno zkrásňuje ostatní složky, nebo může být přeneseno z jména otce nebo matky.

5. Máte české jméno? Kdo Vám ho vybral a proč?

Ano, Kája. Jméno vybrala ředitelka školy. Sama mi to jméno vybrala, a to kvůli stejnému počátečnímu písmenku ve vietnamském jménu.

6. Dáváte přednost tomu, aby Vás ostatní oslovovali vietnamským jménem nebo českým? Jaký je důvod?

Mezi Vietnamci dávám přednost vietnamskému jménu, zní to víc příjemně. Při komunikaci s Čechy je mi to jedno.

7. Měl(a) jste někdy problémy se svými jmény, kdy lidé spletli Vaše jméno s příjmením? V jaké instituci nejčastěji?

Málokdy, protože příjmení Nguyễn je známý jako Novák, úředníci to poznají, a mé jméno má pouze dvě složky.

8. Jak to máte rozdělené ve svých dokladech?

Příjmení – vlastní jméno

9. Kdy jste nabyl(a) české státní občanství? Ve kterém roce a jakým způsobem?

Prohlášením. České občanství jsem získal v přelomu roku 2014/2015. Čekal jsem na rozhodnutí půl rok.

10. Co se změnilo na Vašem jménu po nabytí českého státního občanství, případně přejete si, aby se něco změnilo?

Ne, nic se nezměnilo. Čím je člověk starší, tím raději používá své skutečné jméno.

11. Jaký je Váš názor na přechylování ženského příjmení na –ová?

Nemám nic proti tomu, myslím že je to docela zajímavý, takový mix s místním kulturou.

12. Podle zákona o zápisu jmen do matriky, jakmile se stáváte občanem ČR, zapsána mohou být dvě jména, která nesmí být stejná. Co si myslíte o zkracování slabik či vypuštění složky ve více než tříslabičných jménech?

Nesouhlasím s tím, protože ČR by měla respektovat jména jednotlivců.

13. Jak se podepisujete? Svým vietnamským jménem, příjmením nebo českým jménem?

Počátečními písmeny příjmení a vlastním jménem.

Přepis č. 10: rozhovor se studentkou Lâm Thị Quế + Z

1. Kdy jste se narodil(a)? Jak dlouho žijete v České republice?

Narodila jsem se v roce 1994 a zde pobývám od svých 15 let.

2. Má Vaše vietnamské jméno nějaký význam? Kdo Vám jméno vybral? Proč?

Příjmení mám po otci, podle tradice slouží složka Thị k rozlišování holky od kluka. Kluci mívají složku Vãn. Mé jméno je Quế Z, jelikož táta miluje vůni skořice, tak to prostě prohodil a je z toho moje jméno. Táta mi to jméno vybral. Složku Quế považuji za 2. slabiku vloženého jména. Vietnamsky mě oslovují vlastním jménem Z.

3. Jak Vás doma oslovují? Přezdívkou či jménem?

Do jednoho roku mě říkali Cún (pejsek), protože jsem se narodila v roku znamení psa.

4. Dokážete pojmenovat složky ve svém jménu a popsat jejich funkce?

Jak jsem řekla, příjmení mám po otci, podle tradice slouží složka Thị k rozlišování holky od kluka. Kluci mívají složku Vãn. Mé jméno je Quế Z a používá se k oslovování a rozlišování jednotlivce.

5. Máte české jméno? Kdo Vám ho vybral a proč?

České jméno jsem použila jen čtyři roky na střední škole, jméno mi vybrala paní učitelka na přípravné kurzy českého jazyka před nástupem do školy. Učila celou třídu plnou cizinců, tak každému z nás vybrala nějaké jméno, a mně zrovna Ivanku. Je to trochu neklasické, jelikož většina lidí vybírá jméno se stejným počátečním písmenkem. Na naše názory se neptala.

6. Dáváte přednost tomu, aby Vás ostatní oslovovali vietnamským jménem nebo českým? Jaký je důvod?

Vietnamským jménem, neboť toto jméno je se mnou spojené od narození do současnosti. Ale chápu, že jsou lidé, kteří se bojí naše jméno špatně vyslovit, myslí si, že tím by nás urazili. Těmto lidem jsem se představila příjmením, neboť se mnohem snáz vyslovuje a lépe se i pamatuje. Takhle to mám na své vysoké škole. Ptali se, jestli mi to vadí, když mě pořád oslovují příjmením. Odpověděla jsem, že ne, jelikož pro mě je vietnamské jméno stejně důležité jako příjmení.

7. Měl(a) jste někdy problémy se svými jmény, kdy lidé spletli Vaše jméno s příjmením? V jaké instituci nejčastěji?

Ano, s problémy ohledně jména se potýkám pořád, hlavně ve formulářích. Ačkoliv jsem správně a čitelně vyplnila, co je jméno a co příjmení, tak do systému pořád zadávají špatně. Musím jim vždy dvakrát vysvětlit. Pokud mě oslovují na veřejnosti špatně, např. vloženým jménem, tak je neopravuji. S lidmi, se kterými chci navázat dlouhodobý kontakt, tak ty opravím hned, aby věděli, jak by mě mohli příště správně oslovit.

8. Jak to máte rozdělené ve svých dokladech?

V dočasném občanském průkazu mám příjmení Lamová, Thi Que Z je jméno. Koncovku –ová mi automaticky přidali v listině o nabytí českého občanství. Paní úřednice na úřadu mi vysvětlila, že pokud chci zachovat své původní vietnamské jméno, což znamená všechny čtyři složky a bez přechylování, je potřeba správně vyplnit do žádosti o zachování původního jména pro vydávání rodného listu a zaškrtnout odůvodnění, že patřím do národnostní menšiny. Prý že až dostanu rodný list, tak bude uvedeno takové jméno, které jsem si vyžádala. Tak jsem své jméno zachovala.

9. Kdy jste naby(a) české státní občanství? Ve kterém roce a jakým způsobem?

Občanství jsem naby(a) 5. června 2019, a to udělením.

10. Co se změnilo na Vašem jménu po nabytí českého státního občanství, případně přejete si, aby se něco změnilo?

Nic se nezměnilo, ani nechci.

11. Jaký je Váš názor na přechylování ženského příjmení na –ová?

Vidím to jako dobré řešení k rozlišení mužů a žen, patří do také do kultury, zní to hezky. Pokud si někdo zvolí tuto koncovku, nemám nic proti, každý z nás to pociťuje a vnímá jinak. V mém případě, zvykla jsem si na své původní jméno a příjmení, navíc mám docela dlouhé jméno. Přidáním koncovky –ová ho dělá ještě delší. Avšak automatické přidání koncovky –ová podle zákona vnímám jako omezování možnosti volby.

12. Podle zákona o zápisu jmen do matriky, jakmile se stáváte občanem ČR, zapsána mohou být dvě jména, která nesmí být stejná. Co si myslíte o zkracování slabik či vypuštění složky ve více než tříslabičných jménech?

Mít jedno, dvě, tři nebo více složek není tak důležité jako jejich význam. Myslím si, že všichni rodičové na světě si přejí pojmenovat své děti hezkými jmény, která nesou v sobě určitou hodnotu, a každá složka tuto hodnotu rozšiřuje či zkrášluje. Sice tento vydaný zákon určuje jinak a někteří byli nuceni své jméno zkrátit bez odvolání, nevidím v tom ale spravedlivost. Naštěstí jsem měla možnost zachovat své původní jméno. Podle sdělení úřednice předtím koncovku –ová přidali automaticky a nemuseli se ptát na názory nositele. Sama mi říkala, že nevidí důvod povinného přechylování příjmení. Také díky tomu, že Vietnamci se stali národnostní menšinou. Prý že v roce 2020 bude platit nový zákon, ale v praxi ho už aplikují teď, aby později neměli nepořádek.”

13. Jak se podepisujete? Svým vietnamským jménem, příjmením nebo českým jménem?

Podepisuji se příjmením.

Rozhovory se starší vietnamskou generací

Přepis č. 11: rozhovor s respondentem č. 1 (Nguyễn Hải Z)

1. Kdy jste se narodil(a)? Odkdy žijete v ČR?

Narodil jsem se v roce 1962, do Česka jsem se dostal v roce 1999.

2. Kolik máte dětí? Potýkal(a) jste se s nějakým problémem při zápisu jména Vašeho dítěte do české matriční knihy nebo s vydáváním rodného listu?

Mám jednu dceru. Byl jsem v zahraničí, když se narodila dcera. Viděl jsem ji poprvé, když nastoupila do 1. třídy. O žádném problému s matrikou nebo s zapisováním do rodného listu jsem od své manželky neslyšel.

3. Jaký je Váš názor na přechylování ženského příjmení na –ová?

Přidání koncovky –ová vnímám jako jeden způsob počestění cizího jména. Pro Čechy je to asi podstatné, jinak by to nezaváděli, ale z pohledu Vietnamců, upřímně řečeno, se mi to nelíbí. Dochází sice k malé změně, ale už to není naše pravé příjemní.

4. Podle zákona o zápisu jmen do matriky, jakmile se stáváte občanem ČR, zapsána mohou být dvě jména, která nesmí být stejná. Co si myslíte o zkracování slabik či vypuštění složky ve více než tříslabičných jménech?

Je to zákon, nemáme na vybranou.

Přepis č. 12: rozhovor s respondentem č. 2 (Vũ Thị Z)

1. Kdy jste se narodil(a)? Odkdy žijete v ČR?

Narodila jsem se v roce 1963, v Česku jsem od roku 2003.

2. Kolik máte dětí? Potýkal(a) jste se s nějakým problémem při zápisu jména Vašeho dítěte do české matriční knihy nebo s vydáváním rodného listu?

Neměla jsem žádný problém. Musela jsem akorát přejmenovat svou dceru, neboť když jsem se vrátila zpátky z matriky, dozvěděla jsem se, že její střední jméno se shoduje s jménem staršího bratra tchána. Tak jsem podala žádost o znovu vydání rodného listu s novými iniciály, proto je v oficiálním rodném listu razítko “vydáno podruhé”. Tehdy neexistovalo žádné vymezení v dávání jmen, takže rodiče mohli vybrat takové jméno, jaké se jim líbí. Klidně pětislabičné, tříslabičné nebo čtyřslabičné, ale tehdy ještě nepovolili cizí jména.

3. Jaký je Váš názor na přechylování ženského příjmení na –ová?

Jelikož zde bydlíme, musíme se podle jejich předpisy jednat a žít. Mně přechylování nevadí. Je to něco jako naše složka Thị a Vãn. Několikrát jsem se setkala s tím, že si mysleli, že jsem nějaký muž. Je to vtipné. Snad si nemyslí, že všude na světě se příjmení žen přechýlují jako tady v Česku.

4. Podle zákona o zápisu jmen do matriky, jakmile se stáváte občanem ČR, zapsána mohou být dvě jména, která nesmí být stejná. Co si myslíte o zkracování slabik či vypuštění složky ve více než tříslabičných jménech?

Nejlepší je, když se jim podaří zachovat své původní jméno, není to jen kvůli významu a kultuře, hrají zde velkou roli i vietnamské obyčeje a tradice. Např. v minulosti schválně vybírali předkové nehezká až ošklivá střední jména svým dětem.

Přepis č. 13: rozhovor s respondentem č. 3 (Vũ Thị Bích Z)

1. Kdy jste se narodil(a)? Odkdy žijete v ČR?

Narodila jsem se v roce 1986, do Česka jsem se dostala v roce 2006.

2. Kolik máte dětí? Potýkal(a) jste se s nějakým problémem při zápisu jména Vašeho dítěte do české matriční knihy nebo s vydáváním rodného listu?

Mám dvě děti, syna a holčičku. Nevím, jestli nedošlo náhodou k nějaké změně v zákonu, ale tehdy jel pouze manžel na matriční úřad a bylo mu řečeno, že pokud při zhotovení českého rodného listu není přítomna matka, tak dcera musí mít přechylované příjmení, ačkoliv je cizinka a nemá české občanství. Tenkrát si najal manžel soudního tlumočnicka a takhle mu to přetlumočil. Následně dostala moje dcera koncovku –ová. Ale pořád tomu nerozumím, protože třeba kamarádky, které rodily zhruba ve stejné době jako já, tak jejich dcery nemusely touto změnou projít. Jinak vše proběhlo bez komplikace. Pro zhotovení vietnamského rodného listu bylo potřeba zajít na vietnamský konzulát. Na rozdíl od české verze není přesně určeno, co je příjmení, co je jméno. Vše se psalo dohromady a ve správném pořadí příjmení – jméno.

3. Jaký je Váš názor na přechylování ženského příjmení na –ová?

Jelikož dcera už má přechýlené příjmení, tak pokud v budoucnu nabyde české občanství, nic se na tom nemění. Nevadí mi to. Jakmile člověk získá status českého občana, znamená to, že patří mezi Čechy a stává se jedním z nich. Samotné přechylování nese v sobě dlouhou historii, obdobně jako složka Thi, kterou musely mít všechny dívky v minulosti. Nemám nic proti tomu, je to akorát způsob, jak dát najevo, že je z nás občan České republiky.

4. Podle zákona o zápisu jmen do matriky, jakmile se stáváte občanem ČR, zapsána mohou být dvě jména, která nesmí být stejná. Co si myslíte o zkracování slabik či vypuštění složky ve více než tříslabičných jménech?

Obě děti mají čtyřslabičné jméno, což znamená, že budou muset jednou v budoucnu čelit těmto změnám, a já s tím vůbec nesouhlasím. Když jsme naše děti pojmenovali, doufali jsme, že všechny složky v jménu je dělají něčím jedinečným. Možná v minulosti nebylo pojmenovávání dětí nějak podstatná záležitost, ale generace narozené během sedmdesátých let a dál, např. i naše generace, si přeje, aby dítě dostalo takové jméno, které je významově jedinečné. Pokud bychom odstranili jednu složku či více, tato jedinečnost se ztrácí a jméno zní zcela prostě. Kdybych si vzala jako příklad jméno své dcery či syna, zkrácené jméno nezní zvukově jednak hezky, jednak původní význam není zachován. Navíc jejich příjmení se skládá z příjmení otce a z příjmení matky, vypuštění jedné složky je pro nás nepřijatelné.

Přepis č. 14: rozhovor s respondentem č. 4 (Đào Ngọc Z)

1. Kdy jste se narodil(a)? Odkdy žijete v ČR?

Narodila jsem se v roce 1970, zde žiju od roku 2002.

2. Kolik máte dětí? Potýkal(a) jste se s nějakým problémem při zápisu jména Vašeho dítěte do české matriční knihy nebo s vydáváním rodného listu?

Mám syna, narodil se zde v Čechách. Neměla jsem žádné problémy při zápisu do matriky. Jméno synovi vybral tchán.

3. Jaký je Váš názor na přechylování ženského příjmení na –ová?

Koncovka –ová představuje akorát ženské pohlaví. Vietnamská jména nepotřebují žádnou pomůcku k určení pohlaví, jelikož existují konkrétní střední a vlastní jména označující ženu či muže. Problém vidím spíš v oslovování příjmením, poněvadž Vietnamci na to nejsou vůbec zvyklí.

4. Podle zákona o zápisu jmen do matriky, jakmile se stáváte občanem ČR, zapsána mohou být dvě jména, která nesmí být stejná. Co si myslíte o zkracování slabik či vypuštění složky ve více než tříslabičných jménech?

Naštěstí můj syn nemusel žádnou složku vynechat. Sice mu jméno vybral tchán, ale toto jméno nese určitý význam. Pokud bude jméno bez jedné složky, tak ztrácí půlku původního významu. Nevím, jak to funguje u Čechů, ale může trvat několik dnů až měsíc, než vietnamští rodič, někdy i celý rod vybere jméno novorozenému potomkovi. Jedná se o velkou záležitost spojenou s obyčejem, proto je třeba celé jméno zachovat.

-
- ⁱ Nejmenší znaková jednotka, ketrá nese nějaký význam.
- ⁱⁱ rozvětvení příbuzenské skupiny
- ⁱⁱⁱ Panovník z rodu Nguyễn, který vládl od roku 1802 do 1820.
- ^{iv} Vojevůdce dynastie Pozdní Lý, žil v letech 1019-1105
- ^v 974-1028, panovník dynastie Pozdní Lý, vládl 1009-1028
- ^{vi} 1791-1841, císař dynastie Nguyễn, vládl v letech 1820-1840
- ^{vii} 1920 – 2002, revoluční básník, čelný komunistický politik a kulturní dogmatik.
- ^{viii} Vietnamský mnich, žil v letech 1918 - 2012
- ^{ix} Učenec, později spisovatel, lingvista, zakladatel a šéfredaktor prvních novin psaných vietnamskou latinkou Gia Định báo.
- ^x První arcibiskup v Saigonu, žil v letech 1910 – 1995.
- ^{xi} Proslulý učenec Nguyễn Thiệp. Žil na přelomu 18. a 19. století (dynastie pozdní Lê a Tây Sơn). Tuto předívku dostal od Nguyễn Huêa, jeden z vůdců tâysonského povstání a druhý panovník dynastie Tây Sơn vládnoucí pod jménem Quang Trung.
- ^{xii} mladší sestra hlavní postavy Kiêu z nejvýznamnějšího vietnamského veršovaného románu pod stejným názvem Kiêu, autorem je Nguyễn Du.
- ^{xiii} vietnamský vojevůdce, který odrazil dva mongolské vpády ve 13. století.
- ^{xiv} Souzvučná jména a slova
- ^{xv} Pojmenování (slovo, výraz) nahrazující tabuizovaný či v dané situaci nevhodný výraz
- ^{xvi} Mahájána nebo-li velký vůz je jedním ze směrů buddhismu (dalšímu jsou hinajána nebo-li malý vůz a vadžrajána), který pochází od samotného Gautamy Buddha. Opírá se o sútry napsané původně v indickém náboženském a filosofickém jazyce sanskrtu.
- ^{xvii} Přijetí buddhistické útočiště (vietnamsky quy y), je podle učení Buddha zaměření své mysli na hodnoty, kterým lze důvěřovat. Přijetí buddhistického útočiště je prvním formálním krokem na cestě buddhismu. Adept musí obdržet souhlas od své mistra-učitele k tomu, aby mohl podle rituálních textů a návodů praktikovat. Člověk přijímá útočiště u buddhy (vietnamsky *phật* = nejvyšší buddhistický cíl, tj. stav osvícení), dharmy (vietnamsky *pháp* = buddhistické učení, tj. duchovní cesta) a sanghy (vietnamsky *tăng* = komunita buddhistických ordinovaných mnichů a mnišek). Buddha, dharmy a sangha jsou společně pojmenovány jako Tři klenoty.
- ^{xviii} plně ordinovaný buddhistický mnich nebo mniška
- ^{xix} malý vůz, původní sůtrické učení Buddha o 4 vznešených pravdách, založené především na morální kazni - základem je vyhnout se jakémukoliv ublížení jiné bytosti
- ^{xx} Caodaismus je synkretické monoteistické náboženství založené v roce 1926 vietnamským úředníkem Ngô Văn Chiêuem.
- ^{xxi} vlastní jméno revolucionáře, politika, básníka a později prezidenta Hồ Chí Minha (1890-1969)
- ^{xxii} 1380- 1442, významný literát, básník, diplomat, učenec a humanista
- ^{xxiii} 1723-1804, významný básník, feudální intelektuál a mandarín
- ^{xxiv} 1766-1820, vlastním jménem Tô Như, vysoký úředník, diplomat, konfuciánský učenec a literát
- ^{xxv} 1292–1370, učenec a básník. Vyučoval v Národní akademii Quốc tử giám.
- ^{xxvi} Kvůli udržení anonymity uvádím ve všech prepisech rozhovorů s respondenty příjmení, popřípadě střední jméno a vlastní jméno označuji písmenkem Z. Vlastní jména dvouslabičná jsou zapisována Z(1) + Z(2)